
1 Shrimaddevibhagavatamahapurane Prathamah Skandhah

౧ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే ప్రథమః స్కంధః

Document Information

Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 01

File name : devIbhAgavatam01.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org

౧ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే ప్రథమః స్కంధః

౧.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః । శౌనకప్రశ్నః ।

ఓం సర్వచైతన్యరూపాం తాం ఆద్యాం విద్యాం చ ధీమహి ।
బుద్ధిం యా నః ప్రచోదయాత్ ॥ ౧॥

శౌనక ఉవాచ -

సూత సూత మహాభాగ ధన్యోఽసి పురుషర్షభ ।
యదధీతాస్త్యయా సమ్యక్ పురాణసంహితాః శుభాః ॥ ౨॥

అష్టాదశ పురాణాని కృష్టేన మునినానఘ ।
కథితాని సుదివ్యాని పఠితాని త్వయానఘ ॥ ౩॥

పశ్చులక్షణయుక్తాని సరహస్యాని మానద ।
త్వయా జ్ఞాతాని సర్వాణి వ్యాసాత్పత్యవతీసుతాత్ ॥ ౪॥

అస్మాకం పుణ్యయోగేన ప్రాప్తస్త్వం క్షేత్రముత్తమమ్ ।
దివ్యం విశ్వసనం పుణ్యం కలిదోషవివరితమ్ ॥ ౫॥

సమాజోఽయం మునీనాం హి శ్రోతుకామోఽస్తి పుణ్యదామ్ ।
పురాణసంహితాం సూత బ్రూహి త్వం నః సమాహితః ॥ ౬॥

దీర్ఘాయుర్భవ సర్వజ్ఞ తాపత్రయవివరితః ।
కథయాద్య మహాభాగ పురాణం బ్రహ్మసమ్మితమ్ ॥ ౭॥

శ్రోత్రేన్ద్రియయుతాః సూత నరాః స్వాదవిచక్షణాః ।
న శృణ్వన్తి పురాణాని వశ్చీతా విధినా హి తే ॥ ౮॥

యథా జిహ్వేన్ద్రియాహ్లాదః షడ్గ్రంః ప్రతిపద్యతే ।
తథా శ్రోత్రేన్ద్రియాహ్లాదో వచోభిః సుధియాం స్మృతః ॥ ౯॥

అశ్రోత్రాః ఫణినః కామం ముహ్యన్తి హి నభోగుణైః ।
సకర్ణా యే న శృణ్వన్తి తేఽప్యకర్ణాః కథం న చ ॥ ౧౦॥

అతః సర్వే ద్విజాః సౌమ్య శ్రోతుకామాః సమాహితాః ।

వర్షన్వే నైమిషారణ్యే క్షేత్రే కలిభయార్దితాః ॥ ౧౧॥

యేన కేనాప్యపాయేన కాలాతివాహనం స్మృతమ్ ।

వ్యసనైరిహ మూర్ఖాణాం బుధానాం శాస్త్రచింతనైః ॥ ౧౨॥

శాస్త్రాణ్యపి విచిత్రాణి జల్పవాదయుతాని చ ।

త్రివిధాని పురాణాని శాస్త్రాణి వివిధాని చ ।

వితాణ్ణాచ్ఛలయుక్తాని గర్వామర్షకరాణి చ ।

నానార్థవాదయుక్తాని హేతుమన్తి బృహన్తి చ ॥ ౧౩॥

సాత్త్వికం తత్ర వేదాన్తం మీమాంసా రాజసం మతమ్ ।

తామసం న్యాయశాస్త్రం చ హేతువాదాభియన్త్రితమ్ ॥ ౧౪॥

తద్దైవ చ పురాణాని త్రిగుణాని కథానకైః ।

కథితాని త్వయా సౌమ్య పఞ్చులక్షణవన్తి చ ॥ ౧౫॥

తత్ర భాగవతం పుణ్యం పఞ్చమం వేదసమ్మితమ్ ।

కథితం యత్త్వయా పూర్వం సర్వలక్షణసంయుతమ్ ॥ ౧౬॥

ఉద్దేశమాశ్రేణ తదా కీర్తితం పరమాద్భుతమ్ ।

ముక్తిప్రదం ముముక్షూణాం కామదం ధర్మదం తథా ॥ ౧౭॥

విస్తరేణ తదాఖ్యాహి పురాణోత్తమమాదరాత్ ।

శ్రోతుకామా ద్విజాః సర్వే దివ్యం భాగవతం శుభమ్ ॥ ౧౮॥

త్వం తు జానాసి ధర్మజ్ఞ పౌరాణీం సంహితాం కిల ।

కృష్ణోక్తాం గురుభక్తత్వాత్ సమ్యక్ సత్త్వగుణాశ్రయః ॥ ౧౯॥

శ్రుతాన్యన్యాని సర్వజ్ఞ త్వన్ముఖాన్నిఃసృతాని చ ।

నైవ తృప్తిం వ్రజామోఽద్య సుధాపానేఽమరా యథా ॥ ౨౦॥

ధిక్కుధాం పిబతాం సూత ముక్తిర్నైవ కదాచన ।

పిబన్భాగవతం సద్యో నరో ముచ్యేత సఙ్కటాత్ ॥ ౨౧॥

సుధాపాననిమిత్తం యత్ కృతా యజ్ఞాః సహస్రశః ।

న శాన్తిమధిగచ్ఛామః సూత సర్వాత్మనా వయమ్ ॥ ౨౨॥

మఖానాం హి ఫలం స్వర్గః స్వర్గాత్ప్రచ్యవనం పునః ।

ఏవం సంసారచక్రేఽస్మిన్ భ్రమణం చ నిరన్తరమ్ ॥ ౨౩॥

వినా జ్ఞానేన సర్వజ్ఞ నైవ ముక్తిః కదాచన ।

భ్రమతాం కాలచక్రైత్ర నరాణాం త్రిగుణాత్మకే || ౨౪||

అతః సర్వరసోపేతం పుణ్యం భాగవతం వద |

పావనం ముక్తిదం గుహ్యం ముముక్షూణాం సదా ప్రియమ్ || ౨౫||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే శౌనకప్రశ్నః నామ ప్రథమోఽధ్యాయః || ౧.౧||

౧.౨ ద్వివీతీయోఽధ్యాయః | గ్రంథసంఖ్యోవిషయవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |

ధన్యోఽహమతిభాగ్యోఽహం పావితోఽహం మహాత్మభిః |

యత్ప్రప్తం సుమహాత్పుణ్యం పురాణం వేదవిశ్రుతమ్ || ౧||

తదహం సమ్ప్రవక్ష్యామి సర్వశ్రుత్యర్థసమ్మతమ్ |

రహస్యం సర్వశాస్త్రాణామాగమానామనుత్తమమ్ || ౨||

నత్వా తత్పదపఙ్కజం సులలితం ముక్తిప్రదం యోగినామ్ ||

బ్రహ్మాద్వైరపి సేవితం స్తుతిపరైర్ద్యేయం మునీన్ద్రైః సదా |

వక్ష్యామ్యద్య సవిస్తరం బహురసం శ్రీమత్పురాణోత్తమమ్ ||

భక్త్యా సర్వరసాలయం భగవతీనామ్నా ప్రసిద్ధం ద్విజాః || ౩||

యా విద్యేత్యభిధీయతే శ్రుతిపథే శక్తిః సదాద్యా పరా ||

సర్వజ్ఞా భవబంధస్థినిపుణా సర్వాశయే సంస్థితా |

దురేయా సుదురాత్మభిశ్చ మునిభిర్ధ్యానాస్పదం ప్రాపితా ||

ప్రత్యక్షా భవతీహ సా భగవతీ సిద్ధిప్రదా స్యాత్పదా || ౪||

సృష్ట్యాఖిలం జగదిదం సదసత్స్వరూపం

శక్త్యా స్వయా త్రిగుణయా పరిపాతి విశ్వమ్ |

సంహృత్య కల్పసమయే రమతే తథైకా

తాం సర్వవిశ్వజననీం మనసా స్మరామి || ౫||

బ్రహ్మా సృజత్యఖిలమేతదితి ప్రసిద్ధం

పౌరాణికైశ్చ కథితం ఖలు వేదవిద్భిః |

విష్ణోస్తు నాభికమలే కిల తస్య జన్మ

తైరుక్తమేవ సృజతే న హి స స్వతన్త్రః ॥ ౬ ॥

విష్ణుస్తు శేషశయనే స్వపితీతి కాలే
తన్నాభిపద్యముకులే ఖలు తస్య జన్మ ।
ఆధారతాం కిల గతోఽత్ర సహస్రమాలిః
సమ్బోధ్యతాం స భగవాన్ హి కథం మురారిః ॥ ౭ ॥

ఏకార్ణవస్య సలిలం రసరూపమేవ
పాత్రం వినా న హి రసస్థితిరస్తి కచ్ఛిత్ ।
యా సర్వభూతవిషయే కిల శక్తిరూపా
తాం సర్వభూతజననీం శరణం గతోఽస్మి ॥ ౮ ॥

యోగనిద్రామీలితాక్షం విష్ణుం దృష్ట్వాముబ్బజే స్థితః ।
అజస్తుష్టావ యాం దేవీం తామహం శరణం గతః ॥ ౯ ॥

తాం ధ్యాత్వా సగుణాం మాయాం ముక్తిదాం నిర్గుణాం తథా ।
వక్ష్యే పురాణమఖిలం శృణ్వన్తు మునయస్త్విహ ॥ ౧౦ ॥

పురాణముత్తమం పుణ్యం శ్రీమద్భాగవతాభిధమ్ ।
అష్టాదశ సహస్రాణి శ్లోకాస్తత్ర తు సంస్కృతాః ॥ ౧౧ ॥

స్కన్ధా ద్వాదశ చైవాత్ర కృష్టేన విహితాః శుభాః ।
త్రిశతం పూర్ణమధ్యాయా అష్టాదశయుతాః స్మృతాః ॥ ౧౨ ॥

వింశతిః ప్రథమే తత్ర ద్వితీయే ద్వాదశైవ తు ।
త్రింశచ్చైవ తృతీయే తు చతుర్థే పంచవింశతిః ॥ ౧౩ ॥

పంచుత్రింశత్తథాధ్యాయాః పంచమే పరికీర్తితాః ।
ఏకత్రింశత్తథా షష్ఠే చత్వారింశచ్చ సప్తమే ॥ ౧౪ ॥

అష్టమే తత్త్వసంఖ్యాశ్చ పంచాశన్నవమే తథా ।
త్రయోదశ తు సమ్ప్రోక్తా దశమే మునినా కిల ॥ ౧౫ ॥

తథా చైకాదశస్కన్ధే చతుర్వింశతిరీరితాః ।
చతుర్దశైవ చాధ్యాయా ద్వాదశే మునిసత్తమాః ॥ ౧౬ ॥

ఏవం సంఖ్యా సమాఖ్యాతా పురాణేఽస్మిన్మహాత్మనా ।
అష్టాదశసహస్రీయా సంఖ్యా చ పరికీర్తితా ॥ ౧౭ ॥

సర్గశ్చ ప్రతిసర్గశ్చ వంశో మన్వన్తరాణి చ ।

వంశానుచరితం చైవ పురాణం పఞ్చులక్షణమ్ ॥ ౧౮ ॥

నిర్గుణా యా సదా నిత్యా వ్యాపికా వికృతా శివా ।
యోగగమ్యాఖిలాధారా తురీయా యా చ సంస్థితా ॥ ౧౯ ॥

తస్యాస్తు సాత్త్వికీ శక్తీ రాజసీ తామసీ తథా ।
మహాలక్ష్మీః సరస్వతీ మహాకాలీతి తాః స్త్రియః ॥ ౨౦ ॥

తాసాం తిస్యాణాం శక్తీనాం దేహాఙ్గీకారలక్షణః ।
సృష్ట్యర్థం చ సమాఖ్యాతః సర్గః శాస్త్రవిశారదైః ॥ ౨౧ ॥

హరిద్రుహిణరుద్రాణాం సముత్పత్తిస్తతః స్మృతా ।
పాలనోత్పత్తినాశార్థం ప్రతిసర్గః స్మృతో హి సః ॥ ౨౨ ॥

సోమసూర్యోద్భవానాం చ రాజ్ఞాం వంశప్రకీర్తనమ్ ।
హిరణ్యకశిప్పాదీనాం వంశాస్తే పరికీర్తితాః ॥ ౨౩ ॥

స్వాయమ్భువముఖానాం చ మనూనాం పరివర్ణనమ్ ।
కాలసంఖ్యై తథా తేషాం తత్తన్మన్వంతరాణి చ ॥ ౨౪ ॥

తేషాం వంశానుకథనం వంశానుచరితం స్మృతమ్ ।
పఞ్చులక్షణయుక్తాని భవంతి మునిసత్తమాః ॥ ౨౫ ॥

సపాదలక్షం చ తథా భారతం మునినా కృతమ్ ।
ఇతిహాస ఇతి ప్రోక్తం పఞ్చమం వేదసమ్మతమ్ ॥ ౨౬ ॥

శౌనక ఉవాచ ।

కాని తాని పురాణాని బ్రూహి సూత సవిస్తరమ్ ।
కతిసంఖ్యైని సర్వజ్ఞ శ్రోతుకామా వయం త్విహా ॥ ౨౭ ॥

కలికాలవిభీతాః స్మృ నైమిషారణ్యవాసినః ।
బ్రహ్మణాత్ర సమాదిష్టాశ్చక్రం దత్త్వా మనోమయమ్ ॥ ౨౮ ॥

కథితం తేన సః సర్వాన్లచ్చవ్వేత్సతస్య పృష్టతః ।
నేమిః సంశీర్యతే యత్ర స దేశః పావనః స్మృతః ॥ ౨౯ ॥

కలేస్తత్ర ప్రవేశో న కదాచిత్ సమ్భవిష్యతి ।
తావత్ప్రస్తు తత్రైవ యావత్సత్యయుగం పునః ॥ ౩౦ ॥

తచ్చుత్వా వచనం తస్య గృహీత్వా తత్కథానకమ్ ।
చాలయన్నిర్గతస్తూర్ణం సర్వదేశదిదృక్షయా ॥ ౩౧ ॥

ప్రేత్యాత్ర చాలయంశ్చక్రం నేమిః శీర్షోఽత్ర పశ్యతః ।
 తేనేదం నైమిషం ప్రోక్తం క్షేత్రం పరమపావనమ్ ॥ ౩౨॥
 కలిప్రవేశో నైవాత్ర తస్మాత్స్నానం కృతం మయా ।
 మునిభిః సిద్ధసజ్జైశ్చ కలిభీతైర్మహాత్మభిః ॥ ౩౩॥
 పశుహీనాః కృతా యజ్ఞాః పురోడాశాదిభిః కిల ।
 కాలాతివాహనం కార్యం యావత్సత్యయుగాగమః ॥ ౩౪॥
 భాగ్యయోగేన సమ్రాప్తః సూత త్వం చాత్ర సర్వథా ।
 కథయాద్య పురాణం హి పావనం బ్రహ్మసమ్మతమ్ ॥ ౩౫॥
 సూత శుశ్రూషవః సర్వే వక్తా త్వం మతిమానథ ।
 నిర్వాపారా వయం నూనమేకచిత్తాస్తథైవ చ ॥ ౩౬॥
 త్వం సూత భవ దీర్ఘాయుస్తాపత్రయవివర్జితః ।
 కథయాద్య పురాణం హి పుణ్యం భాగవతం శివమ్ ॥ ౩౭॥
 యత్ర ధర్మార్థకామానాం వర్ణనం విధిపూర్వకమ్ ।
 విద్యాం ప్రాప్య తయా మోక్షః కథితో మునినా కిల ॥ ౩౮॥
 ద్వైపాయనేన మునినా కథితం యచ్ఛ పావనమ్ ।
 న తృప్యామో వయం సూత కథాం శ్రుత్వా మనోరమామ్ ॥ ౩౯॥
 సకలగుణగణానామేకపాత్రం పవిత్ర- ॥
 మఖిలభువనమాతుర్నాట్యవద్యద్విచిత్రమ్ ।
 నిఖిలమలగణానాం నాశకృత్కామకన్దమ్ ॥
 ప్రకటయ భగవత్యా నామయుక్తం పురాణమ్ ॥ ౪౦॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ప్రథమస్కంధే గ్రంథసంఖ్యైవిషయవర్ణనం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః ॥ ౧.౨॥

౧.౩ తృతీయోఽధ్యాయః । పురాణవర్ణనపూర్వకతత్త్వద్యుగీయవ్యాసవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శృణ్వన్తు సమ్ప్రవక్ష్యామి పురాణాని మునీశ్వరాః ।
 యథాశ్రుతాని తత్త్వేన వ్యాసాత్సత్యవతీసుతాత్ ॥ ౧॥

మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్ |
 అనాపలిక్కుకూస్కాని పురాణాని పృథక్పృథక్ || ౨||
 చతుర్థశసహస్రం చ మత్స్యమాద్యం ప్రకీర్తితమ్ |
 తథా గ్రహసహస్రం తు మార్కణ్డేయం మహాద్భుతమ్ || ౩||
 చతుర్థశసహస్రాణి తథా పఞ్చశతాని చ |
 భవిష్యం పరిసంఖ్యేతం మునిభిస్తత్త్వదర్శిభిః || ౪||
 అష్టాదశసహస్రం వై పుణ్యం భాగవతం కిల |
 తథా చాయుతసంఖ్యేకం పురాణం బ్రహ్మసంజ్ఞకమ్ || ౫||
 ద్వాదశైవ సహస్రాణి బ్రహ్మాణ్డం చ శతాధికమ్ |
 తథాష్టాదశసాహస్రం బ్రహ్మవైవర్తమేవ చ || ౬||
 ఆయుతం వామనాఖ్యం చ వాయవ్యం షట్కతాని చ |
 చతుర్వింశతినఖ్యేతః సహస్రాణి తు శౌనక || ౭||
 త్రయోవింశతినాహస్రం వైష్ణవం పరమాద్భుతమ్ |
 చతుర్వింశతినాహస్రం వారాహం పరమాద్భుతమ్ || ౮||
 షోడశైవ సహస్రాణి పురాణం చాగ్నిసంజ్ఞతమ్ |
 పఞ్చవింశతినాహస్రం నారదం పరమం మతమ్ || ౯||
 పఞ్చపఞ్చాశతానిహస్రం పద్మాఖ్యం విపులం మతమ్ |
 ఏకాదశసహస్రాణి లిక్ష్ణాఖ్యం చాతివిస్మృతమ్ || ౧౦||
 ఏకోనవింశత్సాహస్రం గారుడం హరిభాషితమ్ |
 సప్తదశసహస్రం చ పురాణం కూర్మభాషితమ్ || ౧౧||
 ఏకాశీతినహస్రాణి స్కన్దాఖ్యం పరమాద్భుతమ్ |
 పురాణాఖ్యా చ సంఖ్యే చ విస్తరేణ మయానఘాః || ౧౨||
 తథైవోపపురాణాని శృణ్వన్తు ఋషినత్తమాః |
 ససత్కుమారం ప్రథమం నారసింహం తతః పరమ్ || ౧౩||
 నారదీయం శివం చైవ దౌర్వాససమనుత్తమమ్ |
 కాపిలం మానవం చైవ తథా చౌశనసం స్మృతమ్ || ౧౪||
 వారుణం కాలికాఖ్యం చ సామ్బం నన్దికృతం శుభమ్ |

సౌరం పారాశరప్రోక్షమాదిత్యం చాతివిస్తరమ్ ॥ ౧౫ ॥
 మాహేశ్వరం భాగవతం వాసిష్ఠం చ సవిస్తరమ్ ।
 ఏతాన్యుపపురాణాని కథితాని మహాత్మభిః ॥ ౧౬ ॥
 అష్టాదశ పురాణాని కృత్వా సత్యవతీసుతః ।
 భారతాఖ్యానమతులం చక్రే తదుపబృంహితమ్ ॥ ౧౭ ॥
 మన్వన్తరేషు సర్వేషు ద్వాపరే ద్వాపరే యుగే ।
 ప్రాదుఃకరోతి ధర్మార్థీ పురాణాని యథావిధి ॥ ౧౮ ॥
 ద్వాపరే ద్వాపరే విష్ణుర్వాసరూపేణ సర్వదా ।
 వేదమేకం స బహుధా కురుతే హితకామ్యయా ॥ ౧౯ ॥
 అల్పాయుషోఽల్పబుద్ధీంశ్చ విప్రాన్ఘాత్వా కలావథ ।
 పురాణసంహితాం పుణ్యాం కురుతేఽసౌ యుగే యుగే ॥ ౨౦ ॥
 స్త్రీశూద్రద్విజబన్ధనానాం న వేదశ్రవణం మతమ్ ।
 తేషామేవ హితార్థాయ పురాణాని కృతాని చ ॥ ౨౧ ॥
 మన్వన్తరే సప్తమేఽత్ర శుభే వైవస్వతాభిధే ।
 అష్టావింశతిమే ప్రాప్తే ద్వాపరే మునిసత్తమాః ॥ ౨౨ ॥
 వ్యాసః సత్యవతీనూనుర్గురుర్యై ధర్మవిత్తమః ।
 ఏకోనత్రింశత్సమ్ప్రాప్తే ద్రౌణిర్యాసో భవిష్యతి ॥ ౨౩ ॥
 అతీతాస్తు తథా వ్యాసాః సప్తవింశతిరేవ చ ।
 పురాణసంహితాస్తైస్తు కథితాస్తు యుగే యుగే ॥ ౨౪ ॥
 ఋషయ ఉచుః ।
 బ్రూహి సూత మహాభాగ వ్యాసాః పూర్వయుగోద్భవాః ।
 వక్తారస్తు పురాణానాం ద్వాపరే ద్వాపరే యుగే ॥ ౨౫ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ద్వాపరే ప్రథమే వ్యస్తాః స్వయం వేదాః స్వయమ్భువా ।
 ప్రజాపతిర్ద్వితీయే తు ద్వాపరే వ్యాసకార్యకృత్ ॥ ౨౬ ॥
 తృతీయే చోశనా వ్యాసశ్చతుర్థే తు బృహస్పతిః ।
 పంచమే సవితా వ్యాసః షష్ఠే మృత్యుస్తథాపరే ॥ ౨౭ ॥

మఘవా సప్తమే ప్రాప్తే వసిష్ఠస్త్వప్తమే స్మృతః ।

సారస్వతస్తు నవమే త్రిధామా దశమే తథా ॥ ౨౮ ॥

ఏకాదశేఽథ త్రివృషో భరద్వాజస్తతః పరమ్ ।

త్రయోదశే చాన్తరిక్షో ధర్మశ్చాపి చతుర్దశే ॥ ౨౯ ॥

త్రయ్యారుణిః పంచదశే షోడశే తు ధనన్జయః ।

మేధాతిథిః సప్తదశే వ్రతీ హ్యష్టాదశే తథా ॥ ౩౦ ॥

అత్రికోనవింశేఽథ గౌతమస్తు తతః పరమ్ ।

ఉత్తమశ్చైకవింశేఽథ హర్యాత్మా పరికీర్తితః ॥ ౩౧ ॥

వేనో వాజశ్రవాశ్చైవ సోమోఽముష్యాయణస్తథా ।

తృణబిన్దుస్తథా వ్యాసో భార్గవస్తు తతః పరమ్ ॥ ౩౨ ॥

తతః శక్తిర్ణాతుకర్ణ్యః కృష్ణద్వైపాయనస్తతః ।

అష్టావింశతినజ్ఞేయం కథితా యా మయా శ్రుతా ॥ ౩౩ ॥

కృష్ణద్వైపాయనాతోఽప్రకృం పురాణం చ మయా శ్రుతమ్ ।

శ్రీమద్భాగవతం పుణ్యం సర్వదుఃఖౌఘనాశనమ్ ॥ ౩౪ ॥

కామదం మోక్షదం చైవ వేదార్థపరిబృంహితమ్ ।

సర్వాగమరసారామం ముముక్షూణాం సదా ప్రియమ్ ॥ ౩౫ ॥

వ్యాసేన కృత్వాతిశుభం పురాణం

శుకాయ పుత్రాయ మహాత్మనే యత్ ।

వైరాగ్యయుక్తాయ చ పారితం వై

విజ్ఞాయ చైవారణీసమ్భవాయ ॥ ౩౬ ॥

శ్రుతం మయా తత్ర తథా గృహీతం

యథార్థవద్యాసముఖాన్ముసీన్ద్రాః ।

పురాణగుహ్యం సకలం సమేతం

గురోః ప్రసాదాత్కరుణానిధేశ్చ ॥ ౩౭ ॥

సూతేన పృష్టః సకలం జగాద

ద్వైపాయనస్తత్ర పురాణగుహ్యమ్ ।

అయోనిజేనాద్భుతబుద్ధినా వై

శ్రుతం మయా తత్ర మహాప్రభావమ్ ॥ ౩౮ ॥

శ్రీమద్భాగవతామరాజ్ఞీపఫలాస్వాదాదరః సత్తమాః
 సంసారార్ణవదుర్విగాహ్యాసఖిలం సన్నర్తుకామః శుకః ।
 నానాఖ్యానరసాలయం శ్రుతిపుటైః ప్రేమాశ్శ్రోణోదద్భుతం
 తచ్చుత్వా న విముచ్యతే కలిభయాదేవంవిధః కః క్షితౌ ॥ ౩౯॥

పాపీయానపి వేదధర్మరహితః స్వాచారహీనాశయో ॥

వ్యాజేనాపి శ్శ్రోణోతి యః పరమిదం శ్రీమత్పురాణోత్తమమ్ ।
 భుక్త్యా భోగకలాపమత్ర విపులం దేహావసానేఽచలం
 యోగీప్రాప్యమవాప్సుయాద్భగవతీనామాజ్కితం సుందరమ్ ॥ ౪౦॥

యా నిర్గుణా హరిహరాదిభిరప్యలభ్యా
 విద్యా సతాం ప్రియతమాథ సమాధిగమ్యా ।
 సా తస్య చిత్తకుహరే ప్రకరోతి భావం
 యః సంశ్శ్రోణోతి సతతం తు సతీపురాణమ్ ॥ ౪౧॥

సమ్ప్రాప్య మానుషభవం సకలాఙ్గయుక్తం
 పోతం భవార్ణవజలోత్తరణాయ కామమ్ ।
 సమ్ప్రాప్య వాచకమహో న శ్శ్రోణోతి మూఢః
 స వఞ్చితోఽత్ర విధినా సుఖదం పురాణమ్ ॥ ౪౨॥

యః ప్రాప్య కర్ణయుగలం పటుమానుషత్వే
 రాగీ శ్శ్రోణోతి సతతం చ పరాపవాదాన్ ।
 సర్వార్థదం రసనిధిం విమలం పురాణం
 నష్టః కుతో న శ్శ్రోణుతే భువి మన్దబుద్ధిః ॥ ౪౩॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ప్రథమస్కంధే పురాణవర్ణనపూర్వకతత్తద్యుగీయవ్యాసవర్ణనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః
 ॥ ౧.౩॥

౧.౪ చతుర్థోఽధ్యాయః । దేవీసర్వోత్తమేతికథనమ్ ।

ఋషయః ఊచుః ।

సౌమ్య వ్యాసస్య భార్యాయాం కస్యాం జాతః సుతః శుకః ।
 కథం వా కీదృశో యేన పఠితేయం సుసంహితా ॥ ౧॥

అయోనిజస్త్యయా ప్రోక్షస్తథా చారణిజః శుకః ।

సద్దేహోఽస్తి మహాస్తత్ర కథయాద్య మహామతే || ౨||

గర్భయోగీ శ్రుతః పూర్వం శుకో నామ మహాతపాః |
కథం చ పఠితం తేన పురాణం బహువిస్తరమ్ || ౩||

సూత ఉవాచ |

పురా సరస్వతీతీరే వ్యాసః సత్యవతీసుతః |
ఆశ్రమే కలవిజ్ఞౌ తు దృష్ట్వా విస్మయమాగతః || ౪||

జాతమాత్రం శిశుం నీడే ముక్తమణ్ణాన్మనోహరమ్ |
తామ్రాస్యం శుభసర్వాఙ్గం పిచ్ఛాఙ్కరవివర్జితమ్ || ౫||

తౌ తు భక్ష్యార్థమత్యంతం రతౌ శ్రమపరాయణౌ |
శిశోశ్చఙ్గుపుటే భక్ష్యం ఉపనౌ చ పునః పునః || ౬||

అజ్ఞేనాఙ్గాని బాలస్య ఘర్షయన్తౌ ముదాన్వితౌ |
చుమ్బన్తౌ చ ముఖం ప్రేష్టా కలవిజ్ఞౌ శిశోః శుభమ్ || ౭||

వీక్ష్య ప్రేమాదుభృతం తత్ర బాలే చటకయోస్తదా |
వ్యాసశ్చిన్తాతురః కామం మనసా సమచిన్తయత్ || ౮||

తిరశ్చామపి యత్ప్రేమ పుత్రే సమభిలక్ష్యతే |
కిం చిత్రం యన్మనుష్యాణాం నేవాఫలమభీష్పతామ్ || ౯||

కిమేతౌ చటకౌ చాస్య వివాహం సుఖసాధనమ్ |
విరచ్య సుఖినౌ స్యాతాం దృష్ట్వా వధ్వా ముఖం శుభమ్ || ౧౦||

అథవా వార్ధకే ప్రాప్తే పరిచర్యాం కరిష్యతి |
పుత్రః పరమధర్మిష్ఠః పుణ్యార్థం కలవిజ్ఞయోః || ౧౧||

ఆర్జయిత్వాథవా ద్రవ్యం పితరౌ తర్పయిష్యతి |
అథవా ప్రేతకార్యాణి కరిష్యతి యథావిధి || ౧౨||

అథవా కిం గయాశ్రాద్ధం గత్వా సంవితరిష్యతి |
నీతోత్సర్గం చ విధివత్ప్రకరిష్యతి బాలకః || ౧౩||

సంసారేఽత్ర సమాఖ్యాతం సుఖానాముత్తమం సుఖమ్ |
పుత్రగాత్రపరిష్యణో లాలనఙ్చ విశేషతః || ౧౪||

అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి స్వర్గో వైవ చ వైవ చ |
పుత్రాదన్యతరన్నాస్తి పరలోకస్య సాధనమ్ || ౧౫||

మన్వాదిభిశ్చ మునిభిర్ధర్మశాస్త్రేషు భాషితమ్ ।
 పుత్రవాన్స్వర్గమాప్నోతి నాపుత్రస్తు కథఞ్చన ॥ ౧౬ ॥
 దృశ్యతేఽత్ర సమక్షం తన్నానుమానేన సాధ్యతే ।
 పుత్రవాన్మృచ్యతే పాపాదాప్తవాక్యం చ శాశ్వతమ్ ॥ ౧౭ ॥
 ఆతురే మృత్యుకాలేఽపి భూమిశయ్యాగతో నరః ।
 కరోతి మనసా చింతాం దుఃఖితః పుత్రవర్జితః ॥ ౧౮ ॥
 ధనం మే విపులం గేహే పాత్రాణి వివిధాని చ ।
 మన్దిరం సున్దరం చైతతోఽస్య స్వామీ భవిష్యతి ॥ ౧౯ ॥
 మృత్యుకాలే మనస్తస్య దుఃఖేన భ్రమతే యతః ।
 అతోఽస్య దుర్గతిర్నానం భ్రాన్తచిత్తస్య సర్వథా ॥ ౨౦ ॥
 ఏవం బహువిధాం చింతాం కృత్వా సత్యవతీసుతః ।
 నిఃశ్వస్య బహుధా చోష్ణం విమనాః సమ్భ్రుభూవ హ ॥ ౨౧ ॥
 విచార్య మనసాత్యర్థం కృత్వా మనసి నిశ్చయమ్ ।
 జగామ చ తపస్తప్తం మేరుపర్వతసనిధౌ ॥ ౨౨ ॥
 మనసా చిన్తయామాస కం దేవం సముపాస్మహే ।
 వరప్రదాననిపుణం వాఞ్చితార్థప్రదం తథా ॥ ౨౩ ॥
 విష్ణుం రుద్రం సురేన్ద్రం వా బ్రహ్మీణం వా దివాకరమ్ ।
 గణేశం కార్తికేయం చ పావకం వరుణం తథా ॥ ౨౪ ॥
 ఏవం చిన్తయతస్తస్య నారదో మునిసత్తమః ।
 యదృచ్ఛయా సమాయాతో వీణాపాణిః సమాహితః ॥ ౨౫ ॥
 తం దృష్ట్వా పరమప్రీతో వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।
 కృత్వార్ఘ్యమాసనం దత్త్వా పప్రచ్ఛ కుశలం మునిమ్ ॥ ౨౬ ॥
 శ్రుత్వాథ కుశలప్రశ్నం పప్రచ్ఛ మునిసత్తమః ।
 చిన్తాతురోఽసి కస్మాత్త్వం ద్వైపాయన వదస్య మే ॥ ౨౭ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి న సుఖం మానసే యతః ।
 తదర్థం దుఃఖితశ్చాహం చిన్తయామి పున పునః ॥ ౨౮ ॥

తపసా తోషయామ్యద్య కం దేవం వాచ్ఛితార్థదమ్ |
 ఇతి చింతాతురోఽస్మ్యద్య త్వామహం శరణం గతః || ౨౯ ||
 సర్వజ్ఞోఽసి మహార్షే త్వం కథయాశు కృపానిధే |
 కం దేవం శరణం యామి యో మే పుత్రం ప్రదాస్యతి || ౩౦ ||

సూత ఉవాచ |
 ఇతి వ్యాసేన పృష్టస్తు నారదో వేదవిస్మయిః |
 ఉవాచ పరయా ప్రీత్యా కృష్ణం ప్రతి మహామనాః || ౩౧ ||

నారద ఉవాచ |
 పారాశర్య మహాభాగ యత్త్వం పృచ్ఛసి మామిహ |
 తమేవార్థం పురా పృష్టః పిత్రా మే మధుసూదనః || ౩౨ ||

ధ్యానస్థం చ హరిం దృష్ట్వా పితా మే విస్మయం గతః |
 పర్యపృచ్ఛత దేవేశం శ్రీనాథం జగతః పతిమ్ || ౩౩ ||

కౌస్తుభోద్భాసితం దివ్యం శఙ్ఖచక్రగదాధరమ్ |
 పీతామ్బరం చతుర్బాహుం శ్రీవత్సాఙ్గితవక్షసమ్ || ౩౪ ||

కారణం సర్వలోకానాం దేవదేవం జగద్గురుమ్ |
 వాసుదేవం జగన్నాథం తప్యమానం మహత్తపః || ౩౫ ||

బ్రహ్మోవాచ |
 దేవదేవ జగన్నాథ భూతభవ్యభవత్ప్రభో |
 తపశ్చరసి కస్మాత్త్వం కిం ధ్యాయసి జనార్దన || ౩౬ ||

విస్మయోఽయం మమాత్యర్థం త్వం సర్వజగతాం ప్రభుః |
 ధ్యానయుక్తోఽసి దేవేశ కిం చ చిత్రమతః పరమ్ || ౩౭ ||

త్వన్నాభికమలాజ్ఞాతః కర్తాహమఖిలస్య హ |
 త్వత్తః కోఽప్యధికోఽస్యత్ర తం దేవం బ్రూహి మాపతే || ౩౮ ||

జానామ్యహం జగన్నాథ త్వమాదిః సర్వకారణమ్ |
 కర్తా పాలయతా హర్తా సమర్థః సర్వకార్యకృత్ || ౩౯ ||

ఇచ్ఛయా తే మహారాజ సృజామ్యహమిదం జగత్ |
 హరః సంహరతే కాలే సోఽపి తే వచనే సదా || ౪౦ ||

సూర్యో భ్రమతి చాకాశే వాయుర్వాతి శుభాశుభః |

అగ్నిస్తపతి పర్జన్యో వర్షతీశ త్వదాజ్ఞయా ॥ ౪౧॥
 త్వం తు ధ్యాయసి కం దేవం సంశయోఽయం మహాన్మమ ।
 త్వత్తః పరం న పశ్యామి దేవం వై భువనత్రయే ॥ ౪౨॥
 కృపాం కృత్వా వదస్వాద్య భక్తోఽస్మి తవ సువ్రత ।
 మహతాం నైవ గోప్యం హి ప్రాయః కిఞ్చిదితి స్మృతిః ॥ ౪౩॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య హరిరాహ ప్రజాపతిమ్ ।
 శ్శృణుష్వైకమనా బ్రహ్మాంస్తాం బ్రవీమి మనోగతమ్ ॥ ౪౪॥
 యద్యపి త్వాం శివం మాం చ స్థితిస్పృష్ట్యన్తకారణమ్ ।
 తే జానన్తి జనాః సర్వే సదేవాసురమానుషాః ॥ ౪౫॥
 స్రష్టా త్వం పాలకశ్చాహం హరః సంహారకారకః ।
 కృతాః శక్యేతి సన్తర్కః క్రియతే వేదపారగైః ॥ ౪౬॥
 జగత్సృజ్జాననే శక్తిస్త్వయి తిష్ఠతి రాజసి ।
 సాత్త్వికీ మయి రుద్రే చ తామసీ పరికీర్తితా ॥ ౪౭॥
 తయా విరహితస్త్వం న తత్కర్మకరణే ప్రభుః ।
 నాహం పాలయితుం శక్తః సంహర్తుం నాపి శక్జురః ॥ ౪౮॥
 తదధీనా వయం సర్వే వర్తామః సతతం విభో ।
 ప్రత్యక్షే చ పరోక్షే చ దృష్టాన్తం శ్శృణు సువ్రత ॥ ౪౯॥
 శేషే స్వపిమి పర్యజ్కే పరతన్త్రో న సంశయః ।
 తదధీనః సదోత్తిష్ఠే కాలే కాలవశం గతః ॥ ౫౦॥
 తపశ్చరామి సతతం తదధీనోఽస్మ్యహం సదా ।
 కదాచిత్సహ లక్ష్యో చ విహరామి యథాసుఖమ్ ॥ ౫౧॥
 కదాచిద్దానపైః సార్థం సజ్ఞామం ప్రకరోమ్యహమ్ ।
 దారుణం దేహదమనం సర్వతోకభయఙ్కరమ్ ॥ ౫౨॥
 ప్రత్యక్షం తవ ధర్మజ్ఞ తస్మిన్నేకార్ణవే పురా ।
 పశ్చువర్షసహస్రాణి బాహుయుద్ధం మయా కృతమ్ ॥ ౫౩॥
 తౌ కర్ణమలజౌ దుష్టౌ దానవౌ మదగర్వితౌ ।
 దేవ దేవ్యాః ప్రసాదేన నిహతౌ మధుకైటభౌ ॥ ౫౪॥

తదా త్వయా న కిం జ్ఞాతం కారణం తు పరాత్పరమ్ ।
 శక్తిరూపం మహాభాగ కిం పృచ్ఛసి పునః పునః ॥ ౫౫ ॥
 యదిచ్ఛః పురుషో భూత్వా విచరామి మహార్ణవే ।
 కచ్ఛపః కోలసింహశ్చ వామనశ్చ యుగే యుగే ॥ ౫౬ ॥
 న కస్యాపి ప్రియో లోకే తిర్యగ్యోనిషు సమ్భవః ।
 నాభవం స్వేచ్ఛయా వామవరాహాదిషు యోనిషు ॥ ౫౭ ॥
 విహాయ లఙ్క్యా సహ సంవిహారం
 కో యాతి మత్స్యాదిషు హీనయోనిషు ।
 శయ్యాం చ ముక్త్యా గరుడాసనస్థః
 కరోమి యుద్ధం విపులం స్వతన్త్రః ॥ ౫౮ ॥
 పురా పురస్తేఽజ శిరో మదీయం
 గతం ధనుర్భ్యాష్టలనాత్కృచ్చా చాపి ।
 త్వయా తదా వాజిశిరో గృహీత్వా
 సంయోజితం శిల్పివరేణ భూయః ॥ ౫౯ ॥
 హయాననోఽహం పరికీర్తితశ్చ
 ప్రత్యక్షమేతత్తవ లోకకర్త్రః ।
 విడమ్బనేయం కిల లోకమధ్యే
 కథం భవేదాత్మపరో యది స్యామ్ ॥ ౬౦ ॥
 తస్మాన్నాహం స్వతన్త్రోఽస్మి శక్త్యధీనోఽస్మి సర్వథా ।
 తామేవ శక్తిం సతతం ధ్యాయామి చ నిరన్తరమ్ ॥ ౬౧ ॥
 నాతః పరతరం కింఞ్చిజ్ఞానామి కమలోద్భవ ।
 నారద ఉవాచ ।
 ఇత్సుక్తం విష్ణునా తేన పద్మయోనేస్తు సన్నిధౌ ॥ ౬౨ ॥
 తేన చాప్యహముక్తోఽస్మి తథైవ మునిపుంగవ ।
 తస్మాత్త్వమపి కల్యాణ పురుషార్థాప్తిహేతవే ॥ ౬౩ ॥
 ఆసంశయం హృదమ్భోజే భజ దేవీపదామ్బుజమ్ ।
 సర్వం దాస్యతి సా దేవీ యద్యదిష్టం భవేత్తవ ॥ ౬౪ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 నారదేనైవముక్తస్తు వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।

దేవీపాదాబ్జనిష్ఠాతస్తపసే ప్రయయా గిరౌ ॥ ౬౫ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే దేవీసర్వోత్తమేతికథనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౧.౪ ॥

౧.౫ పంచమోఽధ్యాయః । హయగ్రీవావతారకథనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।

సూతాస్మాకం మనః కామం మగ్నం సంశయసాగరే ।

యథోక్తం మహదాశ్చర్యం జగద్విస్మయకారకమ్ ॥ ౧ ॥

యన్మూర్ధా మాధవస్యాపి గతో దేహాత్పునః పరమ్ ।

హయగ్రీవస్తతో జాతః సర్వకర్తా జనార్దనః ॥ ౨ ॥

వేదోఽపి స్తౌతి యం దేవం దేవాః సర్వే యదాశ్రయాః ।

ఆదిదేవో జగన్నాథః సర్వకారణకారణః ॥ ౩ ॥

తస్యాపి వదనం చిన్నం దైవయోగాత్కథం తదా ।

తత్సర్వం కథయాశు త్వం విస్తరేణ మహామతే ॥ ౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

శృణ్వన్తు మునయః సర్వే సావధానాః సమన్తతః ।

చరితం దేవదేవస్య విష్ణోః పరమతేజసః ॥ ౫ ॥

కదాచిద్దారుణం యుద్ధం కృత్వా దేవః సనాతనః ।

దశవర్షసహస్రాణి పరిశ్రాన్తో జనార్దనః ॥ ౬ ॥

సమ దేశే శుభే స్థానే కృత్వా పద్మాసనం విభుః ।

అవలమ్బ్య ధనుః సజ్యం కణ్ణదేశే ధరాస్థితమ్ ॥ ౭ ॥

దత్త్వా భారం ధనుష్కోట్యాం నిద్రామాప రమాపతిః ।

శ్రాస్తత్వాద్దైవయోగాచ్చ జాతస్తత్రాతినిద్రితః ॥ ౮ ॥

తదా కాలేన కియతా దేవాః సర్వే సవాసవాః ।

బ్రహ్మేశసహితాః సర్వే యజ్ఞం కర్తుం సముద్యతాః ॥ ౯ ॥

గతాః సర్వేఽథ వైకుణ్ఠం ద్రష్టుం దేవం జనార్దనమ్ ।

దేవకార్యార్థసిద్ధ్యర్థం మఖానామధిపం ప్రభుమ్ ॥ ౧౦ ॥

అదృష్ట్యా తం తదా తత్ర జ్ఞానదృష్ట్యా విలోక్య తే ।
 యత్రాస్తే భగవాన్ విష్ణురగ్గుస్తత్ర తదా సురాః ॥ ౧౦॥
 దదృశుస్తే తదేశానం యోగనిద్రావశం గతమ్ ।
 విచేతనం విభుం విష్ణుం తత్రాసాంకృక్రీరే సురాః ॥ ౧౧॥
 స్థితేషు సర్వదేవేషు నిద్రాసుప్తే జగత్పతౌ ।
 చింతామాపుః సురాః సర్వే బ్రహ్మారుద్రపురోగమాః ॥ ౧౩॥
 తానువాచ తతః శక్రః కిం కర్తవ్యం సురోత్తమాః ।
 నిద్రాభంగః కథం కార్యశ్చింతయన్తు సురోత్తమాః ॥ ౧౪॥
 తమువాచ తదా శమ్భుర్నిద్రాభగ్నేఽస్తి దూషణమ్ ।
 కార్యం చైవ ప్రకర్తవ్యం యజ్ఞస్య సురసత్తమాః ॥ ౧౫॥
 ఉత్పాదితా తదా వప్త్రి బ్రహ్మణా పరమేష్ఠినా ।
 తయా భక్షయితుం తత్ర ధనుషోఽగ్రం ధరాస్థితమ్ ॥ ౧౬॥
 భక్షితేఽగ్రే తదా నిమ్నం గమిష్యతి శరాసనమ్ ।
 తదా నిద్రావిముక్తోఽసౌ దేవదేవో భవిష్యతి ॥ ౧౭॥
 దేవకార్యం తదా సర్వం భవిష్యతి న సంశయః ।
 స వప్త్రిం సన్నిదేశాథ దేవదేవః సనాతనః ॥ ౧౮॥
 తమువాచ తదా వప్త్రి దేవదేవస్య మాపతేః ।
 నిద్రాభంగః కథం కార్యో దేవస్య జగతాం గురోః ॥ ౧౯॥
 నిద్రాభంగః కథాచ్ఛేదో దమ్పత్యోః ప్రీతిభేదనమ్ ।
 శిశుమాతృవిభేదశ్చ బ్రహ్మహత్యానమం స్మృతమ్ ॥ ౨౦॥
 తత్కథం దేవదేవస్య కరోమి సుఖనాశనమ్ ।
 కిం ఫలం భక్షణాదేవ యేన పాపం కరోమ్యహమ్ ॥ ౨౧॥
 సర్వః స్వార్థవశో లోకః కురుతే పాతకం కిల ।
 తస్మాదహం కరిష్యామి స్వార్థమేవ ప్రభక్షణమ్ ॥ ౨౨॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 తవ భాగం కరిష్యామో మఖమధ్యే యథా శృణు ।
 తేన త్వం కురు కార్యం నో విష్ణుం బోధయ మాచిరమ్ ॥ ౨౩॥
 హోమకర్మణి పార్శ్వే చ హవిర్దానాత్పతిష్యతి ।

తత్రే భాగం విజానీహి కురు కార్యం త్వరాన్వితా ॥ ౨౪ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా బ్రహ్మణా వస్త్రీ ధనుషోఽగ్రం త్వరాన్వితా ।

చభాద సంస్థితం భూమౌ విముక్తా జ్యౌ తదాభవత్ ॥ ౨౫ ॥

ప్రత్యజ్ఞాయాం విముక్తాయాం ముక్తా కోటిస్తథోత్తరా ।

శబ్దః సమభవద్ధోర్వైన త్రస్తాః సురాస్తదా ॥ ౨౬ ॥

బ్రహ్మణ్ణం క్షుభితం సర్వం వసుధా కమ్పితా తదా ।

సముద్రాశ్చ సముద్విగ్నాస్త్రేసుశ్చ జలజన్తవః ॥ ౨౭ ॥

వపుర్వాతాస్తథా చోగ్రాః పర్వతాశ్చ చకమ్పిరే ।

ఉల్కాపాతా మహోత్పాతా బభూవుర్దుఃఖశంసినః ॥ ౨౮ ॥

దిశో ఘోరతరాశ్చాసనూర్వోఽప్యస్తజ్గతోఽభవత్ ।

చింతామాపుః సురాః సర్వే కిం భవిష్యతి దుర్ధినే ॥ ౨౯ ॥

ఏవం చిన్తయతాం తేషాం మూర్ధా విష్ణోః సకుణ్డలః ।

గతః సముకుటః క్వాపి దేవదేవస్య తాపసాః ॥ ౩౦ ॥

అన్ధకారే తదా ఘోరే శాస్తే బ్రహ్మహరౌ తదా ।

శిరోహీనం శరీరం తు దదృశాతే విలక్షణమ్ ॥ ౩౧ ॥

దృష్ట్వా కబన్ధం విష్ణోస్తే విస్మితాః సురసత్తమాః ।

చింతాసాగరమగ్నాశ్చ రురుదుః శోకకర్కశతాః ॥ ౩౨ ॥

హా నాథ కిం ప్రభో జాతమత్యద్భుతమమానుషమ్ ।

వైశసం సర్వదేవానాం దేవదేవ సనాతన ॥ ౩౩ ॥

మాయేయం కస్య దేవస్య యయా తేఽద్య శిరో హృతమ్ ।

అచ్ఛేద్యస్తవమభేద్యోఽసి అప్రదాహ్యోఽసి సర్వదా ॥ ౩౪ ॥

ఏవం గతే త్వయి విభో మరిష్యన్తి చ దేవతాః ।

కీదృశస్త్వయి నః స్నేహాః స్వార్థేనైవ రుదామహే ॥ ౩౫ ॥

నాయం విఘ్నః కృతో దైత్యైర్న యక్షైర్న చ రాక్షసైః ।

దేవైరేవ కృతః కస్య దూషణం చ రమాపతే ॥ ౩౬ ॥

పరాధీనాః సురాః సర్వే కిం కుర్మః క్వ వ్రజామ చ ।

శరణం నైవ దేవేశ సురాణాం మూఢచేతసామ్ ॥ ౩౭ ॥

న చైషా సాత్త్వికీ మాయా రాజసీ న చ తామసీ ।
యయా చిన్నం శిరస్తేఽద్య మాయేశస్య జగద్గురోః ॥ ౩౮॥

క్రన్తమానాంస్తదా దృష్ట్వా దేవాఞ్చివపురోగమాన్ ।
బృహస్పతిస్తదోవాచ శమయన్వేదవిత్తమః ॥ ౩౯॥

రుదితేన మహాభాగాః క్రన్తితేన తథాపి కిమ్ ।
ఉపాయశ్చాత్ర కర్తవ్యః సర్వథా బుద్ధిగోచరః ॥ ౪౦॥

దైవం పురుషకారశ్చ దేవేశ సదృశావృభౌ ।
ఉపాయశ్చ విధాతవ్యో దైవాత్ఫలతి సర్వథా ॥ ౪౧॥

ఇన్య ఉవాచ ।
దైవమేవ పరం మన్యే ధిక్పౌరుషమనర్థకమ్ ।
విష్టోరపి శిరశ్చిన్నం సురాణాం చైవ పశ్యతామ్ ॥ ౪౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।
అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కాలేనాపాదితం చ యత్ ।
శుభం వాప్యశుభం వాపి దైవం కోఽతిక్రమేత్పునః ॥ ౪౩॥

దేహవాన్సుఖదుఃఖానాం భోక్తా వైవాత్ర సంశయః ।
యథా కాలవశాత్కృత్తం శిరో మే శమ్భునా పురా ॥ ౪౪॥

తదైవ లింగపాతశ్చ మహాదేవస్య శాపతః ।
తథైవాద్య హరేర్మూర్ధా పతితో లవణామ్భుసి ॥ ౪౫॥

సహస్రభగసమ్ప్రాప్తిర్దుఃఖం చైవ శచీపతేః ।
స్వర్గాదభ్రంశస్తథా వాసః కమలే మానసే సరే ॥ ౪౬॥

పతే దుఃఖస్య భోక్తారః కేన దుఃఖం న భుజ్యతే ।
సంసారేఽస్మిన్మహాభాగాస్తస్మాచ్ఛోకం త్యజన్తు వై ॥ ౪౭॥

చిన్తయన్తు మహామాయాం విద్యాదేవీం సనాతనీమ్ ।
సా విధాస్యతి నః కార్యం నిర్గుణా ప్రకృతిః పరా ॥ ౪౮॥

బ్రహ్మవిద్యాం జగద్ధాత్రీం సర్వేషాం జననీం తథా ।
యయా సర్వమిదం వ్యాప్తం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౪౯॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా వై సురాన్వేధా నిగమానాదిదేశ హ |

దేహాయుక్తాన్స్థితానగ్రే సురకార్యార్థసిద్ధయే || ౫౦||

బ్రహ్మోవాచ |

స్తువన్తు పరమాం దేవీం బ్రహ్మవిద్యాం సనాతనీమ్ |

గూఢాజ్ఞీం చ మహామాయాం సర్వకార్యార్థసాధనీమ్ || ౫౧||

తచ్చుత్వా వచనం తస్య వేదాః సర్వాఙ్గసుందరాః |

తుష్టువుర్ణానగమ్యాం తాం మహామాయాం జగత్స్థితామ్ || ౫౨||

వేదా ఊచుః |

నమో దేవి మహామాయే విశ్వోత్పత్తికరే శివే |

నిర్గుణే సర్వభూతేశి మాతః శక్కరకామదే || ౫౩||

త్వం భూమిః సర్వభూతానాం ప్రాణాః ప్రాణవతాం తథా |

ధీః శ్రీః కాన్తిః క్షమా శాన్తిః శ్రద్ధా మేధా ధృతిః స్మృతిః || ౫౪||

త్వముద్గీఢేఽర్థమాత్రాసి గాయత్రీ వ్యాహృతిస్తథా |

జయా చ విజయా ధాత్రీ లజ్జా కీర్తిః స్పృహో దయా || ౫౫||

త్వాం సంస్తుమోఽమ్భ భువనత్రయసంవిధాన-

దక్షాం దయారసయుతాం జననీం జనానామ్ |

విద్యాం శివాం సకలలోకహితాం వరేణ్యాం

వాగ్బీజవాసనిపుణాం భవనాశకర్త్రీమ్ || ౫౬||

బ్రహ్మీ హరః శౌరిసహస్రనేత్ర-

వాగ్వహ్నిసూర్యా భువనాధినాథాః |

తే త్వత్కృతాః సన్తి తతో న ముఖ్యా

మాతా యతస్తస్త్వం స్థిరజగమానామ్ || ౫౭||

సకలభువనమేతత్కర్తుకామా యదా త్వం

సృజసి జనని దేవాన్విష్ణురుద్రాజముఖ్యాన్ |

స్థితిలయజననం త్రైః కారయన్యేకరూపా

న ఖలు తవ కథఞ్చోద్దేవి సంసారలేకః || ౫౮||

న తే రూపం వేత్తుం సకలభువనే కోఽపి నిపుణో

న నామ్నాం సఙ్ఖ్యాం తే కథితుమిహ యోగ్యోఽస్తి పురుషః |

యదల్పం కీలాలం కలయితుమశక్తః స తు నరః

కథం పారావారాకలనవతురః స్యాద్భృతమతిః ॥ ౫౯ ॥

న దేవానాం మధ్యే భగవతి తవానన్తవిభవం
విజానాత్యేకోఽపి త్వమిహ భువనైకాసి జననీ ।
కథం మిథ్యా విశ్వం సకలమపి చైకా రచయసి
ప్రమాణం త్వేతస్మిన్నిగమవచనం దేవి విహితమ్ ॥ ౬౦ ॥

నిరీహైవాసి త్వం నిఖిలజగతాం కారణమహో
చరిత్రం తే చిత్రం భగవతి మనో నో వ్యథయతి ।
కథంకారం వాచ్యః సకలనిగమాగోచరగుణ-
ప్రభావః స్వం యస్మాత్స్వయమపి న జానాసి పరమమ్ ॥ ౬౧ ॥

న కిం జానాసి త్వం జనని మధుజన్మౌలిపతనమ్ ॥

శివే కిం వా జ్ఞాత్వా వివిదిషసి శక్తిం మధుజితః ।
హరేః కిం వా మాతర్దురితతతిరేషా బలవతీ ॥

భవత్యాః పాదాబ్జే భజననిపుణే క్వాస్తి దురితమ్ ॥ ౬౨ ॥

ఉపేక్షా కిం చేయం తవ సురసమూహేఽతివిషమా ॥

హరేర్మూర్ధ్నో నాశో మతమిహ మహాశ్చర్యజనకమ్ ।
మహద్దుఃఖం మాతస్త్వమసి జననచ్ఛేదకుశలా ॥

న జానీమో మౌలేర్విఘటనవిలమ్బః కథమభూత్ ॥ ౬౩ ॥

జ్ఞాత్వా దోషం సకలసురతాపాదితం దేవి చిత్రే
కిం వా విష్ణావమరజనితం దుష్కృతం పాతితం తే ।
విష్ణోర్వా కిం సమరజనితః కోఽపి గర్వోఽతివేగా-
చ్ఛేత్తుం మాతస్తవ విలసితం నైవ విద్యోఽత్ర భావమ్ ॥ ౬౪ ॥

కిం వా దైత్యైః సమరవిజితైస్తీర్థదేశే సురమ్యై
ఘౌరం తప్తాస్థా భగవతి వరం లబ్ధవద్భిర్భవత్యాః ।
అన్తర్ధానం గమితమధునా విష్ణుశీర్షం భవాని
ద్రష్టుం కిం వా విగతశిరసం వాసుదేవం వినోదః ॥ ౬౫ ॥

సిన్ధోః పుత్ర్యాం రోషితా కిం త్వమాద్యే
కస్మాదేనాం ప్రేక్షనే నాథహినామ్ ।
క్షన్తవ్యస్తే స్వాంశజాతాపరాధో

వ్యుత్థాప్యైనం మోదితా మాం కురుష్వ ॥ ౬౬ ॥

ఏతే సురాస్త్యాం సతతం నమన్తి
కార్యేషు ముఖ్యాః ప్రథితప్రభావాః ।
శోకార్ణవాత్తారయ దేవి దేవా-
నుత్థాప్య దేవం సకలాధినాథమ్ ॥ ౬౭ ॥

మూర్ధా గతః క్వామృ హరేర్న విద్యో
నాన్యోఽస్తుపాయః ఖలు జీవనేఽద్య ।
యథా సుధా జీవనకర్మదక్షా
తథా జగజ్జీవితదాసి దేవి ॥ ౬౮ ॥

సూత ఉవాచ ।
ఏవం స్తుతా తదా దేవీ గుణాతీతా మహేశ్వరీ ।
ప్రసన్నా పరమా మాయా వేదైః సాక్షాత్స సామగ్రైః ॥ ౬౯ ॥

తానువాచ తదా వాణీ చాకాశస్థాశరీరీణీ ।
దేవాన్ప్రతి సుఖైః శబ్దైర్జనానందకరీ శుభా ॥ ౭౦ ॥

మా కురుధ్వం సురాశ్చింతాం స్వస్థాస్త్రిష్టన్తు చామరాః ।
స్తుతాహం నిగమైః కామం సస్తుష్టాస్మి న సంశయః ॥ ౭౧ ॥
యః పుమాన్మానుషే లోకే స్తాత్యేతాం మామకీం స్తుతిమ్ ।
పతిష్యతి సదా భక్త్యా సర్వాన్కామానవాప్పుయాత్ ॥ ౭౨ ॥

శృణోతి వా స్తోత్రమిదం మదీయం
భక్త్యా త్రికాలం సతతం నరో యః ।
విముక్తదుఃఖః స భవేత్సుఖీ చ
వేదోక్తమేతన్నను వేదతుల్యమ్ ॥ ౭౩ ॥

శృణ్వన్తు కారణం చాద్య యద్గతం వదనం హరేః ।
అకారణం కథం కార్యం సంసారేఽత్ర భవిష్యతి ॥ ౭౪ ॥

ఉదధేస్తనయాం విష్ణుః సంస్థితామన్తికే ప్రియామ్ ।
జహాన వదనం వీక్ష్య తస్యాస్త్రత్ర మనోరమమ్ ॥ ౭౫ ॥

తయా జ్ఞాతం హరిర్నూనం కథం మాం హసతి ప్రభుః ।
విరూపం హరిణా దృష్టం ముఖం మే కేన హేతునా ॥ ౭౬ ॥

వినాపి కారణేనాద్య కథం హాస్యస్య సమ్భవః ।
 సపత్నీవ కృతా తేన మన్యేఽన్య వరవర్జినీ ॥ ౭౭ ॥
 తతః కోపయుతా జాతా మహాలక్ష్మీ తమోగుణా ।
 తామసీ తు తదా శక్తిస్తస్యా దేహ సమావిశత్ ॥ ౭౮ ॥
 కేనచిత్కాలయోగేన దేవకార్యార్థసిద్ధయే ।
 ప్రవిష్టా తామసీ శక్తిస్తస్యా దేహాఽతిదారుణా ॥ ౭౯ ॥
 తామస్యావిష్టదేహా సా చుకోపాతిశయం తదా ।
 శనక్తైః సమువాచేదమిదం పతతు తే శిరః ॥ ౮౦ ॥
 స్త్రీష్టవభావచ్చ భావిత్వాత్కాలయోగాద్వినిర్గతః ।
 అవిచార్య తదా దత్తః శాపః స్వసుఖనాశనః ॥ ౮౧ ॥
 సపత్నీసమ్భవం దుఃఖం వైధవ్యాదధికం త్వితి ।
 విచిన్త్య మనసేత్సుక్తం తామసీశక్తియోగతః ॥ ౮౨ ॥
 అన్యతం సాహసం మాయా మూర్ఖత్వమతిలోభతా ।
 అశౌచం నిర్దయత్వం చ స్త్రీణాం దోషాః స్వభావజాః ॥ ౮౩ ॥
 సశీర్షం వాసుదేవం తం కరోమ్యద్య యథా పురా ।
 శిరోఽస్య శాపయోగేన నిమగ్నం లవణామ్బుధౌ ॥ ౮౪ ॥
 అన్యచ్చ కారణం కిఞ్చిద్వర్తతే సురసత్తమాః ।
 భవతాం చ మహాత్కార్యం భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౮౫ ॥
 పురా దైత్యో మహాబాహుర్ధయగ్రీవోఽతివిశ్రుతః ।
 తపశ్చక్రే సరస్వత్యాస్తీరే పరమదారుణమ్ ॥ ౮౬ ॥
 జపన్నేకాక్షరం మన్త్రం మాయాబీజాత్మకం మమ ।
 నిరాహారో జితాత్మా చ సర్వభోగవివర్జితః ॥ ౮౭ ॥
 ధ్యాయన్మాం తామసీం శక్తిం సర్వభూషణభూషితామ్ ।
 ఏవం వర్షసహస్రం చ తపశ్చక్రేఽతిదారుణమ్ ॥ ౮౮ ॥
 తదాహం తామసం రూపం కృత్వా తత్ర నమాగతా ।
 దర్శనే పురతస్తస్య ధ్యాతం తత్రేన యాదృశమ్ ॥ ౮౯ ॥
 సింహోపరి స్థితా తత్ర తమవోచం దయాన్వితా ।
 వరం బ్రూహి మహాభాగ దదామి తవ సువ్రత ॥ ౯౦ ॥

ఇతి శ్రుత్వా వచో దేవ్యా దానవః ప్రేమపూరితః ।

ప్రదక్షిణాం ప్రణామం చ చకార త్వరితస్తదా ॥ ౯౧॥

దృష్ట్వా రూపం మదీయం స ప్రేమోస్ఫుల్లవిలోచనః ।

హర్షాశ్రుపూర్ణనయనస్తుష్టాప స చ మాం తదా ॥ ౯౨॥

హయగ్రీవ ఉవాచ ।

నమో దేవ్యై మహామాయే సృష్టిస్థిత్యంతకారిణి ।

భక్తానుగ్రహచతురే కామదే మోక్షదే శివే ॥ ౯౩॥

ధరామ్బుతేజఃపవనఖపఞ్చానాం చ కారణమ్ ।

త్వం గంధసరూపాణాం కారణం స్పర్శశబ్దయోః ॥ ౯౪॥

పూణం చ రసనా చక్షుస్త్యక్ష్మోత్రమిన్ద్రియాణి చ ।

కర్మేన్ద్రియాణి చాన్యాని త్వత్తః సర్వం మహేశ్వరి ॥ ౯౫॥

దేవ్యువాచ ।

కిం తేఽభీష్టం వరం బ్రూహి వాఞ్ఛితం యద్దదామి తత్ ।

పరితుష్టాస్మి భక్త్యా తే తపసా చాద్భుతేన చ ॥ ౯౬॥

హయగ్రీవ ఉవాచ ।

యథా మే మరణం మాతర్న భవేత్తతథా కురు ।

భవేయమమరో యోగీ తథాజేయః సురాసురైః ॥ ౯౭॥

దేవ్యువాచ ।

జాతస్య హి ధ్రువం మృత్యుర్ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ ।

మర్యాదా చేదృశీ లోకే భవేచ్ఛ కథమన్యథా ॥ ౯౮॥

ఏవం త్వం నిశ్చయం కృత్వా మరణే రాక్షసోత్తమ ।

వరం వరయ చేష్టం తే విచార్య మనసా కిల ॥ ౯౯॥

హయగ్రీవ ఉవాచ ।

హయగ్రీవాచ్ఛ మే మృత్యుర్నాన్యస్మాజ్జగదమ్భికే ।

ఇతి మే వాఞ్ఛితం కామం పూరయస్వ మనోగతమ్ ॥ ౧౦౦॥

దేవ్యువాచ ।

గృహం గచ్ఛ మహాభాగ కురు రాజ్యం యథాసుఖమ్ ।

హయగ్రీవాదృతే మృత్యుర్న తే నూనం భవిష్యతి ॥ ౧౦౧॥

ఇతి దత్త్వా వరం తస్మా అన్తర్ధానం గతా తథా ।
ముదం పరమికాం ప్రాప్య సోఽపి స్వభవనం గతః ॥ ౧౦౨॥

స పీడయతి దుష్టాత్మా మునీన్ వేదాంశ్చ సర్వశః ।
న కోఽపి విద్యతే తస్య హస్తాద్య భువనత్రయే ॥ ౧౦౩॥

తస్మాచ్ఛీర్షం హయస్యాస్య సముద్భృత్య మనోహరమ్ ।
దేహేఽత్ర విశరోవిష్టోస్త్యష్టా సంయోజయిష్యతి ॥ ౧౦౪॥

హయగ్రీవోఽథ భగవాన్స్థానిష్యతి తమాసురమ్ ।
పాపిష్ఠం దానవం క్రూరం దేవానాం హితకామ్యయా ॥ ౧౦౫॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం సురాంస్తదాభాష్య శర్వాణీ విరరామ హ ।
దేవాస్తదాతిసన్తుష్టాస్తమూచుర్దేవశిల్పినమ్ ॥ ౧౦౬॥

దేవా ఊచుః ।

కురు కార్యం సురాణాం వై విష్ణోః శీర్షాభియోజనమ్ ।
దానవప్రవరం దైత్యం హయగ్రీవో హనిష్యతి ॥ ౧౦౭॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా వచన్తేషాం త్వష్టా చాతిత్వరాన్వితః ।
వాజిశీర్షం చకర్తాశు ఖడ్గేన సురసన్నిధౌ ॥ ౧౦౮॥

విష్ణోః శరీరే తేనాశు యోజితం వాజిమస్తకమ్ ।
హయగ్రీవో హరిర్జతో మహామాయాప్రసాదతః ॥ ౧౦౯॥

కియతా తేన కాలేన దానవో మదదర్పితః ।

నిహతస్తరసా సజ్జ్యే దేవానాం రిపురోజసా ॥ ౧౧౦॥

య ఇదం శుభమాఖ్యానం శృణ్వన్తి భువి మానవాః ।

సర్వదుఃఖవినిర్ముక్తాస్తే భవన్తి న సంశయః ॥ ౧౧౧॥

మహామాయాచరిత్రఞ్చ పవిత్రం పాపనాశనమ్ ।

పఠతాం శృణ్వతాం చైవ సర్వసంస్కృతికారకమ్ ॥ ౧౧౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే హయగ్రీవావతారకథనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౧.౫॥

౧.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః । మధుకైటభయోర్యుద్ధోద్వ్యోగవర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఊచుః ।

సౌమ్య యచ్ఛ త్వయా ప్రోక్తం శౌరేర్యుద్ధం మహార్ణవే ।
మధుకైటభయోః సార్థం పశ్చువర్షసహస్రకమ్ ॥ ౧॥

కస్మాత్తా దానవౌ జాతౌ తస్మిన్నేకార్ణవే జలే ।
మహావీర్యో దురాధర్షౌ దేవైరపి సుదుర్జయౌ ॥ ౨॥

కథం తావసురౌ జాతౌ కథం చ హరిణౌ హతౌ ।
తదాచక్ష్య మహాప్రాజ్ఞ చరితం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౩॥

శ్రోతుకామా వయం సర్వే త్వం వక్తా చ బహుశ్రుతః ।
దైవాచ్ఛాత్రైవ సజ్ఞాతః సంయోగశ్చ తథావయోః ॥ ౪॥

మూర్ఖేణ సహ సంయోగో విషాదపి సుదుర్జరః ।
విజ్ఞేన సహ సంయోగః సుధారససమః స్మృతః ॥ ౫॥

జీవన్తి పశవః సర్వే ఖాదన్తి మేహయన్తి చ ।
జానన్తి విషయాకారం వ్యవాయసుఖమద్భుతమ్ ॥ ౬॥

న తేషాం సదసజ్ఞానం వివేకో న చ మోక్షదః ।
పశుభిస్తే సమా జ్ఞేయా యేషాం న శ్రవణాదరః ॥ ౭॥

మృగాద్యాః పశవః కేచిజ్ఞానన్తి శ్రావణం సుఖమ్ ।
అశ్రోత్రాః ఫణినశ్చైవ ముముహుర్నాదపానతః ॥ ౮॥

పశ్చాన్నామిన్ద్రియాణాం వై శుభే శ్రవణదర్శనే ।
శ్రవణాద్వస్తువిజ్ఞానం దర్శనాచ్ఛిత్తరజ్జానమ్ ॥ ౯॥

శ్రవణం త్రివిధం ప్రోక్తం సౌత్త్వికం రాజసం తథా ।
తామసం చ మహాభాగ సుజ్ఞోక్తం నిశ్చయాన్వితమ్ ॥ ౧౦॥

సౌత్త్వికం వేదశాస్త్రాది సౌహిత్యం చైవ రాజసమ్ ।
తామసం యుద్ధవార్తా చ పరదోషప్రకాశనమ్ ॥ ౧౧॥

సౌత్త్వికం త్రివిధం ప్రోక్తం ప్రజ్ఞావద్భిశ్చ పణితైః ।
ఉత్తమం మధ్యమం చైవ తథైవాధమమిత్యత ॥ ౧౨॥

ఉత్తమం మోక్షఫలదం స్వర్గదం మధ్యమం తథా ।

అధమం భోగదం ప్రోక్తం నిర్ణీయ విదితం బుధైః ॥ ౧౩॥

సాహిత్యం వైవ త్రివిధం స్వీయాయాం చోత్తమం స్మృతమ్ ।
మధ్యమం వారయోషాయాం పరోఢాయాం తథాధమమ్ ॥ ౧౪॥

తామసం త్రివిధం జ్ఞేయం విద్వద్భిః శాస్త్రదర్శిభిః ।
ఆతతాయనియుద్ధం యత్తదుత్తమముదాహృతమ్ ॥ ౧౫॥

మధ్యమం చాపి విద్వేషాత్పాణ్డవానాం తథారిభిః ।
అధమం నిర్నిమిత్తం తు వివాదే కలహే తథా ॥ ౧౬॥

తదత్ర శ్రవణం ముఖ్యం పురాణస్య మహామతే ।
బుద్ధిప్రవర్ధనం పుణ్యం తతః పాపప్రణాశనమ్ ॥ ౧౭॥

తదాఖ్యాహి మహాబుద్ధే కథాం పౌరాణికీం శుభామ్ ।
శ్రుతాం ద్వైపాయనాత్పూర్వం సర్వార్థస్య ప్రసాధినీమ్ ॥ ౧౮॥

సూత ఉవాచ ।

యూయం ధన్యా మహాభాగా ధన్యోఽహం పృథివీతలే ।
యేషాం శ్రవణబుద్ధిశ్చ మమాపి కథనే కిల ॥ ౧౯॥

పురా చైకార్ణవే జాతే విలీనే భువనత్రయే ।
శేషపర్యజ్కనుష్ఠే చ దేవదేవే జనార్ధనే ॥ ౨౦॥

విష్ణుకర్ణమలోద్భూతా దానవౌ మధుకైటభౌ ।
మహాబలౌ చ తౌ దైత్యౌ వివృద్ధౌ సాగరే జలే ॥ ౨౧॥

కీడమానౌ స్థితౌ తత్ర విచరంతావితస్తతః ।
తావేకదా మహాకాయౌ క్రీడాసక్తౌ మహార్ణవే ॥ ౨౨॥

చింతామవాపతుశ్చిత్తే భ్రాతరావివ సంస్థితౌ ।
నాకారణం భవేత్కార్యం సర్వత్రైషా పరమృరా ॥ ౨౩॥

ఆధేయం తు వినాధారం న తిష్ఠతి కథञ్చన ।
ఆధారాధేయభావస్తు భాతి నో చిత్తగోచరః ॥ ౨౪॥

క్వ తిష్ఠతి జలం చేదం సుఖరూపం సువిస్తరమ్ ।
కేన స్పృష్టం కథం జాతం మగ్నావావాఙ్మలే స్థితౌ ॥ ౨౫॥

ఆవాం వా కథముత్పన్నౌ కేన వోత్పాదితావుభౌ ।

పితరో క్వేతి విజ్ఞానం నాస్తి కామం తథావయోః ॥ ౨౬ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవం కామయమానౌ తౌ జగ్ముతుర్న వినిశ్చయమ్ ।
ఉవాచ కైటభస్తత్ర మధుం పార్శ్వే స్థితం జలే ॥ ౨౭ ॥

కైటభ ఉవాచ ।

మథో వామత్ర సలిలే స్థాతుం శక్తిర్మహాబలా ।
వర్తతే భ్రాతరచలా కారణం సా హి మే మతా ॥ ౨౮ ॥

తయా తతమిదం తోయం తదాధారం చ తిష్ఠతి ।
సా ఏవ పరమా దేవీ కారణం తథావయోః ॥ ౨౯ ॥

ఏవం విబుధ్యమానౌ తౌ చింతావిష్టా యదాసురో ।
తదాకాశే శ్రుతం తాభ్యాం వాగ్భిజం సుమనోహరమ్ ॥ ౩౦ ॥

గృహీతం చ తతస్తాభ్యాం తస్యాభ్యాసో దృఢః కృతః ।
తదా సౌదామసీ దృష్టా తాభ్యాం ఖే చోత్థితా శుభా ॥ ౩౧ ॥

తాభ్యాం విచారితం తత్ర మన్రోఽయం నాత్ర సంశయః ।
తథా ధ్యానమిదం దృష్టం గగనే సగుణం కిల ॥ ౩౨ ॥

నిరాహారౌ జితాత్మానౌ తన్మనస్కౌ సమాహితౌ ।
బభూవతుర్విచిన్త్యైవం జపధ్యానపరాయణౌ ॥ ౩౩ ॥

ఏవం వర్షసహస్రం తు తాభ్యాం తప్తం మహత్తపః ।
ప్రసన్నా పరమా శక్తిర్జాతా సా పరమా తయోః ॥ ౩౪ ॥

ఖిన్నౌ తౌ దానవౌ దృష్ట్వా తపనే కృతనిశ్చయౌ ।
తయోరనుగ్రహార్థాయ వాగువాచాశరీరిణీ ॥ ౩౫ ॥

వరం వాం వాఞ్చితం దైత్యౌ బ్రూతం పరమసమ్మతమ్ ।
దదామి పరితుష్టాస్మి యువయోస్తపసా కిల ॥ ౩౬ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి శ్రుత్వా తు తాం వాణీం దానవాపూవతుస్తదా ।
స్వేచ్ఛయూ మరణం దేవి వరం నౌ దేహి సువ్రతే ॥ ౩౭ ॥

వాగువాచ ।

వాఞ్చితం మరణం దైత్యౌ భవేద్వా మత్ప్రసాదతః ।

అజేయా దేవదైత్యైశ్చ భ్రాతరో నాత్ర సంశయః ॥ ౩౮॥

సూత ఉవాచ ।

ఇతి దత్తవరో దేవ్యా దానవౌ మదదర్శితౌ ।

చక్రతుః సాగరే క్రీడాం యాదోగణసమన్వితౌ ॥ ౩౯॥

కాలేన కియతా విప్రా దానవాభ్యాం యదృచ్ఛయా ।

దృష్టః ప్రజాపతిర్బ్రహ్మ పద్మాసనగతః ప్రభుః ॥ ౪౦॥

దృష్ట్వా తు ముదితావాస్తాం యుద్ధకామౌ మహాబలౌ ।

తమూచతుస్తదా తత్ర యుద్ధం నౌ దేహి సువ్రత ॥ ౪౧॥

నోచేత్పద్మం పరిత్యజ్య యథేష్టం గచ్ఛ మాచిరమ్ ।

యది త్వం నిర్బలశ్చాసి క్వ యోగ్యం శుభమాసనమ్ ॥ ౪౨॥

వీరభోగ్యమిదం స్థానం కాతరోఽసి త్యజాశు వై ।

తయోరితి వచః శ్రుత్వా చింతామాప ప్రజాపతిః ॥ ౪౩॥

దృష్ట్వా చ బలినౌ వీరో కిం కరోమీతి తాపసః ।

చింతావిష్టస్తదా తస్థౌ చింతయన్మనసా తదా ॥ ౪౪॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ప్రథమస్కంధే మధుకైటభయోర్మూర్ఖద్ధోద్యోగవర్ణనం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౧.౬ ॥

౧.౭ సప్తమోఽధ్యాయః । విష్ణుప్రబోధః ।

సూత ఉవాచ ।

తౌ వీక్ష్య బలినౌ బ్రహ్మ తదోపాయానచింతయత్ ।

సామదానభిదాదీంశ్చ యుద్ధాంతాన్సర్వతన్త్రవితే ॥ ౧॥

న జానేఽహం బలం నూనమేతయోర్వా యథాతథమ్ ।

అజ్ఞాతే తు బలే కామం నైవ యుద్ధం ప్రశస్యతే ॥ ౨॥

స్తుతిం కరోమి చేదద్య దుష్టయోర్మౌదమత్తయోః ।

ప్రకాశితం భవేన్నూనం నిర్బలత్వం మయా స్వయమ్ ॥ ౩॥

వధిష్యతి తదైకోఽపి నిర్బలత్వే ప్రకాశితే ।

దానం నైవాద్య యోగ్యం వా భేదః కారో మయా కథమ్ ॥ ౪॥

విష్ణుం ప్రబోధయామ్యద్య శేషే సుప్తం జనార్దనమ్ ।

చతుర్భుజం మహావీర్యం దుఃఖహా స భవిష్యతి ॥ ౫ ॥

ఇతి సజ్జీవస్య మనసా పద్మనాలగతోఽబ్జజః ।
జగామ శరణం విష్ణుం మనసా దుఃఖనాశకమ్ ॥ ౬ ॥

తుష్టావ బోధనార్థం తం శుభైః సమ్బోధనైర్హరిమ్ ।
నారాయణం జగన్నాథం నిస్పృహం యోగనిద్రయా ॥ ౭ ॥

బ్రహ్మోవాచ ।
దీననాథ హరే విష్ణో వామనోత్తిష్ఠ మాధవ ।
భక్తార్తిహృద్ధృషీకేశ సర్వావాస జగత్పతే ॥ ౮ ॥

అన్తర్యామిన్నమేయాత్మన్వాసుదేవ జగత్పతే ।
దుష్టారి నాశనైకాగ్రచిత్త చక్రగదాధర ॥ ౯ ॥

సర్వజ్ఞ సర్వలోకేశ సర్వశక్తిసమన్విత ।
ఉత్తిష్ఠోత్తిష్ఠ దేవేశ దుఃఖనాశన పాహి మామ్ ॥ ౧౦ ॥

విశ్వమ్భర విశాలాక్ష పుణ్యశ్రవణకీర్తన ।
జగద్యోనే నిరాకార సర్గస్థిత్యన్తకారక ॥ ౧౧ ॥

ఇమౌ దైత్యౌ మహారాజ హస్తుకామౌ మదోద్ధృతౌ ।
న జానాస్యఖిలాధార కథం మాం సజ్కటే గతమ్ ॥ ౧౨ ॥

ఉపేక్షనేఽతిదుఃఖార్తం యది మాం శరణం గతమ్ ।
పాలకత్వం మహావిష్ణో నిరాధారం భవేత్తతః ॥ ౧౩ ॥

ఏవం స్తుతోఽపి భగవాన్ న బుబోధ యదా హరిః ।
యోగనిద్రాసమాక్రాన్తస్తదా బ్రహ్మౌ హ్యచిన్తయత్ ॥ ౧౪ ॥

నూనం శక్తిసమాక్రాన్తో విష్ణుర్నిద్రావశం గతః ।
జజుగార న ధర్మాత్మా కిం కరోమ్యద్య దుఃఖితః ॥ ౧౫ ॥

హస్తుకామావుభౌ ప్రాప్తౌ దానవౌ మదగర్విత్ ॥
కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి నాస్తి మే శరణం క్వచిత్ ॥ ౧౬ ॥

ఇతి సజ్జీవస్య మనసా నిశ్చయం ప్రతిపద్య చ ।
తుష్టావ యోగనిద్రాం తామేకాగ్రహృదయస్థితః ॥ ౧౭ ॥

విచార్య మనసాప్యేవం శక్తిర్మే రక్షణే ళమా ।
యయా హ్యచేతనో విష్ణుః కృతోఽస్తి స్పృహవర్జితః ॥ ౧౮ ॥

వ్యసుర్యథా న జానాతి గుణాచ్ఛబ్దాదికానిహ |

తథా హరిర్న జానాతి నిద్రామీలితలోచనః || ౧౯ ||

న జహాతి యతో నిద్రాం బహుధా సంస్తుతోఽప్యసౌ |

మన్యే నాస్య వశే నిద్రా నిద్రయాయం వశీకృతః || ౨౦ ||

యో యస్య వశమాపంతః స తస్య కింకరః కిల |

తస్మాచ్ఛ యోగనిద్రేయం స్వామినీ మాపత్వేర్హరేః || ౨౧ ||

సింధుజాయా అపి వశే యయా స్వామీ వశీకృతః |

నూనం జగదిదం సర్వం భగవత్యా వశీకృతమ్ || ౨౨ ||

అహం విష్ణుస్తథా శమ్భుః సావిత్రీ చ రమాప్యమా |

సర్వే వయం వశే యస్యా నాత్ర కింఞ్చిద్విచారణా || ౨౩ ||

హరిరప్యవశః శేతే యథాన్యః ప్రాకృతో జనః |

యయాభిభూతః కా వార్తా కిలాన్యేషాం మహాత్మనామ్ || ౨౪ ||

స్తామ్యద్య యోగనిద్రాం వై యయా ముక్తో జనార్దనః |

ఘటయిష్యతి యుద్ధే చ వాసుదేవః సనాతనః || ౨౫ ||

ఇతి కృత్వా మతిం బ్రహ్మ పద్మనాలస్థితస్తదా |

తుష్టావ యోగనిద్రాం తాం విష్ణోరణ్ణేషు సంస్థితామ్ || ౨౬ ||

బ్రహ్మోవాచ |

దేవి త్వమస్య జగతః కిల కారణం హి

జ్ఞాతం మయా సకలవేదవచోభిరమ్భ |

యద్విష్ణురప్యఖిలలోకవివేకకర్తా

నిద్రావశం చ గమితః పురుషోత్తమోఽద్య || ౨౭ ||

కో వేద తే జనని మోహవిలాసలీలాం

మూఢోఽస్మ్యహం హరిరయం వివశశ్చ శేతే |

ఈదృక్షయా సకలభూతమనోనివాసే

విద్వత్తమో విబుధకోటిషు నిర్గుణాయాః || ౨౮ ||

సాంఖ్యో వదన్తి పురుషం ప్రకృతిం చ యాం తాం

చైతన్యభావరహితాం జగతశ్చ కర్త్రీమ్ |

కిం తాదృశాసి కథమత్ర జగన్నివాస-

తైత్తితస్యతావిరహితో విహితస్త్వయాద్య ॥ ౨౯ ॥

నాట్యం తనోషి సగుణా వివిధప్రకారం
 నో వేత్తి కోఽపి తవ కృత్యవిధానయోగమ్ ।
 ధ్యాయన్తి యాం మునిగణా నియతం త్రికాలం
 సన్ధ్యేతి నామ పరికల్ప్య గుణాన్ భవాని ॥ ౩౦ ॥

బుద్ధిర్వి బోధకరణా జగతాం సదా త్వం
 శ్రీశ్వాసి దేవి సతతం సుఖదా సురాణామ్ ।
 కీర్తిస్తథా మతిధృతీ కిల కాన్తిరేవ
 శ్రద్ధా రతిశ్చ సకలేషు జనేషు మాతః ॥ ౩౧ ॥

నాతః పరం కిల వితర్కశతైః ప్రమాణం
 ప్రాప్తం మయా యదిహ దుఃఖగతిం గతేన ।
 త్వం చాత్ర సర్వజగతాం జననీతి సత్యం
 నిద్రాలుతాం వితరతా హరిణాత్ర దృష్టమ్ ॥ ౩౨ ॥

త్వం దేవి వేదవిదుషామపి దుర్విభావ్యా
 వేదోఽపి నూనమఖిలార్థతయా న వేద ।
 యస్మాత్త్వదుద్భవమసౌ శ్రుతిరాప్పువానా
 ప్రత్యక్షమేవ సకలం తవ కార్యమేతత్ ॥ ౩౩ ॥

కస్తే చరిత్రమఖిలం భువి వేద ధీమా-
 న్నాహం హరిర్న చ భవో న సురాస్తథాన్యే ।
 జ్ఞాతుం క్షమాశ్చ మునయో న మమాత్మజాశ్చ
 దుర్వాచ్య ఏవ మహిమా తవ సర్వలోకే ॥ ౩౪ ॥

యజ్ఞేషు దేవి యది నామ న తే వదన్తి
 స్వాహేతి వేదవిదుషో హవనే కృతేఽపి ।
 న ప్రాప్నువన్తి సతతం మఖభాగధేయం
 దేవాస్త్యమేవ విబుధేష్యపి వృత్తిదాసి ॥ ౩౫ ॥

త్రాతా వయం భగవతి ప్రథమం త్వయా వై
 దేవారిసమ్భవభయాదధునా తథైవ ।
 భీతోఽస్మి దేవి వరదే శరణం గతోఽస్మి
 ఘోరం నిరీక్ష్య మధునా సహ కైటభం చ ॥ ౩౬ ॥

నో వేత్తి విష్ణురథునా మమ దుఃఖమేత-
 జ్ఞానే త్వయాత్మవివశీకృతదేహయష్టిః ।
 ముఞ్చాదిదేవమథవా జహి దానవేన్ద్రౌ
 యద్రోచతే తవ కురుష్వ మహానుభావే ॥ 3౭॥

జానన్తి యే న తవ దేవి పరం ప్రభావం
 ధ్యాయన్తి తే హరిహరావపి మన్దచిత్తాః ।
 జ్ఞాతం మయాద్య జనని ప్రకటం ప్రమాణం
 యద్విష్ణురప్యతితరాం వివశోఽథ శేతే ॥ 3౮॥

సిన్ధూద్భవాపి న హరిం ప్రతిబోధీతుం వై
 శక్తా పతిం తవ వశానుగమద్య శక్త్యా ।
 మన్యే త్వయా భగవతి ప్రసభం రమాపి
 ప్రస్వాపితా న బుబుధే వివశీకృతేవ ॥ 3౯॥

ధన్యాస్త ఏవ భువి భక్తిపరాస్తవాఙ్మౌ
 త్యక్త్యాన్యదేవభజనం త్వయి లీనభావాః ।
 కుర్వన్తి దేవి భజనం సకలం నికామం
 జ్ఞాత్వా సమస్తజనసీం కిల కామధేనుమ్ ॥ ౪౦॥

ధీకాన్తికీర్తిశుభవృత్తిగుణాదయస్తే
 విష్ణోర్గుణాస్తు పరిహృత్య గతాః క్వ చాద్య ।
 బన్ధీకృతో హరిరసౌ నను నిద్రయాత్ర
 శక్త్యా తవైవ భగవత్యతిమానవత్యాః ॥ ౪౧॥

త్వం శక్తిరేవ జగతామఖిలప్రభావా
 త్వన్నిర్మితం చ సకలం ఖలు భావమాత్రమ్ ।
 త్వం క్రీడనే నిజవినిర్మితమోహజాతే
 నాట్యే యథా విహరతే స్వకృతే నటో వై ॥ ౪౨॥

విష్ణుస్త్వయా ప్రకటితః ప్రథమం యుగాదౌ
 దత్తా చ శక్తిరమలా ఖలు పాలనాయ ।
 త్రాతం చ సర్వమఖిలం వివశీకృతోఽద్య
 యద్రోచతే తవ తథామృ కరోషి నూనమ్ ॥ ౪౩॥

సృష్ట్యాత్ర మాం భగవతి ప్రవినాశితుం చే-
 న్నేచ్ఛాన్తి తే కురు దయాం పరిహృత్య మౌనమ్ ।

కస్మాదిమా ప్రకటితౌ కిల కాలరూపౌ
యద్వా భవాని హసితుం ను కిమిచ్ఛసే మామ్ ॥ ౪౪॥

జ్ఞాతం మయా తవ విచేష్టితమద్భుతం వై
కృత్వాఖిలం జగదిదం రమనే స్వతస్త్రా ।
లీనం కరోషి నకలం కిల మాం తదైవ
హస్తుం త్వమిచ్ఛసి భవాని కిమత్ర చిత్రమ్ ॥ ౪౫॥

కామం కురుష్య వధమద్య మమైవ మాత-
ర్దుఃఖం న మే మరణజం జగదమ్మికేత్ర ।
కర్తా త్వయైవ విహితః ప్రథమం స చాయం
దైత్యాహతోఽథ మృత ఇత్యయశో గరిష్ఠమ్ ॥ ౪౬॥

ఉత్తిష్ఠ దేవి కురు రూపమిహోద్భుతం త్వం
మాం వా త్వమౌ జహి యథేచ్ఛసి బాలలీలే ।
నో చేత్ప్రబోధయ హరిం నిహనేదిమా య-
స్త్వత్సాధ్యమేతదఖిలం కిల కార్యజాతమ్ ॥ ౪౭॥

సూత ఉవాచ ।
ఏవం స్తుతా తదా దేవీ తామసీ తత్ర వేధసా ।
నిఃసృత్య హరిదేహాత్తు సంస్థితా పార్శ్వతస్తదా ॥ ౪౮॥

త్యక్తాఙ్గాని చ సర్వాణి విష్ణోరతులతేజసః ।
నిర్గతా యోగనిద్రా సా నాశాయ చ తయోస్తదా ॥ ౪౯॥

విస్పందితశరీరోఽసౌ యదా జాతో జనార్దనః ।
ధాతా పరమికాం ప్రాప్తో ముదం దృష్ట్వా హరిం తతః ॥ ౫౦॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే విష్ణుప్రబోధో నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౧.౭॥

౧.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । ఆరాధ్యనిర్ణయవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।
సన్దేహోఽత్ర మహాభాగ కథాయాం తు మహోద్భుతః ।
వేదశాస్త్రపురాణైశ్చ నిశ్చితం తు సదా బుధైః ॥ ౧॥
బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ త్రయో దేవాః సనాతనాః ।

నాతః పరతరం కింఞ్చద్బ్రహ్మణ్ణేఽస్మిన్మహామతే || ౨ ||

బ్రహ్మ స్సృజతి లోకాన్వై విష్ణుః పాత్యఖిలం జగత్ |
రుద్రః సంహరతే కాలే త్రయ ఏతేఽత్ర కారణమ్ || 3 ||

ఏకా మూర్తిస్త్రయో దేవా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః |
రజఃసత్త్వతమోభిశ్చ సంయుతాః కార్యకారకాః || ౪ ||

తేషాం మధ్యే హరిః శ్రేష్ఠో మాధవః పురుషోత్తమః |
ఆదిదేవో జగన్నాథః సమర్థః సర్వకర్మసు || ౫ ||

నాన్యః కోఽపి సమర్థోఽస్తి విష్ణోరతులతేజసః |
స కథం స్వాపితః స్వామీ వివశో యోగమాయయా || ౬ ||

క్వ గతం తస్య విజ్ఞానం జీవతశ్చేష్టితం కుతః |
సన్దేహోఽయం మహాభాగ కథయస్వ యథాశుభమ్ || ౭ ||

కా సా శక్తిః పురా ప్రోక్తా యయా విష్ణుజితః ప్రభుః |
కుతో జాతా కథం శక్తా కా శక్తిర్వద సువ్రత || ౮ ||

యస్తు సర్వేశ్వరో విష్ణుర్వాసుదేవో జగద్గురుః |
పరమాత్మా పరానందః సచ్చిదానందవిగ్రహః || ౯ ||

సర్వకృతస్సర్వభృత్యుష్టా విరజః సర్వగః శుచిః |
స కథం నిద్రయా నీతః పరతన్త్రః పరాత్పరః || ౧౦ ||

ఏతదాశ్చర్యభూతో హి సన్దేహో నః పరస్తప |
భిన్ధి జ్ఞానాసినా సూత వ్యాసశిష్య మహామతే || ౧౧ ||

సూత ఉవాచ |

కః సన్దేహం భినత్త్యేనం త్రైలోక్యే సచరాచరే |
ముహ్యస్మి మునయః కామం బ్రహ్మపుత్రాః సనాతనాః || ౧౨ ||

నారదః కపిలశ్చైవ ప్రశ్నేఽస్మిన్మునిసత్తమాః |
కిం బ్రవీమి మహాభాగా దుర్ఘటేఽస్మిన్విమర్శనే || ౧౩ ||

దేవేషు విష్ణుః కథితః సర్వగః సర్వపాలకః |
యతో విరాడిదం సర్వముత్పన్నం సచరాచరమ్ || ౧౪ ||

తే సర్వే సముపాసన్తే నత్వా దేవం పరాత్పరమ్ |
నారాయణం హృషీకేశం వాసుదేవం జనార్దనమ్ || ౧౫ ||

తథా కేచిన్మహాదేవం శక్జరం శశిశేఖరమ్ |
 త్రినేత్రం పంచావక్త్రం చ శూలపాణిం వృషధ్వజమ్ || ౧౬ ||
 తథా వేదేషు సర్వేషు గీతం నామ్నా త్రియమ్భకమ్ |
 కపర్దినం పంచావక్త్రం గౌరీదేహార్ధధారిణమ్ || ౧౭ ||
 కైలాసవాసనిరతం సర్వశక్తిసమన్వితమ్ |
 భూతవృన్దయుతం దేవం దక్షయజ్ఞవిఘాతకమ్ || ౧౮ ||
 తథా సూర్యం వేదవిదః సాయమ్ప్రాతర్దినే దినే |
 మధ్యాహ్నే తు మహాభాగాః స్తువన్తి వివిధైః స్తువైః || ౧౯ ||
 తథా వేదేషు సర్వేషు సూర్యోపాసనముత్తమమ్ |
 పరమాత్మేతి విఖ్యాతం నామ తస్య మహాత్మనః || ౨౦ ||
 అగ్నిః సర్వత్ర వేదేషు సంస్తుతో వేదవిత్తప్తైః |
 ఇన్ద్రశ్చాపి త్రిలోకేశో వరుణశ్చ తథాపరః || ౨౧ ||
 యథా గజ్ఞా ప్రవాహైశ్చ బహుభిః పరివర్తతే |
 తథైవ సర్వదేవేషు విష్ణుః ప్రోక్తో మహర్షిభిః || ౨౨ ||
 త్రీణ్యేవ హి ప్రమాణాని పఠితాని సుపణ్ణితైః |
 ప్రత్యక్షం చానుమానం చ శాబ్దం చైవ తృతీయకమ్ || ౨౩ ||
 చత్వార్యేవేతరే ప్రాహురుపమానయుతాని చ |
 అర్థాపత్తియుతాన్యన్యే పంచా ప్రాహుర్మహాధియః || ౨౪ ||
 సప్త పౌరాణికాశ్చైవ ప్రవదన్తి మనీషిణః |
 ఏతైః ప్రమాణైర్దుర్జ్ఞయం యద్బ్రుహ్మా పరమం చ తత్ || ౨౫ ||
 వితర్కశ్చాత్ర కర్తవ్యో బుద్ధ్యా బైవాగమేన చ |
 నిశ్చయాత్మికయా యుక్త్యా విచార్య చ పునః పునః || ౨౬ ||
 ప్రత్యక్షతస్తు విజ్ఞానం చిన్త్యం మతిమతా సదా |
 దృష్టాస్తేనాపి సతతం శిష్టమార్గానుసారిణా || ౨౭ ||
 విద్వాంసోఽపి వదన్వ్యేవం పురాణైః పరిగీయతే |
 ద్రుహిణే సృష్టిశక్తిశ్చ హరౌ పాలనశక్తితా || ౨౮ ||
 హరే సంహారశక్తిశ్చ సూర్యే శక్తిః ప్రకాశికా |

ధరాధరణశక్తిశ్చ శేషే కూర్మే తథైవ చ || ౨౯ ||

సాద్యా శక్తిః పరిణతా సర్వస్మిన్యా ప్రతిష్ఠితా |
దాహశక్తిస్తథా వహ్నా సమీరే ప్రేరణాత్మికా || 30 ||

శివోఽపి శవతాం యాతి కుణ్డలిన్యా వివర్జితః |
శక్తిహీనస్తు యః కశ్చిదసమర్థః స్మృతో బుధైః || 3౧ ||

ఏవం సర్వత్ర భూతేషు స్థావరేషు చరేషు చ |
బ్రహ్మాదిస్తమృతపర్వస్తం బ్రహ్మాణ్ణేఽస్మిన్మహాతపాః || 3౨ ||

శక్తిహీనం తు నిన్ద్యం స్యాద్వస్తుమాత్రం చరాచరమ్ |
అశక్తః శత్రువిజయే గమనే భోజనే తథా || 33 ||

ఏవం సర్వగతా శక్తిః సా బ్రహ్మేతి వివిచ్యతే |
సోపాస్యా వివిధైః సమ్యగ్విచార్యా సుధియా సదా || 3౪ ||

విష్ణో చ సాత్త్వికీ శక్తిస్తయా హీనోఽప్యకర్మకృత్ |
ద్రుహిణే రాజసీ శక్తిర్యయా హీనో హ్యసృష్టికృత్ || 3౫ ||

శివే చ తామసీ శక్తిస్తయా సంహారకారకః |
ఇత్యూహ్యం మనసా సర్వం విచార్య చ పునః పునః || 3౬ ||

శక్తిః కరోతి బ్రహ్మాణ్డం సా వై పాలయతేఽఖిలమ్ |
ఇచ్ఛయా సంహరత్యేషా జగదేతచ్ఛరాచరమ్ || 3౭ ||

న విష్ణుర్న హరః శక్రో న బ్రహ్మ న చ పావకః |
న సూర్యో వరుణః శక్తః సేవ్య స్వే కార్యే కథంశ్చన || 3౮ ||

తయా యుక్తా హి కుర్వన్తి స్యాని కార్యాణి తే సురాః |
సైవ కారణకార్యేషు ప్రత్యక్షేణావగమ్యతే || 3౯ ||

సగుణా నిర్గుణా సా తు ద్విధా ప్రోక్తా మనీషిభిః |
సగుణా రాగిభిః సేవ్యా నిర్గుణా తు విరాగిభిః || ౪౦ ||

ధర్మార్థకామమోక్షాణాం స్వామినీ సా నిరాకులా |
దదాతి వాచ్ఛితాన్కామాన్పూజితా విధిపూర్వకమ్ || ౪౧ ||

న జానన్తి జనా మూఢాస్తాం సదా మాయయావృతాః |
జానన్తోఽపి నరాః కేచిన్మోహయన్తి పరానపి || ౪౨ ||

పణ్ణితాః స్వోదరార్థం వై పాఖణ్ణాని పూథక్పుథక్ ।

ప్రవర్తయన్తి కలినా ప్రేరితా మనచేతసః ॥ ౪౩॥

కలావస్మిన్మహాభాగా నానాభేదసముత్థితాః ।

నాన్యే యుగే తథా ధర్మా వేదబాహ్యః కథన్షువన్ ॥ ౪౪॥

విష్ణుశ్చరత్యసావుగ్ర తపో వర్షాణ్యనేకశః ।

బ్రహ్మ హరస్తయో దేవా ధ్యాయన్తః కమపి ధువమ్ ॥ ౪౫॥

కామయానాః సదా కామం తే త్రయః సర్వదైవ హి ।

యజన్తి యజ్ఞాన్వివిధాన్బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౪౬॥

తే వై శక్తిం పరాం దేవీం బ్రహ్మఖ్యాం పరమాత్మికామ్ ।

ధ్యాయన్తి మనసా నిత్యం నిత్యాం మత్వా సనాతనీమ్ ॥ ౪౭॥

తస్మాచ్ఛక్తిః సదా సేవ్యా విద్వద్భిః కృతనిశ్చయైః ।

నిశ్చయః సర్వశాస్త్రాణాం జ్ఞాతవ్యో మునిసత్తమాః ॥ ౪౮॥

కృష్ణాచ్ఛుతం మయా చైతత్తేన జ్ఞాతం తు నారదాత్ ।

పితః సకాశాత్తేనాపి బ్రహ్మణా విష్ణువాక్యతః ॥ ౪౯॥

న శ్రోతవ్యం న మన్తవ్యమన్యేషాం వచనం బుధైః ।

శక్తిరేవ సదా సేవ్యా విద్వద్భిః కృతనిశ్చయైః ॥ ౫౦॥

ప్రత్యక్షమపి ద్రష్టవ్యమశక్తస్య విచేష్టితమ్ ।

ఆతః సర్వేషు భూతేషు జ్ఞాతవ్యా శక్తిరేవ హి ॥ ౫౧॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం

ప్రథమస్కంధే ఆరాధ్యనిర్ణయవర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౧.౮॥

౧.౯ నవమోఽధ్యాయః । హరికృతమధుకైటభవధవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

యదా వినిర్గతా నిద్రా దేహాత్తస్య జగద్గురోః ।

నేత్రాస్యనాసికాబాహుహృదయేభ్యస్తథోరసః ॥ ౧॥

నిఃసృత్య గగనే తస్థౌ తామసీ శక్తిరుత్తమా ।

ఉదతిష్ఠజ్జగన్నాథో జృమ్భమాణః పునః పునః ॥ ౨॥

తదాపశ్యత్ స్థితం తత్ర భయత్రస్తం ప్రజాపతిమ్ |
ఉవాచ చ మహాతేజా మేఘగమ్భీరయా గిరా || ౩||

విష్ణురువాచ |
కిమాగతోఽసి భగవంస్తపస్త్వక్వాస్త్ర పద్మజ |
కస్మాచ్చిన్తాతురోఽసి త్వం భయాకులితమానసః || ౪||

బ్రహ్మోవాచ |
త్వత్కర్ణమలజౌ దేవ దైత్యౌ చ మధుకైటభౌ |
హస్తం మాం సముపాయాతౌ ఘోరరూపౌ మహాబలౌ || ౫||

భయాత్తయోః సమాయాతస్త్వత్సమీపం జగత్పతే |
త్రాహి మాం వాసుదేవాద్య భయత్రస్తం విచేతనమ్ || ౬||

విష్ణురువాచ |
తిష్ఠాద్య నిర్భయో జాతస్తౌ హనిష్యామ్యహం కిల |
యుద్ధాయాజగ్ముతుర్మాథౌ మత్సమీపం గతాయుషౌ || ౭||

సూత ఉవాచ |
ఏవం వదతి దేవేశే దానవౌ తౌ మహాబలౌ |
విచిన్వానావజం చోభౌ సమ్ప్రాప్తౌ మదగర్వితౌ || ౮||

నిరాధారౌ జలే తత్ర సంస్థితౌ విగతజ్వరౌ |
తావూచతుర్మదోన్మత్తౌ బ్రహ్మణం మునిసత్తమాః || ౯||

పలాయిత్యా సమాయాతః సన్నిధావస్య కిం తతః |
యుద్ధం కురు హనిష్యావః పశ్యతోఽస్యైవ సన్నిధౌ || ౧౦||

పశ్చాదేనం హనిష్యావః సర్పభోగోపరిస్థితమ్ |
త్వమద్య కురు సక్రామం దాసోఽస్మీతి చ వా వద || ౧౧||

సూత ఉవాచ |
తచ్ఛ్చుత్వా వచనం విష్ణుస్తావువాచ జనార్దనః |
కురుతం సమరం కామం మయా దానవపుంజవౌ || ౧౨||

హరిష్యామి మదం చాహం యువయోర్మత్తయోః కిల |
ఆగచ్ఛతం మహాభాగౌ శ్రద్ధా చేద్వాం మహాబలౌ || ౧౩||

సూత ఉవాచ |

శ్రుత్వా తద్వచనం చోభౌ క్రోధవ్యాకులలోచనౌ ।
 నిరాధారౌ జలస్థౌ చ యుద్ధోద్యుక్తౌ బభూవతుః ॥ ౧౪ ॥
 మధుశ్చ కుపితస్తత్ర హరిణా సహ సంయుగమ్ ।
 కర్తుం ప్రవలితస్తూర్ణం కైటభస్తు తథా స్థితః ॥ ౧౫ ॥
 బాహుయుద్ధం తయోరాసీన్మల్లయోరివ మత్తయోః ।
 శ్రాన్తే మధౌ కైటభస్తు సక్లౌమమకరోత్తదా ॥ ౧౬ ॥
 పునర్మధుః కైటభశ్చ యుయుధాతే పునః పునః ।
 బాహుయుద్ధేన రాగాన్ధౌ విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౧౭ ॥
 ప్రేక్షకస్తు తదా బ్రహ్మ దేవీ చైవాన్తరిక్షగా ।
 న మల్లతుస్తదా తౌ తు విష్ణుస్తు గ్లానిమాప్తవాన్ ॥ ౧౮ ॥
 పశ్చువర్షసహస్రాణి యదా జాతాని యుద్ధ్యతా ।
 హరిణా చిన్వితం తత్ర కారణం మరణే తయోః ॥ ౧౯ ॥
 పశ్చువర్షసహస్రాణి మయా యుద్ధం కృతం కిల ।
 న శ్రాన్తౌ దానవౌ ఘోరౌ శ్రాన్తోఽహం చైతదదుభృతమ్ ॥ ౨౦ ॥
 క్వ గతం మే బలం శౌర్యం కస్మాచ్చేమావనామయౌ ।
 కిమత్ర కారణం చిన్వ్యం విచార్య మనసా త్విహా ॥ ౨౧ ॥
 ఇతి చిన్తాపరం దృష్ట్వా హరిం హర్షపరాపుభౌ ।
 ఊచతుస్తౌ మదోన్మత్తౌ మేఘమమ్భిరనిఃస్వనౌ ॥ ౨౨ ॥
 తవ నోచేద్బలం విష్ణో యది శ్రాన్తోఽసి యుద్ధతః ।
 బ్రూహి దాసోఽస్మి వాం నూనం కృత్వా శిరసి చాఙ్ఘలిమ్ ॥ ౨౩ ॥
 న చేద్యుద్ధం కురుష్వాద్య సమర్థోఽసి మహామతే ।
 హత్వా త్వాం నిహనిష్యావః పురుషం చ చతుర్ముఖమ్ ॥ ౨౪ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా తద్భాషితం విష్ణుస్తయోస్తస్మిన్మహోదధౌ ।
 ఉవాచ వచనం శ్లక్ష్యం సామపూర్వం మహామనాః ॥ ౨౫ ॥
 హరిరువాచ ।
 శ్రాన్తే భీతే త్యక్తశస్త్రే పతితే బాలకే తథా ।
 ప్రహరన్తి న విరాస్తే ధర్మ ఏష సనాతనః ॥ ౨౬ ॥

పంచవర్షసహస్రాణి కృతం యుద్ధం మయా త్విహా ।
 ఏకోఽహం భ్రాతరో వాం చ బలినౌ సదృశౌ తథా ॥ ౨౭ ॥
 కృతం విశ్రమణం మధ్యే యువాభ్యాం చ పునః పునః ।
 తథా విశ్రమణం కృత్వా యుధ్యేఽహం నాత్ర సంశయః ॥ ౨౮ ॥
 తిష్ఠతం హి యువాం తావద్బలవన్తౌ మదోత్కటౌ ।
 విశ్రమ్యాహం కరిష్యామి యుద్ధం వా న్యాయమార్గతః ॥ ౨౯ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా వచస్తస్య విశ్రద్ధౌ దానవోత్తమా ।
 సంస్థితౌ దూరతస్తత్ర సజ్ఞామే కృతనిశ్చయా ॥ ౩౦ ॥
 అతిదూరే చ తౌ దృష్ట్వా వాసుదేవశ్చతుర్భుజః ।
 దధ్యా చ మనసా తత్ర కారణం మరణే తయోః ॥ ౩౧ ॥
 చిన్తనాజ్ఞానముత్పన్నం దేవీదత్తవరాపుభౌ ।
 కామం వాఙ్చితమరణౌ న మమ్లతురతస్త్విమా ॥ ౩౨ ॥
 వృథా మయా కృతం యుద్ధం శ్రమోఽయం మే వృథా గతః ।
 కరోమి చ కథం యుద్ధమేవం జ్ఞాత్వా వినిశ్చయమ్ ॥ ౩౩ ॥
 అకృతే చ తథా యుద్ధే కథమేతౌ గమిష్యతః ।
 వినాశం దుఃఖదౌ నిత్యం దానవౌ వరదర్పితౌ ॥ ౩౪ ॥
 భగవత్స్యా వరో దత్తస్తయా సోఽపి చ దుర్లుటః ।
 మరణం చేచ్ఛయా కామం దుఃఖితోఽపి న వాఙ్చుతి ॥ ౩౫ ॥
 రోగగ్రస్తోఽపి దీనోఽపి న ముమూర్షతి కశ్చన ।
 కథం చేమా మదోన్మత్తౌ మర్తుకామౌ భవిష్యతః ॥ ౩౬ ॥
 నన్వద్య శరణం యామి విద్యాం శక్తిం సుకామదామ్ ।
 వినా తయా న సిద్ధ్యన్తి కామాః సమ్యక్ప్రసన్నయా ॥ ౩౭ ॥
 ఏవం సఙ్ఘిన్త్యమానస్తు గగనే సంస్థితాం శివామ్ ।
 అవశ్యద్భగవాన్విష్ణుర్వ్యోగనిద్రాం మనోహరామ్ ॥ ౩౮ ॥
 కృతాజ్జలిరమేయాత్మా తాం చ తుష్టావ యోగవిత్ ।

వినాశార్థం తయోస్తత్ర వరదాం భువనేశ్వరీమ్ ॥ ౩౯॥

విష్ణురువాచ ।

సమో దేవి మహామాయే సృష్టిసంహారకారిణి ।

అనాదినీధనే చణ్ణీ భుక్తిముక్తిప్రదే శివే ॥ ౪౦॥

న తే రూపం విజానామి సగుణం నిర్గుణం తథా ।

చరిత్రాణి కుతో దేవి సజ్ఞ్యాతీతాని యాని తే ॥ ౪౧॥

అనుభూతో మయా తేఽద్య ప్రభావశ్చాతిదుర్ఘటః ।

యదహం నిద్రయా లీనః సజ్ఞాతోఽస్మి విచేతనః ॥ ౪౨॥

బ్రహ్మణా చాతియత్సేన బోధితోఽపి పునః పునః ।

న ప్రబుద్ధః సర్వథాహం సజ్కోచితషడ్విన్దియః ॥ ౪౩॥

అచేతనత్వం సమ్ప్రాప్తః ప్రభావాత్తవ చామ్మికే ।

త్వయా ముక్తః ప్రబుద్ధోఽహం యుద్ధం చ బహుధా కృతమ్ ॥ ౪౪॥

శ్రాన్తోఽహం న చ తౌ శ్రాన్తౌ త్వయా దత్తవరౌ వరౌ ।

బ్రహ్మోణం హస్తుమాయాతౌ దానవౌ మదగర్వితౌ ॥ ౪౫॥

ఆహూతౌ చ మయా కామం ద్వన్ద్వయుద్ధాయ మానదే ।

కృతం యుద్ధం మహాఘోరం మయా తాభ్యాం మహార్ణవే ॥ ౪౬॥

మరణే వరదానం తే తతో జ్ఞాతం మహాద్భుతమ్ ।

జ్ఞాత్వాహం శరణం ప్రాప్తస్తాస్వమద్య శరణప్రదామ్ ॥ ౪౭॥

సాహాయ్యం కురు మే మాతః ఛిన్నోఽహం యుద్ధకర్మణా ।

దృష్టౌ తౌ వరదానేన తవ దేవార్చినాశనే ॥ ౪౮॥

హస్తుం మాముద్యతౌ పాపౌ కిం కరోమి క్వ యామి చ ।

ఇత్యుక్తౌ సా తదా దేవీ స్మితపూర్వమువాచ హ ॥ ౪౯॥

ప్రణమంతం జగన్నాథం వాసుదేవం సనాతనమ్ ।

దేవదేవ హరే విష్ణో కురు యుద్ధం పునః స్వయమ్ ॥ ౫౦॥

వచ్చయిత్వా త్విమౌ శూరౌ హస్తవ్యౌ చ విమోహితౌ ।

మోహయిష్యామ్యహం నూనం దానవౌ వక్రయా దృశా ॥ ౫౧॥

జహి నారాయణాశు త్వం మమ మాయావిమోహితౌ ।

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం విష్ణుస్తస్యాః ప్రీతిరసాన్వితమ్ ॥ ౫౨॥

సగ్గ్రామస్థలమాసాద్య తస్థౌ తత్ర మహార్ణవే ।

తదాయాతౌ చ తౌ వీరో యుద్ధకామౌ మహాబలౌ ॥ ౫౩॥

వీక్ష్య విష్ణుం స్థితం తత్ర హర్షయుక్తౌ బభూవతుః ।

తిష్ఠ తిష్ఠ మహాకామ కురు యుద్ధం చతుర్భుజ ॥ ౫౪॥

దైవాధీనౌ విదిత్వాద్య నూనం జయపరాజయౌ ।

సబలో జయమాప్నోతి దైవాజ్జయతి దుర్బలః ॥ ౫౫॥

సర్వధైవ న కర్తవ్యౌ హర్షశోకౌ మహాత్మనా ।

పురా వై బహవో దైత్యా జితా దానవవైరిణా ॥ ౫౬॥

అధునా చావయోః సార్థం యుధ్యమానః పరాజితః ।

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వా తౌ మహాబాహూ యుద్ధాయ సముపస్థితౌ ॥ ౫౭॥

వీక్ష్య విష్ణుర్జఘానాశు ముష్టినాద్భుతకర్మణా ।

తావస్యతిబలోన్మత్తై జద్నతుర్ముష్టినా హరిమ్ ॥ ౫౮॥

ఏవం పరస్పరం జాతం యుద్ధం పరమదారుణమ్ ।

యుధ్యమానౌ మహావీర్యౌ దృష్ట్వా నారాయణస్తదా ॥ ౫౯॥

అపశ్యత్సమ్ముఖం దేవ్యాః కృత్వా దీనాం దృశం హరిః ।

సూత ఉవాచ ।

తం వీక్ష్య తాదృశం విష్ణుం కరుణారససంయుతమ్ ॥ ౬౦॥

జహాసాతీవ తామ్రాక్షీ వీక్షమాణా తదాసురౌ ।

తౌ జఘాన కటాక్షైశ్చ కామబాణైరివాపరైః ॥ ౬౧॥

మన్దస్మితయుతైః కామం ప్రేమభావయుతైరను ।

దృష్ట్వా ముముహతుః పాపౌ దేవ్యా వక్రవిలోకనమ్ ॥ ౬౨॥

విశేషమితి మన్వానౌ కామబాణాతిపీడితౌ ।

వీక్షమాణౌ స్థితౌ తత్ర తాం దేవీం విశదప్రభామ్ ॥ ౬౩॥

హరిణాపి చ తద్దృష్టం దేవ్యాస్తత్ర చిక్రీతమ్ ।

మోహితౌ తౌ పరిజ్ఞాయ భగవాన్కార్యవిత్తమః ॥ ౬౪॥

ఉవాచ తౌ హాసన్ శ్లక్షణం మేఘగమ్భీరయా గిరా ।
 వరం వరయతాం వీరో యువయోర్యోఽభివాచ్ఛితః ॥ ౬౫ ॥
 దదామి పరమప్రీతో యుద్ధేన యువయోః కిల ।
 దానవా బహవో దృష్టా యుధ్యమానా మయా పురా ॥ ౬౬ ॥
 యువయోః సదృశః కోఽపి న దృష్టో న చ వై శ్రుతః ।
 తస్మాత్తుష్టోఽస్మి కామం వై నిస్తులేన బలేన చ ॥ ౬౭ ॥
 భ్రాత్రోశ్చ వాఞ్ఛితం కామం ప్రయచ్ఛామి మహాబలౌ ।
 సూత ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం విష్ణోః సాభిమానౌ స్మరాతురో ॥ ౬౮ ॥
 వీక్షమాణౌ మహామాయాం జగదానందకారిణీమ్ ।
 తమూచతుశ్చ కామార్తై విష్ణుం కమలలోచనౌ ॥ ౬౯ ॥
 హరే న యాచకావావాం త్వం కిం దాతుమిహేచ్ఛసి ।
 దదావ తుల్యం దేవేశ దాతారౌ నౌ న యాచకౌ ॥ ౭౦ ॥
 ప్రార్థయ త్వం హృషీకేశ మనోఽభిలషితం వరమ్ ।
 తుష్టా స్వస్తవ యుద్ధేన వాసుదేవాద్భుతేన చ ॥ ౭౧ ॥
 తయోస్తద్వచనం శ్రుత్వా ప్రత్యువాచ జనార్దనః ।
 భవేతామద్య మే తుష్టా మమ వధ్యావుభావపి ॥ ౭౨ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం విష్ణోర్దానవౌ చాతివిస్మితౌ ।
 వఞ్ఛితావితీ మన్వానౌ తస్థతుః శోకసంయుతౌ ॥ ౭౩ ॥
 విచార్య మనసా తౌ తు దానవౌ విష్ణుమూచతుః ।
 ప్రేక్ష్య సర్వం జలమయం భూమిం స్థలవివర్జితామ్ ॥ ౭౪ ॥
 హరే యోఽయం వరో దత్తస్త్వయా పూర్వం జనార్దన ।
 సత్యవాగసి దేవేశ దేహి తం వాఞ్ఛితం వరమ్ ॥ ౭౫ ॥
 నిర్జలే విపులే దేశే హాసస్య మధుసూదన ।
 వధ్యావావాం తు భవతః సత్యవాగ్భవ మాధవ ॥ ౭౬ ॥
 స్మృత్వా చక్రం తదా విష్ణుస్తావువాచ హసన్తరీః ।
 హన్యద్య వాం మహాభాగౌ నిర్జలే విపులే స్థలే ॥ ౭౭ ॥

ఇత్యుక్త్యా దేవదేవేశ ఉరూ కృత్వాతివిస్తరౌ ।
 దర్శయామాస తౌ తత్ర నిర్జలం చ జలోపరి ॥ ౭౮॥
 నాస్యత్ర దానవౌ వారి శిరసీ ముఞ్చతామిహ ।
 సత్యవాగహమద్యైవ భవిష్యామి చ వాం తథా ॥ ౭౯॥
 తదాకర్ణ్య వచస్తథ్యం విచిన్త్య మనసా చ తౌ ।
 వర్షయామాసతుర్దేహం యోజనానాం సహస్రకమ్ ॥ ౮౦॥
 భగవాన్ద్విగుణం చక్రే జఘనం విస్మితౌ తదా ।
 శీర్షే సన్దధతాం తత్ర జఘనే పరమాద్భుతే ॥ ౮౧॥
 రథాఙ్గేన తదా చిన్నే విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
 జఘనోపరి వేగేన ప్రకృష్టే శిరసీ తయోః ॥ ౮౨॥
 గతప్రాణౌ తదా జాతౌ దానవౌ మధుకైటభౌ ।
 సాగరః సకలో వ్యాప్తస్తదా వై మేదసా తయోః ॥ ౮౩॥
 మేదినీతి తతో జాతం నామ పృథ్వాస్యః సమన్తతః ।
 అభిష్యా మృత్తికా తేన కారణేన మునీశ్వరాః ॥ ౮౪॥
 ఇతి వః కథితం సర్వం యత్ప్రొష్టోఽస్మి సునిశ్చితమ్ ।
 మహావిద్యా మహామాయా సేవనీయా సదా బుధైః ॥ ౮౫॥
 ఆరాధ్యా పరమా శక్తిః సర్వైరపి సురాసురైః ।
 నాతః పరతరం కిఞ్చిదధికం భువనత్రయే ॥ ౮౬॥
 సత్యం సత్యం పునః సత్యం వేదశాస్త్రార్థనిర్ణయః ।
 పూజనీయా పరా శక్తిర్నిర్గుణా సగుణాథవా ॥ ౮౭॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ప్రథమస్కంధే హరికృతమధుకైటభవధవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః ॥ ౧.౯॥

౧.౧౦ దశమోఽధ్యాయః । శివవరదానవర్ణనమ్ ।

ఋషయ ఉచుః ।
 సూత పూర్వం త్వయా ప్రోక్తం వ్యాసేనామితతేజసా ।
 కృత్వా పురాణమఖిలం శుకాయాధ్యాపితం శుభమ్ ॥ ౧॥
 వ్యాసేన తు తపస్తప్త్యా కథముత్పాదితః శుకః ।

విస్తరం బ్రూహి సకలం యచ్ఛృతం కృష్ణతస్త్వయా ॥ ౨॥

సూత ఉవాచ ।

ప్రవక్ష్యామి శుకోత్పత్తిం వ్యాసాత్సత్యవతీసుతాత్ ।

యథోత్పన్నః శుకః సాక్షాద్యోగినాం ప్రవరో మునిః ॥ ౩॥

మేరుశ్చృగ్లే మహారమ్యే వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।

తపశ్శచార సోఽత్యుగ్రం పుత్రార్థం కృతనిశ్చయః ॥ ౪॥

జపన్నేకాక్షరం మస్త్రం వాగ్భీజం నారదాచ్ఛృతమ్ ।

ధ్యాయన్నరాం మహామాయాం పుత్రకామస్తపోనిధిః ॥ ౫॥

అగ్నేర్భూమేస్తథా వాయోరస్తరిక్షస్య చాప్యయమ్ ।

వీర్యేణ సమ్మితః పుత్రో మమ భూయాదితి స్మ హ ॥ ౬॥

అతిష్ఠత్స గతాహారః శతసంవత్సరం ప్రభుః ।

ఆరాధయన్మహాదేవం తథైవ చ సదాశివామ్ ॥ ౭॥

శక్తిః సర్వత్ర పూజ్యేతి విచార్య చ పునః పునః ।

అశక్తో నిన్ద్యతే లోకే శక్తస్తు పరిపూజ్యతే ॥ ౮॥

యత్ర పర్వతశ్చృగ్లే వై కర్ణికారవనాద్భుతే ।

క్రీడన్తి దేవతాః సర్వే మునయశ్చ తపోఽధికాః ॥ ౯॥

ఆదిత్యా వసవో రుద్రా మరుతశ్చాశ్వినౌ తథా ।

వసన్తి మునయో యత్ర యే చాన్యే బ్రహ్మవిత్తమాః ॥ ౧౦॥

తత్ర హేమగిరేః శ్చృగ్లే సజ్జితధ్వనినాదితే ।

తపశ్శచార ధర్మాత్మా వ్యాసః సత్యవతీసుతః ॥ ౧౧॥

తతోఽస్య తేజసా వ్యాప్తం విశ్వం సర్వం చరాచరమ్ ।

అగ్నివర్షా జటా జాతా పారాశర్యస్య ధీమతః ॥ ౧౨॥

తతోఽస్య తేజ ఆలక్ష్య భయమాప శచీపతిః ।

తురాసాహం తదా దృష్ట్వా భయత్రస్తం శ్రమాతురమ్ ॥ ౧౩॥

ఉవాచ భగవాన్ రుద్రో మఘవన్తం తథాస్థితమ్ ।

శక్కుర ఉవాచ ।

కథమిన్ద్యాద్య భీతోఽసి కిం దుఃఖం తే సురేశ్వర ॥ ౧౪॥

అమర్షో నైవ కర్తవ్యస్తాపనేషు కదాచన ।

తపశ్చరన్తి మునయో జ్ఞాత్వా మాం శక్తిసంయుతమ్ ॥ ౧౫ ॥

న త్వేతేఽహితమిచ్ఛన్తి తాపసాః సర్వథైవ హి ।
ఇత్యుక్తవచనః శక్రస్తమువాచ వృషధ్వజమ్ ॥ ౧౬ ॥

కస్మాత్తపస్యతి వ్యాసః కోఽర్హస్తస్య మనోగతః ।
శివ ఉవాచ ।

పారాశర్యస్తు పుత్రార్థీ తపశ్చరతి దుశ్చరమ్ ॥ ౧౭ ॥

పూర్ణవర్షశతం జాతం దదామ్యద్య సుతం శుభమ్ ।
సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్యా వాసవం రుద్రో దయయా ముదితాననః ॥ ౧౮ ॥

గత్వా ఋషిసమీపం తు తమువాచ జగద్గురుః ।
ఉత్తిష్ఠ వాసవీపుత్ర పుత్రస్తే భవితా శుభః ॥ ౧౯ ॥

సర్వతేజోమయో జ్ఞానీ కీర్తికర్తా తవానఘ ।
అఖిలస్య జనస్యాత్ర వల్లభస్తే సుతః సదా ॥ ౨౦ ॥

భవిష్యతి గుణైః పూర్ణః సాత్త్వికైః సత్యవిక్రమః ।
సూత ఉవాచ ।

తదాకర్ణ్య వచః శ్లక్షం కృష్ణద్వైపాయనస్తదా ॥ ౨౧ ॥

శూలపాణీం నమస్కృత్య జగామాశ్రమమాత్మనః ।
స గత్వాశ్రమమేవాశు బహువర్షశ్రమాతురః ॥ ౨౨ ॥

అరణీసహితం గుహ్యం మమన్థాగ్నిం చికిర్షయా ।
మన్థనం కుర్వతస్తస్య చిత్తే చిన్తాభరస్తదా ॥ ౨౩ ॥

ప్రాదుర్బభూవ సహసా సుతోత్పత్తౌ మహాత్మనః ।
మన్థానారణీసంయోగాన్మన్థనాచ్చ సముదభవః ॥ ౨౪ ॥

పావకస్య యథా తద్వత్కథం మే స్యాత్సుతోద్భవః ।
పుత్రారణిస్తు యా ఖ్యాతా సా మమాద్య న విద్యతే ॥ ౨౫ ॥

తరుణీ రూపసమ్పన్నా కులోత్పన్తా పతివ్రతా ।
కథం కరోమి కాన్తాం చ పాదయోః శృంఙ్ఖలాసమామ్ ॥ ౨౬ ॥

పుత్రోత్పాదనదక్షాం చ పాతివ్రత్యే సదా స్థితామ్ ।
పతివ్రతాపి దక్షాపి రూపవత్యపి కామినీ ॥ ౨౭ ॥

సదా బంధనరూపా చ న్వేచ్ఛాసుఖవిధాయినీ ।
 శివోఽపి వర్తతే నిత్యం కామినీపాశసంయుతః ॥ ౨౮॥
 కథం కరోమ్యహం చాత్ర దుర్లుటం చ గృహోశ్రమమ్ ।
 ఏవం చిన్తయతస్తస్య ఘృతాచీ దివ్యరూపిణీ ॥ ౨౯॥
 ప్రాప్తా దృష్టిపథం తత్ర సమీపే గగనే స్థితా ।
 తాం దృష్ట్వా చఞ్చలపాక్షీం సమీపస్థాం వరాప్సరామ్ ॥ ౩౦॥
 పఞ్చబాణపరీతాఙ్గస్తూర్ణమాసీద్ధృతవ్రతః ।
 చిన్తయామాస చ తదా కిం కరోమ్యద్య సఙ్కటే ॥ ౩౧॥
 ధర్మస్య పురతః ప్రాప్తే కామభావే దురాసదే ।
 అఙ్గీకరోమి యద్యేనాం వఞ్చనార్థమిహాగతామ్ ॥ ౩౨॥
 హసిష్యన్తి మహాత్మానస్తాపసా మాం తు విహ్వలమ్ ।
 తపస్తప్త్యా మహాఘోరం పూర్ణవర్షశతం త్విహ ॥ ౩౩॥
 దృష్ట్వాప్సరాం చ వివశః కథం జాతో మహాతపాః ।
 కామం నిన్దాపి భవతు యది స్యాదతులం సుఖమ్ ॥ ౩౪॥
 గహస్థాశ్రమసమ్భూతం సుఖదం పుత్రకామదమ్ ।
 స్వర్గదం చ తథా ప్రోక్తం జ్ఞానినాం మోక్షదం తథా ॥ ౩౫॥
 న భవిష్యతి తన్నూనమయా దేవకన్యయా ।
 నారదాచ్చ మయా పూర్వం శ్రుతమస్మి కథానకమ్ ।
 యథోర్వశీవశో రాజా పరాభూతః పురూరవాః ॥ ౩౬॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ప్రథమస్కంధే శివవరదానవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౦॥

౧.౧౧ ఏకాదశోఽధ్యాయః । బుధోత్పత్తిః ।

ఋషయః ఊచుః ।
 కోఽసౌ పురూరవా రాజా కోర్వశీ దేవకన్యకా ।
 కథం కష్టం చ సమ్ప్రాప్తం తేన రాజ్ఞా మహాత్మనా ॥ ౧॥
 సర్వం కథానకం బ్రూహి లోమహర్షణజాధునా ।
 శ్రోతుకామా వయం సర్వే త్వన్ముఖాబ్జమ్యతం రసమ్ ॥ ౨॥

అమృతాదపి మిష్టా తే వాణీ సూత రసాత్మికా ।
 న తృప్యామో వయం సర్వే సుధయా చ యథామరాః ॥ ౩॥
 సూత ఉవాచ ।
 శృణుభ్యం మునయః సర్వే కథాం దివ్యాం మనోరమామ్ ।
 వజ్ర్యామ్యహం యథాబుద్ధ్యా శ్రుతాం వ్యాసవరోత్తమాత్ ॥ ౪॥
 గురోస్తు దయితా భార్యా తారా నామేతి విశ్రుతా ।
 రూపయోవనయుక్తా సా చార్వణీ మదవిహ్వలా ॥ ౫॥
 గతైకదా విధోర్ధామ యజమానస్య భామినీ ।
 దృష్టా చ శశినాత్యర్థం రూపయోవనశాలినీ ॥ ౬॥
 కామాతురస్తదా జాతః శశీ శశిముఖీం ప్రతి ।
 సాపి వీక్ష్య విధుం కామం జాతా మదనపీడితా ॥ ౭॥
 తావన్యోస్యం ప్రేమయుక్తై స్మారార్తై చ బభూవతుః ।
 తారా శశీ మదోన్మత్తై కామబాణప్రపీడితౌ ॥ ౮॥
 రేమాతే మదమత్తై తౌ పరస్పరస్పృహాన్వితౌ ।
 దినాని కతిచిత్తత్ర జాతాని రమమాణయోః ॥ ౯॥
 బృహస్పతిస్తు దుఃఖార్తస్తారామానయితుం గృహమ్ ।
 ప్రేషయామాస శిష్యం తు నాయాతా సా వశీకృతా ॥ ౧౦॥
 పునః పునర్యదా శిష్యం పరావర్తత చన్ద్రమాః ।
 బృహస్పతిస్తదా క్రుద్ధో జగామ స్వయమేవ హి ॥ ౧౧॥
 గత్వా సోమగృహం తత్ర వాచస్పతిరుదారధీః ।
 ఉవాచ శశినం క్రుద్ధః స్మయమానం మదాన్వితమ్ ॥ ౧౨॥
 కిం కృతం కిల శీతాంశో కర్మ ధర్మవిగర్హితమ్ ।
 రక్షితా మమ భార్యేయం సున్దరీ కేన హేతునా ॥ ౧౩॥
 తవ దేవ గురుశ్చాహం యజమానోఽసి సర్వథా ।
 గురుభార్యా కథం మూఢ భుక్తా కిం రక్షితాథవా ॥ ౧౪॥
 బ్రహ్మహా హేమహారీ చ సురాపో గురుతల్పగః ।
 మహాపాతకినో హ్యేతే తత్సంసర్గీ చ పశ్చుమః ॥ ౧౫॥
 మహాపాతకయుక్తస్త్వం దురాచారోఽతిగర్హితః ।

న దేవసదనార్హోఽసి యది భుక్తేయమజ్ఞనా ॥ ౧౬ ॥
 ముఞ్చేమామసితాపాణ్ణీం నయామి సదనం మమ ।
 నోవేద్యవ్యక్యమి దుష్టాత్మన్ గురుదారాపహారిణమ్ ॥ ౧౭ ॥
 ఇత్యేవం భాషమాణం తమువాచ రోహిణీపతిః ।
 గురుం క్రోధసమాయుక్తం కాంతావిరహదుఃఖితమ్ ॥ ౧౮ ॥
 ఇన్ద్రువాచ ।
 క్రోధాత్తే తు దురారాధ్యా బ్రాహ్మణాః క్రోధవర్జితాః ।
 పూజార్హా ధర్మశాస్త్రజ్ఞా వర్జనీయాస్తతోఽన్యథా ॥ ౧౯ ॥
 ఆగమిష్యతి సా కామం గృహం తే వరవర్జినీ ।
 అత్రైవ సంస్థితా బాలా కా తే హానిరిహానఘ ॥ ౨౦ ॥
 ఇచ్ఛయా సంస్థితా చాత్ర సుఖకామార్థినీ హి సా ।
 దినాని కతిచిత్స్థిత్యా స్వేచ్ఛయా చాగమిష్యతి ॥ ౨౧ ॥
 త్వయైవోదాహృతం పూర్వం ధర్మశాస్త్రమతం తథా ।
 న స్త్రీ దుష్యతి చారేణ న విప్రో వేదకర్మణా ॥ ౨౨ ॥
 ఇత్యుక్తః శశినా తత్ర గురురత్యన్తదుఃఖితః ।
 జగమ స్వగృహం తూర్ణం చింతావిష్టః స్మరాతురః ॥ ౨౩ ॥
 దినాని కతిచిత్తత్ర స్థిత్యా చింతాతురో గురుః ।
 యయావథ గృహం తస్య త్వరితశ్చౌషధీపతేః ॥ ౨౪ ॥
 స్థితః క్షత్రా నిషిద్ధోఽసౌ ద్వారదేశే రుషాన్వితః ।
 నాజగమ శశి తత్ర చకోపాతి బృహస్పతిః ॥ ౨౫ ॥
 అయం మే శిష్యతాం యాతో గురుపత్నీం తు మాతరమ్ ।
 జగ్రాహ బలతోఽధర్మీ శిక్షణీయో మయాధునా ॥ ౨౬ ॥
 ఉవాచ వాచం కోపాత్తు ద్వారదేశస్థితో బహిః ।
 కిం శేషే భవనే మన్ద పాపాచార సురాధమ ॥ ౨౭ ॥
 దేహి మే కామినీం శీఘ్రం నోచేచ్ఛాపం దదామ్యహమ్ ।
 కరోమి భస్మసాన్నూనం న దదాసి ప్రియాం మమ ॥ ౨౮ ॥
 సూత ఉవాచ ।

క్రూరాణి చైవమాదీని భాషణాని బృహస్పతేః ।
 శ్రుత్వా ద్విజపతిః శీఘ్రం నిర్గతః సదనాద్బహిః ॥ ౨౯॥
 తమువాచ హసన్సోమః కిమిదం బహు భాషసే ।
 న తే యోగ్యాసితాపాక్లీ సర్వలక్షణసంయుతా ॥ ౩౦॥
 కురూపాం చ స్వసదృశీం గృహాణాన్యాం స్త్రియం ద్విజ ।
 భిక్షుకస్య గృహే యోగ్యా నేదృశీ వరవర్ణినీ ॥ ౩౧॥
 రతిః స్వసదృశే కాస్తే నార్యాః కిల నిగద్యతే ।
 త్వం న జానాసి మన్దాత్మన్ కామశాస్త్రవినిర్ణయమ్ ॥ ౩౨॥
 యథేష్టం గచ్ఛ దుర్బుద్ధే నాహం దాస్యామి కామినీమ్ ।
 యచ్ఛక్యం కురు తత్కామం న దేయా వరవర్ణినీ ॥ ౩౩॥
 కామార్తస్య చ తే శాపో న మాం బాధితుమర్హతి ।
 నాహం దదే గురో కాంతాం యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౩౪॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తః శశినా చేజ్యశ్చింతామాప రుషాన్వితః ।
 జగామ తరసా సద్మ క్రోధయుక్తః శచీపతేః ॥ ౩౫॥
 దృష్ట్వా శతక్రతుస్తత్ర గురుం దుఃఖాతురం స్థితమ్ ।
 పాద్యాధ్యాయచమనీయాద్యైః పూజయిత్వా సుసంస్థితః ॥ ౩౬॥
 పప్రచ్ఛ పరమోదారస్తం తథావస్థితం గురుమ్ ।
 కా చింతా తే మహాభాగ శోకార్తోఽసి మహామునే ॥ ౩౭॥
 కేనాపమానితోఽసి త్వం మమ రాజ్యే గురుశ్చ మే ।
 త్వదధీనమిదం సర్వం నైన్యం లోకాధిపైః సహ ॥ ౩౮॥
 బహ్మా విష్ణుస్తథా శమ్భుర్యే చాన్యే దేవసత్తమాః ।
 కరిష్యన్తి చ సాహాయ్యం కా చింతా వద సాంప్రుతమ్ ॥ ౩౯॥
 గురురువాచ ।
 శశినాపహృతా భార్యా తారా మమ సులోచనా ।
 న దదాతి స దుష్టాత్మా ప్రార్థితోఽపి పునః పునః ॥ ౪౦॥
 కిం కరోమి సురేశాన త్వమేవ శరణం మమ ।
 సాహాయ్యం కురు దేవేశ దుఃఖితోఽస్మి శతక్రతో ॥ ౪౧॥

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।

మా శోకం కురు ధర్మజ్ఞు దాసోఽస్మి తవ సువ్రత ।

ఆనయిష్యామ్యహం నూనం భార్యాం తవ మహామతే ॥ ౪౨॥

ప్రేషితే చేన్మయా దూతే న దాస్యతి మదాకులః ।

తతో యుద్ధం కరిష్యామి దేవస్తన్యైః సమావృతః ॥ ౪౩॥

ఇత్యాశ్వాస్య గురుం శక్రో దూతం వక్త్రవిచక్షణమ్ ।

ప్రేషయామాస సోమాయ వార్తాశంసినమద్భుతమ్ ॥ ౪౪॥

స గత్వా శశిలోకం తు త్వరితః సువిచక్షణః ।

ఉవాచ వచనేనైవ వచనం రోహిణీపతిమ్ ॥ ౪౫॥

ప్రేషితోఽహం మహాభాగ శక్రేణ త్వాం వివక్షయా ।

కథితం ప్రభుణా యచ్ఛ తద్భ్రవీమి మహామతే ॥ ౪౬॥

ధర్మజ్ఞోఽసి మహాభాగ నీతిం జానాసి సువ్రత ।

అత్రిః పితా తే ధర్మాత్మా న నిద్యం కర్తుమర్హసి ॥ ౪౭॥

భార్యా రక్ష్యా సర్వభూతైర్వధాశక్తి హ్యతస్త్రితైః ।

తదర్థే కలహః కామం భవితా నాత్ర సంశయః ॥ ౪౮॥

యథా తవ తథా తస్య యత్నః స్యాద్ధారరక్షణే ।

ఆత్మవత్సర్వభూతాని చింతయ త్వం సుధానిధే ॥ ౪౯॥

అష్టావింశతిసంఖ్యాస్తే కామినో దక్షజాః శుభాః ।

గురుపత్నీం కథం భోక్తుం త్వమిచ్ఛసి సుధానిధే ॥ ౫౦॥

స్వర్గే సదా వసన్త్యేతా మేనకాద్యా మనోరమాః ।

భుజ్జ్వ తాః స్వేచ్ఛయా కామం ముఖ్యం పత్నీం గురోరపి ॥ ౫౧॥

ఈశ్వరా యది కుర్వన్తి జగుప్సితమహస్తయా ।

అజ్ఞాస్తదనువర్తన్తే తదా ధర్మక్షయో భవేత్ ॥ ౫౨॥

తస్మాన్ముఖ్యం మహాభాగ గురోః పత్నీం మనోరమామ్ ।

కలహస్త్యన్నిమిత్తోఽద్య సురాణాం న భవేద్యథా ॥ ౫౩॥

సూత ఉవాచ ।

సోమః శక్రవచః శ్రుత్వా కిచ్ఛోక్త్రోధసమాకులః ।

భక్త్యా ప్రతివచః ప్రాహ శక్రదూతం తదా శశి ॥ ౫౪॥

ఇన్ద్రరావాచ ।

ధర్మజ్ఞోఽసి మహాబాహో దేవానామధిపః స్వయమ్ ।

పురోధాపి చ తే తాదృగుశ్యవయోః సదృశీ మతిః ॥ ౫౫ ॥

పరోపదేశే కుశలా భవన్తి బహవో జనాః ।

దుర్లభస్తు స్వయం కర్తా ప్రాప్తే కర్మణి సర్వదా ॥ ౫౬ ॥

బార్హస్పత్యప్రణీతం చ శాస్త్రం గృహ్ణాన్తి మానవాః ।

కో విరోధోఽత్ర దేవేశ కామయానాం భజన్త్రియమ్ ॥ ౫౭ ॥

స్వకీయం బలినాం సర్వం దుర్బలానాం న కిచ్ఛన ।

స్వీయా చ పరకీయా చ భ్రమోఽయం మన్దచేతసామ్ ॥ ౫౮ ॥

తారా మయ్యనురక్తా చ యథా న తు తథా గురౌ ।

అనురక్తా కథం త్యాజ్యా ధర్మతో న్యాయతస్తథా ॥ ౫౯ ॥

గృహారమ్భస్తు రక్తాయాం విరక్తాయాం కథం భవేత్ ।

విరక్తేయం యదా జాతా చకమేఽనుజకామినీమ్ ॥ ౬౦ ॥

న దాస్యేఽహం వరారోహాం గచ్ఛ దూత వద స్వయమ్ ।

ఈశ్వరోఽసి సహస్రాక్ష యదిచ్ఛసి కురుష్వ తత్ ॥ ౬౧ ॥

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తః శశినా దూతః ప్రయయా శక్రసన్నిధిమ్ ।

ఇన్ద్రాయాచష్ట తత్సర్వం యదుక్తం శీతరశ్మినా ॥ ౬౨ ॥

తురాషాడపి తచ్చుత్వా క్రోధయుక్తో బభూవ హా ।

సేనోద్యోగం తథా చక్రే సాహాయ్యార్థం గురోర్విభుః ॥ ౬౩ ॥

శుక్రస్తు విగ్రహం శ్రుత్వా గురుద్వేషాత్తతో యయా ।

మా దదస్వేతి తం వాక్యమువాచ శశినం ప్రతి ॥ ౬౪ ॥

సాహాయ్యం తే కరిష్యామి మన్తశక్త్యా మహామతే ।

భవితా యది సన్ధ్యామస్తవ చేన్ద్రేణ మారిష ॥ ౬౫ ॥

శక్రరస్తు తదాకర్ణ్య గురుదారాభిమర్శనమ్ ।

గురుశత్రుం భృగుం మత్వా సాహాయ్యమకరోత్తదా ॥ ౬౬ ॥

సన్ధ్యామస్తు తదా వృత్తో దేవదానవయోర్ధృతమ్ ।

బహూని తత్ర వర్షాణి తారకాసురవత్క్రిల ॥ ౬౭ ॥

దేవాసురకృతం యుద్ధం దృష్ట్వా తత్ర పితామహాః ।
 హంసారూఢో జగామాశు తం దేశం క్షేతశాంతయే ॥ ౬౮ ॥
 రాకాపతిం తదా ప్రాహ ముఞ్చ భార్యాం గురోరితి ।
 నోచేద్విష్ణుం సమాహూయ కరిష్యామి తు సజ్జయమ్ ॥ ౬౯ ॥
 భృగుం నివారయామాస బ్రహ్మో లోకపితామహాః ।
 కిమన్యాయమతిర్జాతా సజ్జదోషాన్మహామతే ॥ ౭౦ ॥
 నిషేధయామాస తతో భృగుస్తం చోషధీపతిమ్ ।
 ముఞ్చ భార్యాం గురోరద్య పిత్రాహం ప్రేషితస్తవ ॥ ౭౧ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ద్విజరాజస్తు తచ్చుత్వా భృగోర్వచనమద్భుతమ్ ।
 దదౌ చ తత్ప్రియాం భార్యాం గురోర్గర్భవతీం శుభామ్ ॥ ౭౨ ॥
 ప్రాప్య కాంతాం గురుర్బృష్ఠః స్వగృహం ముదితో యయా ।
 తతో దేవాస్తతో దైత్యా యయుః స్వాన్వాన్వస్మహాన్వృతి ॥ ౭౩ ॥
 బ్రహ్మో స్వసదనం ప్రాప్తః కైలాసం చాపి శక్కురః ।
 బృహస్పతిస్తు సస్తృష్ఠః ప్రాప్య భార్యాం మనోరమామ్ ॥ ౭౪ ॥
 తతః కాలేన కియతా తారాసూత సుతం శుభమ్ ।
 సుదినే శుభనక్షత్రే తారాపతిసమం గుణైః ॥ ౭౫ ॥
 దృష్ట్వా పుత్రం గురుర్జాతం చకార విధిపూర్వకమ్ ।
 జాతకర్మాదికం సర్వం ప్రహృష్టేనాంతరాత్మనా ॥ ౭౬ ॥
 శ్రుతం చన్ద్రమసా జన్మ పుత్రస్య మునిసత్తమాః ।
 దూతం చ ప్రేషయామాస గురుం ప్రతి మహామతిః ॥ ౭౭ ॥
 న చాయం తవ పుత్రోఽస్తి మమ వీర్యసముద్భవః ।
 కథం త్వం కృతవాన్కామం జాతకర్మాదికం విధిమ్ ॥ ౭౮ ॥
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య దూతస్య చ బృహస్పతిః ।
 ఉవాచ మమ పుత్రో మే సదృశో నాత్ర సంశయః ॥ ౭౯ ॥
 పునర్వివాదః సజ్ఞాతో మిలితా దేవదానవాః ।
 యుద్ధార్థమాగతాస్తేషాం సమాజః సమజాయత ॥ ౮౦ ॥
 తత్రాగతః స్వయం బ్రహ్మో శాన్తికామః ప్రజాపతిః ।

నివారయామాస ముఖే సంస్థితాన్యుద్ధదుర్మదాన్ || ౮౧||

తారాం పప్రచ్ఛ ధర్మాత్మా కస్యాయం తనయః శుభే |
సత్యం వద వరారోహి యథా క్లేశః ప్రశామ్యతి || ౮౨||

తమువాచాసితాపాక్షీ లజ్జమానాప్యథోముఖీ |
చన్ద్రస్యేతి శనైరన్తర్జగామ వరవర్ణినీ || ౮౩||

జగ్రాహ తం సుతం సోమః ప్రహృష్టేనాన్తరాత్మనా |
నామ చక్రే బుధ ఇతి జగామ స్వగృహం పునః || ౮౪||

యయా బ్రహ్మ స్వకం ధామ సర్వే దేవాః సవాసవాః |
యథాగతం గతం సర్వైః సర్వశః ప్రేక్షకైర్జనైః || ౮౫||

కథితేయం బుధోత్పత్తిర్గురుక్షేత్రే చ సోమతః |
యథా శ్రుతా మయా పూర్వం వ్యాసాత్సత్యవతీసుతాత్ || ౮౬||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే బుధోత్పత్తిర్నామేకాదశోఽధ్యాయః || ౧.౧౧||

౧.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః | సుద్యుమ్నస్తుతిః |

సూత ఉవాచ |

తతః పురూరవా జజ్ఞే ఇలాయాం కథయామి వః |
బుధపుత్రోఽతిధర్మాత్మా యజ్ఞకృద్ధానతత్పరః || ౧||

సుద్యుమ్నో నామ భూపాలః సత్యవాదీ జితేంద్రియః |
సైన్ధవం హయమారుహ్య చచార మృగయాం వనే || ౨||

యుతః కతిపయామాత్సైర్ధర్మిత్శాచరుకుణ్డలః |
ధనురాజగవం బద్ధ్వా బాణసంఘం తథాద్భుతమ్ || ౩||

స భ్రమంస్తద్వనోద్దేశే హన్యమానో రురూన్మృగాన్ |
శశాంశ్చ సూకరాంచైవ ఖణ్డాంశ్చ గవయాంస్తథా || ౪||

శరభాన్మహిషాంషాంచైవ సామ్భరాన్వనకుక్కుటాన్ |
నిఘ్నన్మేధ్యాన్ పశూన్ రాజా కుమారవనమాచిశత్ || ౫||

మేరోరధస్తలే దివ్యం మన్దారద్రుమరాజితమ్ |
అశోకలతికాకీర్ణం బకులైరధివాసితమ్ || ౬||

సాలైస్తాలైస్తమాలైశ్చ చమ్ముకైః పనస్సైస్తథా ।
 ఆమ్మోర్మీపైర్మధూకైశ్చ మాధవీమణ్ణపావృతమ్ ॥ ౭॥
 దాడిమైర్నారీకేలైశ్చ కదలీఖణ్ణమణ్ణితమ్ ।
 యూథీకామాలతీకునపుష్పవల్లీసమావృతమ్ ॥ ౮॥
 హంసకారణ్ణవాకీర్ణం కీచకధ్వనినాదితమ్ ।
 భ్రమరాలిరుతారామం వనం సర్వసుఖావహమ్ ॥ ౯॥
 దృష్ట్వా ప్రముదితో రాజా సుద్యుమ్నుః సేవకైర్వృతః ।
 వృక్షాన్సుపుష్పితాన్వీక్ష్య కోకిలారావమణ్ణితాన్ ॥ ౧౦॥
 ప్రవిష్టస్తత్ర రాజర్షిః స్త్రీత్వమాప క్షణాత్తతః ।
 అశోఽపి వడవా జాతశ్చింతావిష్టః స భూపతిః ॥ ౧౧॥
 కేమేతదితి చింతార్తశ్చిన్త్యమానః పునః పునః ।
 దుఃఖం బహుతరం ప్రాప్తః సుద్యుమ్నో లజ్జయాన్వితః ॥ ౧౨॥
 కిం కరోమి కథం యామి గృహం స్త్రీభావసంయుతః ।
 కథం రాజ్యం కరిష్యామి కేన వా వశ్చోతో హ్యహమ్ ॥ ౧౩॥
 ఋషయ ఉచుః ।
 సూతాశ్చర్యమిదం ప్రోక్తం త్వయా యల్లోమహర్షణ ।
 సుద్యుమ్నుః స్త్రీత్వమాపన్నో భూపతిర్దేవసన్నిభః ॥ ౧౪॥
 కిం తత్కారణమాచక్ష్య వనే తత్ర మనోహరే ।
 కిం కృతం తేన రాజ్ఞా చ విస్తరం వద సువ్రత ॥ ౧౫॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏకదా గిరిశం ద్రష్టుమ్పుషయః సనకాదయః ।
 దిశో వితిమిరాభాసాః కుర్వంతః సముపాగమన్ ॥ ౧౬॥
 తస్మింశ్చ సమయే తత్ర శక్జురః ప్రమదాయుతః ।
 క్రీడాసక్తో మహాదేవో వివస్త్రా కామినీ శివా ॥ ౧౭॥
 ఉత్సణ్ణే సంస్థితా భర్తూ రమమాణా మనోరమా ।
 తాన్వితోక్యామ్బికా దేవీ వివస్త్రా వ్రీడితా భృశమ్ ॥ ౧౮॥
 భర్తురజ్కౌత్సముత్థాయ వస్త్రమాదాయ పర్యధాత్ ।
 లజ్జావిష్టా స్థితా తత్ర వేపమానాతిమానినీ ॥ ౧౯॥

ఋషయోఽపి తయోర్వీక్ష్య ప్రసక్తం రమమాణయోః ।
పరివృత్య యయుస్తూర్ణం నరనారాయణాశ్రమమ్ ॥ ౨౦॥

హ్రీయుతాం కామినీం వీక్ష్య ప్రోవాచ భగవాన్హరః ।
కథం లజ్జాతురాసి త్వం సుఖం తే ప్రకరోమ్యహమ్ ॥ ౨౧॥

అద్యప్రభృతి యో మోహోత్పమాన్కౌఽపి వరాననే ।
వనం చ ప్రవిశేదేతత్స వై యోషిద్భవిష్యతి ॥ ౨౨॥

ఇతి శప్తం వనం తేన యే జానన్తి జనాః క్వచిత్ ।
వర్జయన్తిహ తే కామం వనం దోషసమృద్ధిమత్ ॥ ౨౩॥

సుద్యుమ్నస్తు తదజ్ఞానాత్ప్రవిష్టః సచివైః సహ ।
తథైవ స్త్రీత్వమాపన్నస్తైః సహేతి న సంశయః ॥ ౨౪॥

చిన్తావిష్టః స రాజర్షిర్న జగామ గృహం హ్రీయా ।
విచచార బహిస్తస్మాద్వనదేశాదితస్తతః ॥ ౨౫॥

ఇలేతి నామ సమ్ప్రాప్తం స్త్రీత్వే తేన మహాత్మనా ।
విచరంస్తత్ర సమ్ప్రాప్తో బుధః సోమసుతో యువా ॥ ౨౬॥

స్త్రీభిః పరివృతాం తాం తు దృష్ట్వా కాన్తాం మనోరమామ్ ।
హావభావకలాయుక్తాం చకమే భగవామ్బుధః ॥ ౨౭॥

సాపి తం చకమే కాన్తం బుధం సోమసుతం పతిమ్ ।
సంయోగస్తత్ర సజ్ఞాతస్తయోః ప్రేక్షా పరస్పరమ్ ॥ ౨౮॥

స తస్యాం జనయామాస పురూరవసమాత్మజమ్ ।
ఇలాయాం సోమపుత్రస్తు చక్రవర్తినముత్తమమ్ ॥ ౨౯॥

సా ప్రాసూత సుతం బాలా చిన్తావిష్టా వనే స్థితా ।
సస్మార స్వకులాచార్యం వసిష్ఠం మునిసత్తమమ్ ॥ ౩౦॥

స తదాస్య దశాం దృష్ట్వా సుద్యుమ్నస్య కృపాన్వితః ।
అతోషయన్మహాదేవం శక్కరం లోకశక్కరమ్ ॥ ౩౧॥

తస్మై స భగవాన్స్తుష్టః ప్రదదౌ వాఞ్చితం వరమ్ ।
వసిష్ఠః ప్రార్థయామాస పుంస్త్యం రాజ్ఞః ప్రియస్య చ ॥ ౩౨॥

శక్కరస్తు నిజాం వాచమృతాం కుర్వన్నువాచ హా ।
మాసం పుమాన్స్తు భవితా మాసం స్త్రీ భూపతిః కిల ॥ ౩౩॥

ఇత్థం ప్రాప్య వరం రాజా జగామ స్వగృహం పునః ।
 చక్రే రాజ్యం స ధర్మాత్మా వసిష్ఠస్యాప్యనుగ్రహాత్ ॥ ౩౪॥
 స్త్రీత్వే తిష్ఠతి హర్ష్యేషు పుంస్త్వై రాజ్యం ప్రశాస్తి చ ।
 ప్రజాస్తస్మిన్సముద్విగ్నా నాభ్యనన్దన్మహీపతిమ్ ॥ ౩౫॥
 కాలే తు యౌవనం ప్రాప్తః పుత్రః పురూరవాస్తదా ।
 ప్రతిష్ఠాం నృపతిస్తస్మై దత్త్వా రాజ్యం వనం యయౌ ॥ ౩౬॥
 గత్వా తస్మిన్వనే రమ్యే నానాద్రుమసమాకులే ।
 నారదాన్మన్మమాసాద్య నవాక్షరమనుత్తమమ్ ॥ ౩౭॥
 జజాప మన్తమత్యర్థం ప్రేమపూరితమానసః ।
 పరితుష్టా తదా దేవీ సగుణా తారిణీ శివా ॥ ౩౮॥
 సింహారూఢా స్థితా చాగ్రే దివ్యరూపా మనోరమా ।
 వారుణీపానసమ్మత్తా మదాఘూర్ణితలోచనా ॥ ౩౯॥
 దృష్ట్వా తాం దివ్యరూపాం చ ప్రేమాకులితలోచనః ।
 ప్రణమ్య శిరసా ప్రీత్యా తుష్టావ జగదమ్బికామ్ ॥ ౪౦॥
 ఇలోవాచ ।
 దివ్యం చ తే భగవతి ప్రథితం స్వరూపం
 దృష్టం మయా సకలలోకహితానురూపమ్ ।
 వందే త్వదఙ్ఘ్రికమలం సురసఙ్ఘనేవ్యం
 కామప్రదం జనని చాపి విముక్తిదం చ ॥ ౪౧॥
 కో వేత్తి తేఽమ్బు భువి మర్త్యతనుర్నికామం
 ముహ్యన్తి యత్ర మునయశ్చ సురాశ్చ సర్వే ।
 ఐశ్వర్యమేతదఖిలం కృపణే దయాం చ
 దృష్ట్వైవ దేవి సకలం కిల విస్మయో మే ॥ ౪౨॥
 శమ్భుర్ధారిః కమలజో మఘవా రవిశ్చ
 విత్తేశవహ్నివరుణాః పవనశ్చ సోమః ।
 జానన్తి నైవ వసవోఽపి హి తే ప్రభావం
 బుధ్యేత్కథం తవ గుణానగుణో మనుష్యః ॥ ౪౩॥

జానాతి విష్ణురమితద్యుతిరమ్బ సాక్షా-
త్వాం సాత్త్వికీముదధిజాం సకలార్థదాం చ ।
కో రాజసీం హర ఉమాం కిల తామసీం త్వాం
వేదామ్భికే న తు పునః ఖలు నిర్గుణాం త్వామ్ ॥ ౪౪ ॥

క్వాహం సుమన్దమతిరప్రతిమప్రభావః
క్వాయం తవాతినిపుణో మయి సుప్రసాదః ।
జానే భవాని చరితం కరుణాసమేతం
యత్సేవకాంశ్చ దయసే త్వయి భావయుక్తాన్ ॥ ౪౫ ॥

వృత్తస్త్వయా హారిరసౌ వనజేశయాపి
నైవాచరత్యపి ముదం మధుసూదనశ్చ ।
పాదౌ తవాదిపురుషః కిల పావకేన
కృత్వా కరోతి చ కరేణ శుభౌ పవిత్రౌ ॥ ౪౬ ॥

వాఙ్మృత్యహో హారిరశోక ఇవాతికామం
పాదాహతిం ప్రముదితః పురుషః పురాణః ।
తాం త్వం కరోషి రుషితా ప్రణతం చ పాదే
దృష్ట్వా పతిం సకలదేవనుతం స్మరార్తమ్ ॥ ౪౭ ॥

వక్షఃస్థలే వససి దేవి సదైవ తస్య
పర్యజ్కవత్సుచరితే విపులేఽతిశాన్తే ।
సౌదామినీవ సుఘనే సువిభూషితే చ
కిం తే న వాహనమసౌ జగదీశ్వరోఽపి ॥ ౪౮ ॥

త్వం చేజ్జహాసి మధుసూదనమమ్బ కోపా-
న్నైవార్చితోఽపి న భవేత్కిల శక్తిహీనః ।
ప్రత్యక్షమేవ పురుషం స్వజనాస్త్యజన్తి
శాన్తం శ్రియోజ్ఞతమతీవ గుణైర్వియుక్తమ్ ॥ ౪౯ ॥

బ్రహ్మాదయః సురగణా న తు కిం యువతోఽ
యే త్వత్పదామ్బుజమహర్నిశమాశ్రయన్తి ।
మన్యే త్వయైవ విహితాః ఖలు తే పుమాంసః
కిం వర్ణయామి తవ శక్తిమనన్తవీర్యే ॥ ౫౦ ॥

త్వం నాపుమాన్న చ పుమానితి మే వికల్పో

యాకాసి దేవి సగుణా నను నిర్గుణా వా ।
తాం త్వాం నమామి సతతం కీల భావయుక్తో
వాఙ్మామి భక్తిమచలాం త్వయి మాతరం తు ॥ ౫౧॥

సూత ఉవాచ ।
ఇతి స్తుత్వా మహీపాలో జగామ శరణం తదా ।
పరితుష్టా దదౌ దేవీ తత్ర సాయుజ్యమాత్మని ॥ ౫౨॥
సుద్యుమ్నుస్తు తతః ప్రాప పదం పరమకం స్థిరమ్ ।
తస్యా దేవ్యాః ప్రసాదేన ముసీనామపి దుర్లభమ్ ॥ ౫౩॥
ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే సుద్యుమ్నుస్తుతిర్నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౨॥

౧.౧౩ త్రయోదశోఽధ్యాయః । పురూరవస ఉర్వశ్యాశ్చ చరిత్రవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।
సుద్యునే తు దివం యాతే రాజ్యం చక్రే పురూరవాః ।
సగుణశ్చ సురూపశ్చ ప్రజారజ్జనతత్పరః ॥ ౧॥
ప్రతిష్ఠానే పురే రమ్యే రాజ్యం సర్వనమస్కృతమ్ ।
చకార సర్వధర్మజ్ఞః ప్రజారక్షణతత్పరః ॥ ౨॥
మన్త్రః సుగుప్తస్తస్యాసీత్పరత్రాభిజ్ఞతా తథా ।
సదైవోత్సాహశక్తిశ్చ ప్రభుశక్తిస్తథోత్తమా ॥ ౩॥
సామదానాదయః సర్వే వశగాస్తస్య భూపతేః ।
వర్ణాశ్రమాన్స్వధర్మస్థాస్కుర్వన్ రాజ్యం శశాస హ ॥ ౪॥
యజ్ఞాంశ్చ వివిధాంశ్చక్రే స రాజా బహుదక్షిణాన్ ।
దానాని చ పవిత్రాణి దదావథ నరాధిపః ॥ ౫॥
తస్య రూపగుణౌదార్యశీలద్రవిణవిక్రమాన్ ।
శ్రుతోర్వశీ వశీభూతా చకమే తం నరాధిపమ్ ॥ ౬॥
బ్రహ్మశాపాభితప్తా సా మానుషం లోకమాస్థితా ।
గుణీనం తం నృపం మత్వా వరయామాస మానినీ ॥ ౭॥
సమయం చేదృశం కృత్వా స్థితా తత్ర వరాజ్జనా ।

ఏతావురణకౌ రాజన్స్యస్తౌ రక్షస్వ మానద ॥ ౮ ॥

ఘృతం మే భక్షణం నిత్యం నాన్యత్కించ్చన్నపాశనమ్ ।
నేక్షే త్వాం చ మహారాజ నగ్నమన్యత్ర మైథునాత్ ॥ ౯ ॥

భాషాబంధస్త్వయం రాజన్ యది భగ్నో భవిష్యతి ।
తదా త్యక్త్వా గమిష్యామి సత్యమేతద్భ్రవీమ్యహమ్ ॥ ౧౦ ॥

అగ్ణీకృతం చ తద్రాజ్ఞా కామిన్యా భాషితం తు యత్ ।
స్థితా భాషణబధ్నేన శాపానుగహకామ్యయా ॥ ౧౧ ॥

రేమే తదా స భూపాలో లీనో వర్షగణాన్భూహూన్ ।
ధర్మకర్మాదికం త్యక్త్వా చోర్వశ్యా మదమోహితః ॥ ౧౨ ॥

ఏకచిత్తస్తు సజ్ఞాతస్తన్మనస్కో మహీపతిః ।
న శశాక తయా హీనః క్షణమప్యతిమోహితః ॥ ౧౩ ॥

ఏవం వర్షగణాన్తే తు స్వర్గస్థః పాకశాసనః ।
ఉర్వశీం నాగతాం దృష్ట్వా గన్ధర్వానాహ దేవరాట్ ॥ ౧౪ ॥

ఉర్వశీమానయధ్వం భో గన్ధర్వాః సర్వ ఏవ హి ।
హృత్వోరణౌ గృహాత్తస్య భూపతేః సమయే కిల ॥ ౧౫ ॥

ఉర్వశీరహితం స్థానం మదీయం నాతిశోభతే ।
యేన కేనాప్యపాయేన తామానయత కామినీమ్ ॥ ౧౬ ॥

ఇత్యుక్తాస్తేఽథ గన్ధర్వా విశ్వావసుపురోగమాః ।
తతో గత్వా మహాగాఢే తమసి ప్రత్యుపస్థితే ॥ ౧౭ ॥

జప్రసస్తావురణౌ దేవా రమమాణం విలోక్య తమ్ ।
చక్రన్దతుస్తదా తౌ తు హ్రియమాణౌ విహాయసా ॥ ౧౮ ॥

ఉర్వశీ తదుపాకర్ణ్య క్రన్ధితం సుతయోరివ ।
కుపితోవాచ రాజానం సమయోఽయం కృతో మయా ॥ ౧౯ ॥

నష్టాహం తవ విశ్వాసాద్ధృతౌ చోరైర్మమోరణౌ ।
రాజన్పుత్రసమావేతౌ త్వం కిం శేషే స్త్రియా సమః ॥ ౨౦ ॥

హతాస్యహం కునాథేన నపుంసా వీరమానినా ।
ఉరణౌ మే గతౌ చాద్య సదా ప్రాణప్రియౌ మమ ॥ ౨౧ ॥

ఏవం విలప్యమానాం తాం దృష్ట్వా రాజా విమోహితః ।
 నగ్న ఏవ యయౌ తూర్ణం పృష్ఠతః పృథివీపతిః ॥ ౨౨ ॥
 విద్యుత్ప్రకాశితా తత్ర గన్ధర్వైర్నృపవేశ్మని ।
 నగ్నభూతస్తయా దృష్టో భూపతిర్గన్తుకామయా ॥ ౨౩ ॥
 త్యక్త్వీరణౌ గతాః సర్వే గన్ధర్వాః పథి పార్థివః ।
 నగ్నో జగ్రాహ తౌ శ్రాన్తో జగామ స్వగృహం ప్రతి ॥ ౨౪ ॥
 తదోర్వశీం గతాం దృష్ట్వా విలలాపాతిదుఃఖితః ।
 నగ్నం వీక్ష్య పతిం నారీ గతా సా వరవర్ణినీ ॥ ౨౫ ॥
 క్రన్తన్య దేశదేశేషు బభ్రామ నృపతిః స్వయమ్ ।
 తచ్చిత్తో విహ్వలః శోచన్వివశః కామమోహితః ॥ ౨౬ ॥
 భ్రువన్వై సకలాం పృథ్విం కురుక్షేత్రే దదర్శ తామ్ ।
 దృష్ట్వా సంహృష్టవదనః ప్రాహ సూక్తం నృపోత్తమః ॥ ౨౭ ॥
 అయే జాయే తిష్ఠ తిష్ఠ ఘోరే న త్యక్తుమర్హసి ।
 మాం త్వం త్వన్మనసం కాన్తం వశగం చాప్యనాగసమ్ ॥ ౨౮ ॥
 స దేహోఽయం పతత్యత్ర దేవి దూరం హృతస్తయా ।
 ఖాదన్వేనం వృకాః కాకాస్త్యయా త్యక్తం వరోరు యత్ ॥ ౨౯ ॥
 ఏవం విలపమానం తం రాజానం ప్రాహ చోర్వశీ ।
 దుఃఖితం కృపణం శ్రాన్తం కామార్తం వివశం భృశమ్ ॥ ౩౦ ॥
 ఉర్వశ్యువాచ ।
 మూర్ఛోఽసి నృపశార్దూల జ్ఞానం కుత్ర గతం తవ ।
 క్వాపి సఖ్యం న చ స్త్రీణాం వృకాణామివ పార్థివ ॥ ౩౧ ॥
 న విశ్వాసో హి కర్తవ్యః స్త్రీషు చౌరేషు పార్థివైః ।
 గృహం గచ్ఛ సుఖం భుజ్శ్చ మా విషాదే మనః కృథాః ॥ ౩౨ ॥
 ఇత్యేవం బోధితో రాజా న వివేదాతిమోహితః ।
 దుఃఖం చ పరమం ప్రాప్తః స్వైరిణీన్నేహయన్ప్రతిః ॥ ౩౩ ॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇతి సర్వం సమాఖ్యాతముర్వశీచరితం మహత్ ।
 వేదే విస్తరితం చైతత్పక్షేపాత్కృథితం మయా ॥ ౩౪ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం ప్రథమస్కంధే
పురూరవస ఉర్వశ్యాశ్చ చరిత్రవర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౩॥

౧.౧౪ చతుర్దశోఽధ్యాయః । వ్యాసేన గృహస్థధర్మవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

దృష్ట్వా తామసితాపాణ్ణీం వ్యాసశ్చింతాపరోఽభవత్ ।

కిం కరోమి న మే యోగ్యా దేవకన్యేయమపురాః ॥ ౧॥

ఏవం చింతయమానం తు దృష్ట్వా వ్యాసం తదాపురాః ।

భయభీతా హి సజ్ఞాతా శాపం మా విస్మజేదయమ్ ॥ ౨॥

సా కృత్వాథ శుకీరూపం నిర్గతా భయవిహ్వలా ।

కృష్ణస్తు విస్మయం ప్రాప్తో విహణ్ణీం తాం విలోకయన్ ॥ ౩॥

కామస్తు దేహీ వ్యాసస్య దర్శనాదేవ సజ్గతః ।

మనోఽతివిస్మితం జాతం సర్వగాత్రేషు విస్మితః ॥ ౪॥

స తు ధైర్యేణ మహతా నిగఙ్ఘాన్మానసం మునిః ।

న శశాక నియన్తుం చ స వ్యాసః ప్రసృతం మనః ॥ ౫॥

బహుశో గృహ్యమాణం చ ఘృతాచ్యా మోహితం మనః ।

భావితావనైవ విధృతం వ్యాసస్యామితతేజసః ॥ ౬॥

మన్దనం కుర్వతస్తస్య మునేరగ్నిచికిర్షయా ।

అరణ్యామేవ సహసా తస్య శుక్రమథాపతత్ ॥ ౭॥

సోఽవిచిన్త్య తథా పాతం మమన్ధారణీమేవ చ ।

తస్మాచ్ఛుకః సముద్భూతో వ్యాసాకృతిమనోహరః ॥ ౮॥

విస్మయం జనయన్బాలః సజ్ఞాతస్తదరణ్యజః ।

యథాధ్వరే సమిద్ధోఽగ్నిర్భూతి హవ్యేన దీప్తిమాన్ ॥ ౯॥

వ్యాసస్తు సుతమాలోక్య విస్మయం పరమం గతః ।

కిమేతదితి సఞ్చిన్త్య వరదానాచ్ఛివస్య వై ॥ ౧౦॥

తేజోరూపి శుకో జాతోఽప్యరణీగర్భసమ్భవః ।

ద్వితీయోఽగ్నిరివాత్యర్థం దీప్యమానః స్వతేజసా ॥ ౧౧॥

విలోకయామాస తదా వ్యాసస్తు ముదితం సుతమ్ ।

దివ్యేన తేజసా యుక్తం గార్హపత్యమివాపరమ్ || ౧౨ ||

గక్లస్తః స్నాపయామాస సమాగత్య గిరేస్తదా |

పుష్పవృష్టిస్తు ఖాజ్జాతా శిశోరుపరి తాపసాః || ౧౩ ||

జాతకర్మాదికం చక్రే వ్యాసస్తస్య మహాత్మనః |

దేవదున్ధుభయో నేదుర్నునృతుశ్చాప్సరోగణాః || ౧౪ ||

జగుర్గన్ధర్వపతయో ముదితాస్తే దిదృక్షవః |

విశ్వావనుర్నారదశ్చ తుమ్బురుః శుకసమ్భవే || ౧౫ ||

తుష్టువుర్ముదితాః సర్వే దేవా విద్యాధరాస్తథా |

దృష్ట్వా వ్యాససుతం దివ్యమరణీగర్భసమ్భవమ్ || ౧౬ ||

అన్తరిక్షాత్పపాతోర్వ్యాం దణ్డః కృష్ణాజినం శుభమ్ |

కమణ్డలుస్తథా దివ్యః శుకస్యార్థే ద్విజోత్తమాః || ౧౭ ||

సద్యః స వవృధే బాలో జాతమాత్రోఽతిదీప్తిమాన్ |

తస్యోపనయనం చక్రే వ్యాసో విద్యావిధానవిత్ || ౧౮ ||

ఉత్పన్నమాత్రం తం వేదాః సరహస్యాః ససంక్లహాః |

ఉపతస్థుర్మహాత్మానం యథాస్య పితరం తథా || ౧౯ ||

యతో దృష్టం శుకీరూపం పుత్రాచ్యాః సమ్భవే తదా |

శుకేతి నామ పుత్రస్య చకార మునిసత్తమః || ౨౦ ||

బృహస్పతిముపాధ్యాయం కృత్వా వ్యాససుతస్తదా |

వ్రతాని బ్రహ్మచర్యస్య చకార విధిపూర్వకమ్ || ౨౧ ||

సోఽధీత్య నిఖిలాన్వేదాన్ సరహస్యాన్ససంక్లహాన్ |

ధర్మశాస్త్రాణి సర్వాణి కృత్వా గురుకులే శుకః || ౨౨ ||

గురవే దక్షిణాం దత్త్వా సమావృత్తో మునిస్తదా |

ఆజగామ పితుః పార్శ్వం కృష్ణద్వైపాయనస్య చ || ౨౩ ||

దృష్ట్వా వ్యాసః శుకం ప్రాప్తం ప్రేష్టాత్థాయ ససమ్భ్రమః |

ఆలిలింక ముహుర్హ్వాణం మూర్ధ్ని తస్య చకార హ || ౨౪ ||

పప్రచ్ఛ కుశలం వ్యాసస్తథా చాధ్యయనం శుచి |

ఆస్వాస్య స్థాపయామాస శుకం తత్రాశ్రమే శుభే || ౨౫ ||

దారకర్మ తతో వ్యాసః శుకస్య పర్యచింతయత్ |
 కన్యాం మునిసుతాం కాంతామప్యచ్ఛదతివేగవాన్ || ౨౬ ||
 శుకం ప్రాహ సుతం వ్యాసో వేదోఽధీతస్త్వయానఘ |
 ధర్మశాస్త్రాణి సర్వాణి కురు భార్యాం మహామతే || ౨౭ ||
 గార్హస్థ్యం చ సమాసాద్య యజ దేవాన్నితృనథ |
 ఋణానోచయ మాం పుత్ర ప్రాప్య దారాన్మనోరమాన్ || ౨౮ ||
 అపుత్రస్య గతిర్నాస్తి స్వర్గో నైవ చ నైవ చ |
 తస్మాత్పుత్ర మహాభాగ కురుష్వాద్య గృహశ్రమమ్ || ౨౯ ||
 కృత్వా గృహశ్రమం పుత్ర సుఖినం కురు మాం శుక |
 ఆశా మే మహతీ పుత్ర పూరయస్య మహామతే || ౩౦ ||
 తపస్తప్త్యా మహాఘోరం ప్రాప్తోఽసి త్వమయోనిజః |
 దేవరూపీ మహాప్రాజ్ఞ పాహి మాం పితరం శుక || ౩౧ ||
 సూత ఉవాచ |
 ఇతి వాదినమభ్యాశే ప్రాప్తః ప్రాహ శుకస్తదా |
 విరక్తః సోఽతిరక్తం తం సాక్షాత్పితరమాత్మనః || ౩౨ ||
 శుక ఉవాచ |
 కిం త్వం వదసి ధర్మజ్ఞు వేదవ్యాస మహామతే |
 తత్త్వేన శాధి శిష్యం మాం త్వదాజ్ఞాం కరవాణ్యలమ్ || ౩౩ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 త్వదర్థే యత్తపస్తప్తం మయా పుత్ర శతం సమాః |
 ప్రాప్తస్త్వం చాతిదుఃఖేన శివస్యారాధనేన చ || ౩౪ ||
 దదామి తవ విత్తం తు ప్రార్థయిత్వాథ భూపతిమ్ |
 సుఖం భుంక్ష్వి మహాప్రాజ్ఞ ప్రాప్య యౌవనముత్తమమ్ || ౩౫ ||
 శుక ఉవాచ |
 కిం సుఖం మానుషే లోకే బ్రూహి తాత నిరామయమ్ |
 దుఃఖవిధం సుఖం ప్రాజ్ఞా న వదన్తి సుఖం కిల || ౩౬ ||
 స్త్రియం కృత్వా మహాభాగ భవామి తద్వశానుగః |
 సుఖం కిం పరతన్త్రస్య స్త్రీజితస్య విశేషతః || ౩౭ ||

కదాచిదపి ముచ్యేత లోహకాష్ఠాదియన్త్రితః ।
 పుత్రదారైర్నిబధన్తు న విముచ్యేత కర్ణిచిత్ ॥ ౩౮॥
 విణ్మాత్రసమ్భవో దేహో నారీణాం తన్మయస్తథా ।
 కః ప్రీతిం తత్ర విప్రేన్ద్ర విబుధః కర్తుమిచ్ఛతి ॥ ౩౯॥
 అయోనిజోఽహం విప్రర్షే యోనౌ మే కీదృశీ మతిః ।
 న వాఞ్శామ్భయహమగ్రేఽపి యోనావేవ సముద్భవమ్ ॥ ౪౦॥
 విట్సుఖం కీము వాఞ్శామి త్యక్త్వాఽఽత్మసుఖమద్భుతమ్ ।
 ఆత్మారామశ్చ భూయోఽపి న భవత్యతిలోలుపః ॥ ౪౧॥
 ప్రథమం పఠితా వేదా మయా విస్తారితాశ్చ తే ।
 హింసామయాస్తే పఠితాః కర్మమార్గప్రవర్తకాః ॥ ౪౨॥
 బృహస్పతిర్గురుః ప్రాప్తః సోఽపి మగ్నో గృహార్ణవే ।
 అవిద్యాగ్రస్తహృదయః కథం తారయితుం క్షమః ॥ ౪౩॥
 రోగగ్రస్తో యథా వైద్యః పరరోగచికిత్సకః ।
 తథా గురుర్ముముక్షోర్మే గృహస్థోఽయం విడమ్బనా ॥ ౪౪॥
 కృత్వా ప్రణామం గురవే త్వత్సమీపముపాగతః ।
 త్రాహి మాం తత్త్వబోధేన భీతం సంసారసర్పతః ॥ ౪౫॥
 సంసారేఽస్మిన్మహాఘోరే భ్రమణం నభవక్రవత్ ।
 న చ విశ్రమణం క్యాపి సూర్యస్యేవ దివానిశి ॥ ౪౬॥
 కిం సుఖం తాత సంసారే నిజతత్త్వవిచారణాత్ ।
 మూఢానాం సుఖబుద్ధిస్తు విట్సు కీటసుఖం యథా ॥ ౪౭॥
 అధీత్య వేదశాస్త్రాణి సంసారే రాగిణశ్చ యే ।
 తేభ్యః పరో న మూర్ఖోఽస్తి సధర్మా శ్వాశ్వనూకరైః ॥ ౪౮॥
 మానుష్యం దుర్లభం ప్రాప్య వేదశాస్త్రాణ్యధీత్య చ ।
 బధ్యతే యది సంసారే క్షో విముచ్యేత మానవః ॥ ౪౯॥
 నాతః పఠతరం లోకే క్వచిదాశ్చర్యమద్భుతమ్ ।
 పుత్రదారగృహాసక్తః పణ్డితః పఠిగీయతే ॥ ౫౦॥
 న బాధ్యతే యః సంసారే నరో మాయాగుణైస్త్రిభిః ।
 స విద్వాన్స చ మేధావీ శాస్త్రపారం గతో హి సః ॥ ౫౧॥

కిం వృథాధ్యయనేనాత్ర దృఢబన్ధకరేణ చ ।
 పఠితవ్యం తదేవాశు మోచయేద్భవబన్ధనాత్ ॥ ౫౨॥
 గహ్లాతి పురుషం యస్మాద్గృహం తేన ప్రకీర్తితమ్ ।
 క్వ సుఖం బన్ధనాగారే తేన భీతోఽస్మ్యహం పితః ॥ ౫౩॥
 యేఽబుధా మన్దమతయో విధినా ముషితాశ్చ యే ।
 తే ప్రాప్య మానుషం జన్మ పునర్బన్ధం విశన్త్యత ॥ ౫౪॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 న గృహం బన్ధనాగారం బన్ధనే న చ కారణమ్ ।
 మనసా యో వినిర్ముక్తో గృహస్థోఽపి విముచ్యతే ॥ ౫౫॥
 న్యాయాగతధనః కుర్వన్వేదోక్తం విధివత్కృమాత్ ।
 గృహస్థోఽపి విముచ్యేత శ్రాద్ధకృత్సత్యవాక్ శుచిః ॥ ౫౬॥
 బ్రహ్మచారీ యత్తిశ్చైవ వానప్రస్థో వ్రతస్థితః ।
 గృహస్థం సముపాసన్తే మధ్యాహ్నాత్పిక్రమే సదా ॥ ౫౭॥
 శ్రద్ధయా చాన్నదాసేన వాచా సూన్యతయా తథా ।
 ఉపకుర్వన్తి ధర్మస్థా గృహశ్రమనివాసినః ॥ ౫౮॥
 గృహశ్రమాత్పరో ధర్మో న దృష్టో న చ వై శ్రుతః ।
 వసిష్ఠాదిభిరాచార్యైర్జ్ఞానిభిః సముపాశ్రితః ॥ ౫౯॥
 కిమసాధ్యం మహాభాగ వేదోక్తాని చ కుర్వతః ।
 స్వర్గం మోక్షం చ సజ్జన్మ యద్యద్వాఙ్మతి తద్భవేత్ ॥ ౬౦॥
 ఆశ్రమాదాశ్రమం గచ్ఛేదితి ధర్మవిదో విదుః ।
 తస్మాదగ్నిం సమాధాయ కురు కర్మాణ్యతన్త్రితః ॥ ౬౧॥
 దేవాన్పితృన్మనుష్యాంశ్చ సన్తర్ష్య విధివత్సుత ।
 పుత్రముత్పాద్య ధర్మజ్ఞు సంయోజ్య చ గృహశ్రమే ॥ ౬౨॥
 త్యక్త్వాగృహం వనం గత్వా కర్తాసి వ్రతముత్తమమ్ ।
 వానప్రస్థాశ్రమం కృత్వా సంన్యాసం చ తతః పరమ్ ॥ ౬౩॥
 ఇన్ద్రియాణి మహాభాగ మాదకాని సునిశ్చితమ్ ।
 అదారస్య దురన్తాని పఞ్చైవ మనసా సహ ॥ ౬౪॥

తస్మాద్ధారాన్పుకురీవత తజ్జయాయ మహామతే ।
వార్ధకే తప ఆతిష్ఠేదితి శాస్త్రోదితం వచః ॥ ౬౫ ॥

విశ్వామిత్రో మహాభాగ తపః కృత్వాతిదుశ్చరమ్ ।
త్రీణి వర్షసహస్రాణి నిరాహారో జితేన్ద్రియః ॥ ౬౬ ॥

మోహితశ్చ మహాతేజా వనే మేనకయా స్థితః ।
శకున్తలా సముత్పన్నా పుత్రీ తదీవ్ర్యజా శుభా ॥ ౬౭ ॥

దృష్ట్వా దాశసుతాం కాలీం పితా మమ పరాశరః ।
కామబాణార్ధితః కన్యాం తాం జగ్రాహోడుపే స్థితః ॥ ౬౮ ॥

బ్రహ్మపి స్వసుతాం దృష్ట్వా పఞ్చబాణప్రవీడితః ।
ధావమానశ్చ రుద్రేణ మూర్చ్ఛితశ్చ నివారితః ॥ ౬౯ ॥

తస్మాత్త్వమపి కల్యాణ కురు మే వచనం హితమ్ ।
కులజాం కన్యకాం వృత్వా వేదమార్గం సమాశ్రయ ॥ ౭౦ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం ప్రథమస్కంధే
వ్యాసేన గృహస్థధర్మవర్ణనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౪ ॥

౧.౧౫ పఞ్చదశోఽధ్యాయః । శుకవైరాగ్యవర్ణనమ్ ।

శ్రీశుక ఉవాచ ।

నాహం గృహం కరిష్యామి దుఃఖదం సర్వదా పితః ।
వాగురాసదృశం నిత్యం బంధనం సర్వదేహినామ్ ॥ ౧ ॥

ధనచింతాతురాణాం హి క్వ సుఖం తాత దృశ్యతే ।
స్వజ్జనైః ఖలు పీడ్యన్తే నిర్ధనా లోలుపా జనాః ॥ ౨ ॥

ఇన్ద్రోఽపి న సుఖీ తాదృగ్యాదృశో భిక్షునిఃస్పృహః ।
కోఽన్యః స్యాదిహ సంసారే త్రిలోకీవిభవే సతి ॥ ౩ ॥

తపస్తం తాపసం దృష్ట్వా మఘవా దుఃఖితోఽభవత్ ।
విఘ్నాన్బహువిధానస్య కరోతి చ దివస్పతిః ॥ ౪ ॥

బ్రహ్మపి న సుఖీ విష్ణుర్లక్ష్మీం ప్రాప్య మనోరమామ్ ।
ఖేదం ప్రాప్నోతి సతతం సఙ్గామైరనురైః సహ ॥ ౫ ॥

కరోతి విపులాన్యత్నాంస్తపశ్చరతి దుశ్చరమ్ |
 రమాపతిరపి శ్రీమాన్కస్యాస్తి విపులం సుఖమ్ || ౬ ||
 శక్జురోఽపి సదా దుఃఖీ భవత్యేవ చ వేద్యుహమ్ |
 తపశ్చవ్యాం ప్రకుర్వాణో దైత్యయుద్ధకరః సదా || ౭ ||
 కదాచిన్న సుఖీ శేతే ధనవానపి లోలుపః |
 నిర్ధనస్తు కథం తాత సుఖం ప్రాప్నోతి మానవః || ౮ ||
 జానన్నపి మహాభాగ పుత్రం వా వీర్యసమ్భవమ్ |
 నియోక్త్యసి మహాఘోరే సంసారే దుఃఖదే సదా || ౯ ||
 జన్మదుఃఖం జరాదుఃఖం దుఃఖం చ మరణే తథా |
 గర్భవాసే పునర్దుఃఖం విష్ణామూత్రమయే పితః || ౧౦ ||
 తస్మాదతిశయం దుఃఖం తృష్ణాలోభసముద్భవమ్ |
 యాజ్ఞాంచయాం పరమం దుఃఖం మరణాదపి మానద || ౧౧ ||
 ప్రతిగ్రహథనా విప్రా న బుద్ధిబలజీవనాః |
 పరాశా పరమం దుఃఖం మరణం చ దినే దినే || ౧౨ ||
 పఠిత్యా సకలాన్ వేదాజ్ఞాస్రాణీ చ సమస్తతః |
 గత్వా చ ధనినాం కార్యా స్తుతిః సర్వాత్మనా బుధైః || ౧౩ ||
 ఏకోదరస్య కా చింతా పత్రమూలఫలాదిభిః |
 యేనకేనాప్యూపాయేన సస్తుష్ట్యా చ ప్రపూర్యతే || ౧౪ ||
 భార్యా పుత్రాస్తథా పౌత్రాః కుటుమ్భే విపులే సతి |
 పూరణార్థం మహద్దుఃఖం క్వ సుఖం పితరద్భుతమ్ || ౧౫ ||
 యోగశాస్త్రం వద మమ జ్ఞానశాస్త్రం సుఖాకరమ్ |
 కర్మకాణ్డేఽఖిలే తాత న రమేఽహం కదాచన || ౧౬ ||
 వద కర్మక్షయోపాయం ప్రారబ్ధం సశ్చీతం తథా |
 వర్తమానం యథా నశ్యేత్ త్రివిధం కర్మమూలజమ్ || ౧౭ ||
 జలూకేవ సదా నారీ రుధిరం పిబతీతి వై |
 మూర్ఖస్తు న విజానాతి మోహితో భావచేష్టితైః || ౧౮ ||
 భోగైర్వీర్యం ధనం పూర్ణం మనః కుటిలభాషణైః |
 కాంతా హరతి సర్వస్వం కః స్తేనస్తాదృశోఽపరః || ౧౯ ||

నిద్రాసుఖవినాశార్థం మూర్ఛస్తు దారసజ్గహమ్ ।
కరోతి వజ్ఞితో ధాత్రా దుఃఖాయ న సుఖాయ చ ॥ ౨౦॥

సూత ఉవాచ ।

ఏవంవిధాని వాక్యాని శ్రుత్వా వ్యాసః శుకస్య చ ।
సమ్ప్రాప మహతీం చింతాం కిం కరోమిత్స్యసంశయమ్ ॥ ౨౧॥

తస్య సుప్రపురశ్రూణి లోచనాదుఃఖజాని చ ।
వేపథుశ్చ శరీరేఽభూద్ధానిం ప్రాప మనస్తథా ॥ ౨౨॥

శోచన్తం పితరం దృష్ట్వా దీనం శోకపరిప్లవతమ్ ।
ఉవాచ పితరం వ్యాసం విస్మయోత్ఫుల్లలోచనః ॥ ౨౩॥

అహో మాయాబలం చోగ్రం యన్మోహయతి పణ్ణితమ్ ।
వేదాన్తస్య చ కర్తారం సర్వజ్ఞం వేదసమ్మితమ్ ॥ ౨౪॥

న జానే కా చ సా మాయా కింస్విత్సాతీవ దుష్కరా ।
యా మోహయతి విద్వాంసం వ్యాసం సత్యవతీసుతమ్ ॥ ౨౫॥

పురాణానాం చ వక్తా చ నిర్మాతా భారతస్య చ ।
విభాగకర్తా వేదానాం సోఽపి మోహముపాగతః ॥ ౨౬॥

తాం యామి శరణం దేవీం యా మోహయతి వై జగత్ ।
బ్రహ్మవిష్ణుహరాదీంశ్చ కథాన్యేషాం చ కీదృశీ ॥ ౨౭॥

కోఽప్యస్తి త్రిషు లోకేషు యో న ముహ్యతి మాయయా ।
యన్మోహం గమితాః పూర్వే బ్రహ్మవిష్ణుహరాదయః ॥ ౨౮॥

అహో బలమహో వీర్యం దేవ్యా ఖలు వినిర్మితమ్ ।
మాయయైవ వశం నీతః సర్వజ్ఞః ఈశ్వరః ప్రభుః ॥ ౨౯॥

విష్ణ్వంశసమ్భవో వ్యాస ఇతి పౌరాణికా జగుః ।
సోఽపి మోహార్ణవే మగ్నో భగ్నపోతో వణిగ్యథా ॥ ౩౦॥

అశ్రుపాతం కరోత్యద్య ఏవశః ప్రాకృతో యథా ।
అహో మాయాబలం చైతద్దుస్త్యజం పణ్ణితైరపి ॥ ౩౧॥

కోఽయం కోఽహం కథం చేహ కీదృశోఽయం భ్రమః కిల ।
పఞ్చభూతాత్మకే దేహే పితాపుత్రేతి వాసనా ॥ ౩౨॥

బలిష్ఠా ఖలు మాయేయం మాయినామపి మోహినీ |
యయాభిభూతః కృష్ణోఽపి కరోతి రోదనం ద్విజః || 33 ||

సూత ఉవాచ |

తాం నత్వా మనసా దేవీం సర్వకారణకారణామ్ |
జననీం సర్వదేవానాం బ్రహ్మాదీనాం తథేశ్వరీమ్ || 34 ||

పితరం ప్రాహ దీనం తం శోకార్ణవపరిప్లవమ్ |
అరణీసమ్భవో వ్యాసం హేతుమద్వచనం శుభమ్ || 35 ||

పారాశర్య మహాభాగ సర్వేషాం బోధదః స్వయమ్ |
కిం శోకం కురుషే స్వామిన్యథాఙ్గుః ప్రాకృతో నరః || 36 ||

అధ్యాహం తవ పుత్రోఽస్మి న జానే పూర్వజన్మని |
కోఽహం కస్తస్య మహాభాగ విభ్రమోఽయం మహాత్మని || 37 ||

కురు ధైర్యం ప్రబుధ్యస్య మా విషాదే మనః కృథాః |
మోహజాలమిమం మత్వా ముఞ్చ శోకం మహామతే || 38 ||

క్షుధానివృత్తిర్భక్ష్యేణ న పుత్రదర్శనేన చ |
పిపాసా జలపానేన యాతి నైవాత్మజేక్షణాత్ || 39 ||

పూణం సుఖం సుగంధేన కర్ణజం శ్రవణేన చ |
స్త్రీసుఖం తు స్త్రీయా నూనం పుత్రోఽహం కిం కరోమి తే || 40 ||

అజీగర్తేన పుత్రోఽపి హరిశ్చన్ద్రాయ భూభుజే |
పశుకమాయ యజ్ఞార్థే దత్తో మౌల్యేన సర్వథా || 41 ||

సుఖానాం సాధనం ద్రవ్యం ధనాత్సుఖసముచ్చయః |
ధనమర్జయ లోభశ్చేత్పుత్రోఽహం కిం కరోమ్యహమ్ || 42 ||

మాం ప్రబోధయ బుద్ధ్యా త్వం దైవజ్ఞోఽసి మహామతే |
యథా ముచ్యేయమత్యంతం గర్భవాసభయాన్మనే || 43 ||

దుర్లభం మానుషం జన్మ కర్మభూమావిహానఘ |
తత్రాపి బ్రాహ్మణత్వం వై దుర్లభం చోత్తమే కులే || 44 ||

బద్ధోఽహమితి మే బుద్ధిర్నాపసర్పతి చిత్తతః |
సంసారవాసనాజాలే నివిష్టా వృద్ధిగామినీ || 45 ||

సూత ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తస్తు తదా వ్యాసః పుత్రేణామితబుద్ధినా ।
ప్రత్యువాచ శుకం శాంతం చతుర్థాశ్రమమానసమ్ ॥ ౪౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

పత్ర పుత్ర మహాభాగ మయా భాగవతం కృతమ్ ।
శుభం న చాతివిస్తీర్ణం పురాణం బ్రహ్మసమ్మితమ్ ॥ ౪౭ ॥

స్కంధా ద్వాదశ తత్రైవ పంచులక్షణసంయుతమ్ ।
సర్వేషాం చ పురాణానాం భూషణం మమ సమ్మతమ్ ॥ ౪౮ ॥

సదసజ్ఞానవిజ్ఞానం శ్రుతమాత్రేణ జాయతే ।
యేన భాగవతేనేహ తత్పఠ త్వం మహామతే ॥ ౪౯ ॥

పటపత్రశయానాయ విష్ణవే బాలరూపిణే ।
కేనాస్మి బాలభావేన నిర్మితోఽహం చిదాత్మనా ॥ ౫౦ ॥

కిమర్థం కేన ద్రవ్యేణ కథం జానామి చాఖిలమ్ ।
ఇత్యేవం చిన్త్యమానాయ ముకున్దాయ మహాత్మనే ॥ ౫౧ ॥

శ్లోకార్ధేన తయా ప్రోక్తం భగవత్యాఖిలార్థదమ్ ।
సర్వం ఖల్విదమేవాహం నాన్యదస్తి సనాతనమ్ ॥ ౫౨ ॥

తద్వచో విష్ణునా పూర్వం సంవిజ్ఞాతం మనస్యపి ।
కేనోక్తా వాగీయం సత్యా చిన్తయామాస చేతసా ॥ ౫౩ ॥

కథం వేద్మి ప్రవక్తారం స్త్రీపుంసౌ వా నపుంసకమ్ ।
ఇతి చిన్తాప్రపన్నేన ధృతం భాగవతం హృది ॥ ౫౪ ॥

పునః పునః కృతోఽచ్చారస్తస్మినేవాస్తచేతసా ।
పటపత్రే శయానః సన్నభూచ్చిన్తాసమన్వితః ॥ ౫౫ ॥

తదా శాన్తా భగవతీ ప్రాదురాస చతుర్భుజా ।
శంఖచక్రగదాపద్మవరాయుధధరా శివా ॥ ౫౬ ॥

దివ్యామ్బరధరా దేవీ దివ్యభూషణభూషితా ।
సంయుతా సదృశీభిశ్చ సఖీభిః స్వవిభూతిభిః ॥ ౫౭ ॥

ప్రాదుర్భూవ తస్యోగ్రే విష్ణోరమితేజసః ।

మన్దహాస్యం ప్రయుజ్ఞానా మహాలక్ష్మీః శుభాననా ॥ ౫౮ ॥

సూత ఉవాచ ।

తాం తథా సంస్థితాం దృష్ట్వా హృదయే కమలేక్షణః ।

విస్మితః సలిలే తస్మిన్నిరాధారా మనోరమామ్ ॥ ౫౯ ॥

రతిర్భూతిస్తథా బుద్ధిర్మతిః కీర్తిః స్మృతిర్ధృతిః ।

శ్రద్ధా మేధా స్వధా స్వాహా క్షుధా నిద్రా దయా గతిః ॥ ౬౦ ॥

తుష్టిః పుష్టిః క్షమా లజ్జా జుమ్భా తన్మా చ శక్తయః ।

సంస్థితాః సర్వతః పార్శ్వే మహాదేవ్యాః పృథక్పృథక్ ॥ ౬౧ ॥

వరాయుధధరాః సర్వా నానాభూషణభూషితాః ।

మన్దారమాలాకులితా ముక్తాహారవిరాజితాః ॥ ౬౨ ॥

తాం దృష్ట్వా తాశ్చ సంవీక్ష్య తస్మిన్నేకార్ణవే జలే ।

విస్మయావిష్టహృదయః సమృభూవ జనార్దనః ॥ ౬౩ ॥

చిన్తయామాస సర్వాత్మా దృష్టమాయోఽతివిస్మితః ।

కుతో భూతాః స్త్రియః సర్వాః కుతోఽహం వటతల్పగః ॥ ౬౪ ॥

అస్మిన్నేకార్ణవే ఘోరే న్యగ్రోధః కథముత్థితః ।

కేనాహం స్థాపితోఽస్మ్యత్ర శిశుం కృత్వా శుభాకృతిమ్ ॥ ౬౫ ॥

మమేయం జననీ నో వా మాయా వా కాపి దుర్లుటా ।

దర్శనం కేనచిత్త్వద్య దత్తం వా కేన హేతునా ॥ ౬౬ ॥

కిం మయా చాత్ర వక్తవ్యం గన్తవ్యం వా న వా క్వచిత్ ।

మౌనమాస్థాయ తిష్ఠేయం బాలభావాదతన్త్రితః ॥ ౬౭ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ప్రథమస్కంధే శుకవైరాగ్యవర్ణనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౫ ॥

౧.౧౬ షోడశోఽధ్యాయః । వ్యాసోపదేశవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

దృష్ట్వా తం విస్మితం దేవం శయానం వటపత్రకే ।

ఉవాచ సస్మితం వాక్యం విష్ణో కిం విస్మితో హ్యసి ॥ ౧ ॥

మహాశక్త్యాః ప్రభావేణ త్వం మాం విస్మృతవాన్పురా ।

ప్రభవే ప్రలయే జాతే భూత్వా భూత్వా పునః పునః ॥ ౨॥

నిర్గుణా సా పరా శక్తిః సగుణస్త్యం తథాప్యహమ్ ।
సాత్త్వికీ కిల యా శక్తిస్తాం శక్తిం విద్ధి మామికామ్ ॥ ౩॥

త్వన్నాభికమలాద్భ్రహ్మా భవిష్యతి ప్రజాపతిః ।
స కర్తా సర్వలోకస్య రజోగుణసమన్వితః ॥ ౪॥

స తదా తప ఆస్థాయ ప్రాప్య శక్తిమనుత్తమామ్ ।
రజసా రక్తవర్ణశ్చ కరిష్యతి జగత్త్రయమ్ ॥ ౫॥

సగుణాన్పశ్చాన్భూతాంశ్చ సముత్పాద్య మహామతిః ।
ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియేశాంశ్చ మనఃపూర్వాన్సమస్తతః ॥ ౬॥

కరిష్యతి తతః సర్గం తేన కర్తా స ఉచ్యతే ।
విశ్వస్యాస్య మహాభాగ త్వం వై పాలయితా తథా ॥ ౭॥

తద్భ్రువోర్మధ్యదేశాచ్చ క్రోధాద్బ్రుద్రో భవిష్యతి ।
తపః కృత్వా మహాఘోరం ప్రాప్య శక్తిం తు తామసీమ్ ॥ ౮॥

కల్పాన్తే సోఽపి సంహర్తా భవిష్యతి మహామతే ।
తేనాహం త్వాముపాయాతా సాత్త్వికీం త్వమవేహి మామ్ ॥ ౯॥

స్థాన్యేఽహం త్వత్సమీపస్థా సదాహం మధుసూదన ।
హృదయే తే కృతావాసా భవామి సతతం కిల ॥ ౧౦॥

విష్ణురువాచ ।
శ్లోకస్యార్థం మయా పూర్వం శ్రుతం దేవి స్ఫుటాక్షరమ్ ।
తత్కేనోక్తం వరారోహే రహస్యం పరమం శివమ్ ॥ ౧౧॥

తన్మే బ్రూహి వరారోహే సంశయోఽయం వరాననే ।
నిర్ధనో హి యథా ద్రవ్యం తత్స్మరామి పునః పునః ॥ ౧౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।
విష్ణోస్తద్వచనం శ్రుత్వా మహాలక్ష్మీః స్మితాననా ।
ఉవాచ పరయా ప్రీత్యా వచనం చారుహాసినీ ॥ ౧౩॥

మహాలక్ష్మీరువాచ ।
శృణు శౌరే వచో మహ్యం సగుణాహం చతుర్భుజా ।
మాం జానాసి న జానాసి నిర్గుణాం సగుణాలయామ్ ॥ ౧౪॥

త్వం జానీహి మహాభాగ తయా తత్ప్రకటీకృతమ్ ।
 పుణ్యం భాగవతం విద్ధి వేదసారం శుభావహమ్ ॥ ౧౫॥
 కృపాం చ మహతీం మన్యే దేవ్యాః శత్రునిషాదన ।
 యయా ప్రోక్షం పరం గుహ్యం హితాయ తవ సువ్రత ॥ ౧౬॥
 రక్షణీయం సదా చిత్తే న విస్మార్యం కదాచన ।
 సారం హి సర్వశాస్త్రాణాం మహావిద్యాప్రకాశితమ్ ॥ ౧౭॥
 నాతః పరం వేదితవ్యం వర్తతే భువనత్రయే ।
 ప్రియోఽసి ఖలు దేవ్యాస్త్యం తేన తే వ్యాహృతం వచః ॥ ౧౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి శ్రుత్వా వచో దేవ్యా మహాలక్ష్మ్యశ్చతుర్భుజః ।
 దధార హృదయే నిత్యం మత్వా మస్త్రమనుత్తమమ్ ॥ ౧౯॥
 కాలేన కియతా తత్ర తన్నాభికమలోద్భవః ।
 బ్రహ్మీ దైత్యభయాత్తస్తో జగామ శరణం హరేః ॥ ౨౦॥
 తతః కృత్వా మహాయుద్ధం హత్వా తౌ మధుకైటభౌ ।
 జజాప భగవాన్విష్ణుః శ్లోకార్ధం విశదాక్షరమ్ ॥ ౨౧॥
 జపంతం వాసుదేవం చ దృష్ట్వా దేవః ప్రజాపతిః ।
 పప్రచ్ఛ పరమప్రీతః కజ్జాజః కమలాపతిమ్ ॥ ౨౨॥
 కిం త్వం జపసి దేవేశ త్వత్తః కోఽప్యధికోఽస్తి వై ।
 యత్యృత్వా పుణ్డరీకాక్ష ప్రీతోఽసి జగదీశ్వర ॥ ౨౩॥
 హరిరువాచ ।
 మయి త్వయి చ యా శక్తిః క్రియాకారణలక్షణా ।
 విచారయ మహాభాగ యా సా భగవతీ శివా ॥ ౨౪॥
 యస్యాధారే జగత్సర్వం తిష్ఠత్యత్ర మహార్ణవే ।
 సాకారా యా మహాశక్తిరమేయా చ సనాతనీ ॥ ౨౫॥
 యయా విసృజ్యతే విశ్వం జగదేతచ్ఛరాచరమ్ ।
 సైషా ప్రసన్నా వరదా నృణాం భవతి ముక్తయే ॥ ౨౬॥
 సా విద్యా పరమా ముక్తేర్హేతుభూతా సనాతనీ ।
 సంసారబన్ధహేతుశ్చ సైవ సర్వేశ్వరేశ్వరీ ॥ ౨౭॥

అహం త్వమఖిలం విశ్వం తస్యాశ్చిచ్ఛక్తిసమ్భవమ్ |
 విధి బ్రహ్మన్న సన్దేహః కర్తవ్యః సర్వదానఘ || ౨౮ ||
 శ్లోకార్ధేన తయా ప్రోక్తం తద్వై భాగవతం కిల |
 విస్తరో భవితా తస్య ద్వాపరాదౌ యుగే తథా || ౨౯ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 బ్రహ్మణా సజ్గుహీతం చ విష్ణోస్తు నాభిపజ్కుజే |
 నారదాయ చ తేనోక్తం పుత్రాయామితబుద్ధయే || ౩౦ ||
 నారదేన తథా మహ్యాం దత్తం హి మునినా పురా |
 మయా కృతమిదం పూర్ణం ద్వాదశస్కంధవిస్తరమ్ || ౩౧ ||
 తత్సర్వం మహాభాగ పురాణం బ్రహ్మసమ్మితమ్ |
 పంచులక్షణయుక్తం చ దేవ్యాశ్చరీతముత్తమమ్ || ౩౨ ||
 తత్త్వజ్ఞానరసోపేతం సర్వేషాముత్తమోత్తమమ్ |
 ధర్మశాస్త్రసమం పుణ్యం వేదార్ధేనోపబృంహితమ్ || ౩౩ ||
 వృత్రాసురవధోపేతం నానాఖ్యానకథాయుతమ్ |
 బ్రహ్మవిద్యానిధానం తు సంసారార్ణవతారకమ్ || ౩౪ ||
 గృహాణ త్వం మహాభాగ యోగ్యోఽసి మతిమత్తరః |
 పుణ్యం భాగవతం నామ పురాణం పురుషర్షభ || ౩౫ ||
 అష్టాదశసహస్రాణాం శ్లోకానాం కురు సజ్గ్రహమ్ |
 అజ్ఞాననాశనం దివ్యం జ్ఞానభాస్కరబోధకమ్ || ౩౬ ||
 సుఖదం శాన్తిదం ధన్యం దీర్ఘాయుష్యకరం శివమ్ |
 శృణ్వతాం పఠతాం చేదం పుత్రపౌత్రవివర్ధనమ్ || ౩౭ ||
 శిష్యోఽయం మమ ధర్మాత్మా లోమహర్షణసమ్భవః |
 పఠిష్యతి త్వయా సార్థం పురాణీం సంహితాం శుభామ్ || ౩౮ ||
 సూత ఉవాచ |
 ఇత్యుక్తం తేన పుత్రాయ మహ్యాం చ కథితం కిల |
 మయా గృహీతం తత్సర్వం పురాణం చాతివిస్తరమ్ || ౩౯ ||
 శుకోఽధీత్య పురాణం తు స్థితో వ్యాసాశ్రమే శుభే |
 న లేభే శర్మ ధర్మాత్మా బ్రహ్మాత్మజ ఇవాపరః || ౪౦ ||

ఏకాంతనేపీ వికలః స శూన్య ఇవ లక్ష్యతే ।

నాత్యన్తభోజనానక్తో నోపవాసరతస్తథా ॥ ౪౧॥

చిన్తావిష్టం శుకం దృష్ట్వా వ్యాసః ప్రాహ సుతం ప్రతి ।

కిం పుత్ర చిన్త్యతే నిత్యం కస్మాద్వ్యగ్రోఽసి మానద ॥ ౪౨॥

ఆస్నే ధ్యానపరో నిత్యమృణగ్రస్త ఇవాధనః ।

కా చిన్తా వర్తతే పుత్ర మయి తాతే తు తిష్ఠతి ॥ ౪౩॥

సుఖం భుక్ష్వ యథాకామం ముఞ్చ శోకం మనోగతమ్ ।

జ్ఞానం చిన్తయ శాస్త్రోక్తం విజ్ఞానే చ మతిం కురు ॥ ౪౪॥

న చేన్మనసి తే శాన్తిర్వచసా మమ సువ్రత ।

గచ్ఛ త్వం మిథిలాం పుత్ర పాలితాం జనకేన హ ॥ ౪౫॥

స తే మోహం మహాభాగ నాశయిష్యతి భూపతిః ।

జనకో నామ ధర్మాత్మా విదేహః సత్యసాగరః ॥ ౪౬॥

తం గత్వా నృపతిం పుత్ర సన్దేహం స్వం నివర్తయ ।

వర్ణాశ్రమాణాం ధర్మాన్త్యం పృచ్ఛ పుత్ర యథాతథమ్ ॥ ౪౭॥

జీవన్ముక్తః స రాజర్షిర్బహ్మజ్ఞానమతిః శుచిః ।

తథ్యవక్తాతిశాన్తశ్చ యోగీ యోగప్రియః సదా ॥ ౪౮॥

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం తస్య వ్యాసస్యామితతేజసః ।

ప్రత్యువాచ మహాతేజాః శుకశ్చారణేసమ్భవః ॥ ౪౯॥

దమోభైయం కిల ధర్మాత్మన్భాతి చిత్తే మమాధునా ।

జీవన్ముక్తో విదేహశ్చ రాజ్యం శాస్తి ముదాన్వితః ॥ ౫౦॥

వన్ధ్యాపుత్ర ఇవాభాతి రాజాసౌ జనకః పితః ।

కుర్వన్ రాజ్యం విదేహః కిం సన్దేహోఽయం మమాద్భుతః ॥ ౫౧॥

ద్రష్టుమిచ్ఛామ్యహం భూపం విదేహం నృపసత్తమమ్ ।

కథం తిష్ఠతి సంసారే పద్మపత్రమివామ్భసి ॥ ౫౨॥

సన్దేహోఽయం మహాన్స్తాత విదేహే పరివర్తతే ।

మోక్షః కిం వదతాం శ్రేష్ఠ సౌగతానామివాపరః ॥ ౫౩॥

కథం భుక్తమభుక్తం స్యాదకృతం చ కృతం కథమ్ |
 వ్యవహారః కథం త్యాజ్య ఇన్ద్రియాణాం మహామతే || ౫౪ ||
 మాతా పుత్రస్తథా భార్యా భగినీ కులటా తథా |
 భేదాభేదః కథం న స్యాద్యద్యేతన్ముక్తతా కథమ్ || ౫౫ ||
 కటు శ్చారం తథా తీక్ష్ణం కషాయం మిష్టమేవ చ |
 రసనా యది జానాతి భుక్త్యై భోగాననుత్తమాన్ || ౫౬ ||
 శీతోష్ణసుఖదుఃఖాదిపరిజ్ఞానం యదా భవేత్ |
 ముక్తతా కీదృశీ తాత సన్దేహోఽయం మమాద్భుతః || ౫౭ ||
 శత్రుమిత్రపరిజ్ఞానం వైరం ప్రీతికరం సదా |
 వ్యవహారే పరే తిష్ఠన్కథం న కురుతే నృపః || ౫౮ ||
 చౌరం వా తాపసం వాపి సమానం మన్యతే కథమ్ |
 ఆసమా యది బుద్ధిః స్యాన్ముక్తతా తర్హి కీదృశీ || ౫౯ ||
 దృష్టపూర్వో న మే కశ్చిజ్జీవన్ముక్తశ్చ భూపతిః |
 శక్యేయం మహతీ తాత గృహే ముక్తః కథం నృపః || ౬౦ ||
 దిదృక్షౌ మహతీ జాతా శ్రుత్వా తం భూపతిం తథా |
 సన్దేహావినివృత్త్యర్థం గచ్ఛామి మిథిలాం ప్రతి || ౬౧ ||
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 ప్రథమస్కంధే శుకం ప్రతి వ్యాసోపదేశవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః || ౧.౧౬ ||

౧.౧౭ సప్తదశోఽధ్యాయః | శుకస్య రాజమన్దిరప్రవేశవర్ణనమ్ |

సూత ఉవాచ |
 ఇత్యుక్త్వా పితరం పుత్రః పాదయోః పతితః శుకః |
 బద్ధాజ్ఞులిరువాచేదం గన్తుకామో మహామనాః || ౧ ||
 ఆపృచ్ఛే త్వాం మహాభాగ గ్రాహ్యం తే వచనం మయా |
 విదేహాన్దృష్టుమిచ్ఛామి పాలితాజ్ఞునకేన తు || ౨ ||
 వినా దణ్డం కథం రాజ్యం కరోతి జనకః కిల |
 ధర్మే న వర్తతే లోకో దణ్డశ్చేన్న భవేద్యది || ౩ ||

ధర్మస్య కారణం దణ్ణో మన్వాదిప్రహితః సదా ।
 స కథం వర్తతే తాత సంశయోఽయం మహాన్మమ ॥ ౪॥
 మమ మాతా త్వియం వన్ధ్యా తద్వదాభితి విచేష్టితమ్ ।
 పృచ్ఛామి త్వాం మహాభాగ గచ్ఛామి చ పరస్తవ ॥ ౫॥
 సూత ఉవాచ ।
 తం దృష్ట్వా గన్తుకామం చ శుకం సత్యవతీసుతః ।
 ఆలిక్ష్ణోవాచ పుత్రం తం జ్ఞానినం నిఃస్పృహం దృఢమ్ ॥ ౬॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 స్వస్త్వస్తు శక దీర్ఘాయుర్భవ పుత్ర మహామతే ।
 సత్యాం వాచం ప్రదత్త్వా మే గచ్ఛ తాత యథాసుఖమ్ ॥ ౭॥
 ఆగస్తవ్యం పునర్గత్వా మమాశ్రమమనుత్తమమ్ ।
 న కుత్రాపి చ గస్తవ్యం త్వయా పుత్ర కథిష్యున ॥ ౮॥
 సుఖం జీవామి పుత్రాహం దృష్ట్వా తే ముఖపఙ్కజమ్ ।
 అపశ్యన్దఃఖమాప్నోమి ప్రాణస్త్యమసి మే సుత ॥ ౯॥
 దృష్ట్వా త్వం జనకం పుత్ర సన్దేహం వినివర్త్య చ ।
 అత్రాగత్య సుఖం తిష్ఠ వేదాధ్యయనతత్పరః ॥ ౧౦॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తః సోఽభివాద్యార్యం కృత్వా చైవ ప్రదక్షిణామ్ ।
 చలితస్తరసాతీవ ధనుర్ముక్తః శరో యథా ॥ ౧౧॥
 సమృశ్యన్వివిధాన్దేశాల్లోకాంశ్చ విత్తధర్మిణః ।
 వనాని పాదపాంశ్చైవ క్షేత్రాణి ఫలితాని చ ॥ ౧౨॥
 తాపసాంస్తవ్యమానాంశ్చ యాజకాన్దీక్షయాన్వితాన్ ।
 యోగాభ్యాసరతాన్యోగివానప్రస్థాన్వనౌకసః ॥ ౧౩॥
 శైవాన్పాశుపతాంశ్చైవ సౌరాజ్ఞాంశ్చ వైష్ణవాన్ ।
 వీక్ష్య నానావిధాన్ధర్మాజ్ఞాగామాత్సమ్యయన్మృనిః ॥ ౧౪॥
 వర్షద్వయేన మేరుం చ సముల్లఙ్ఘ్య మహామతిః ।
 హిమాచలం చ వర్షేణ జగామ మిథిలాం ప్రతి ॥ ౧౫॥
 ప్రవిష్టో మిథిలాం మధ్యే పశ్యన్సర్వర్థిముత్తమామ్ ।

ప్రజాశ్చ సుఖితాః సర్వాః సదాచారాః సుసంస్థితాః ॥ ౧౬ ॥

క్షత్రా నివారితస్తత్ర కస్త్యమత్ర సమాగతః ।

కిం తే కార్యం వదస్వేతి పుష్టస్తేన న చాబ్రవీత్ ॥ ౧౭ ॥

నిఃస్పృత్య నగరద్వారాత్ఫుటః స్థాణురివాచలః ।

విస్మితోఽతిహసంస్తస్థా వచో నోవాచ కిఞ్చన ॥ ౧౮ ॥

ప్రతీహార ఉవాచ ।

బ్రూహి మూకోఽసి కిం బ్రహ్మన్కిమర్థం త్వమిహాగతః ।

చలనం చ వినా కార్యం న భవేదితి మే మతిః ॥ ౧౯ ॥

రాజాఙ్గాయా ప్రవేష్టవ్యం నగరేఽస్మిన్నదా ద్విజ ।

అఙ్గాతకులశీలస్య ప్రవేశో నాత్ర సర్వథా ॥ ౨౦ ॥

తేజస్వీ భాసి నూనం త్వం బ్రాహ్మణో వేదవిత్తమః ।

కులం కార్యం చ మే బ్రూహి యథేష్టం గచ్ఛ మానద ॥ ౨౧ ॥

శుక ఉవాచ ।

యదర్థమాగతోఽస్మ్యత్ర తత్ప్రాప్తం వచనాత్తవ ।

విదేహనగరం ద్రష్టుం ప్రవేశో యత్ర దుర్లభః ॥ ౨౨ ॥

మోహోఽయం మమ దుర్బుద్ధేః సముల్లఙ్ఘ్య గిరిద్వయమ్ ।

రాజానం ద్రష్టుకామోఽహం పర్యటన్ముపాగతః ॥ ౨౩ ॥

వఞ్చితోఽహం స్వయం పిత్రా దూషణం కస్య దీయతే ।

భ్రామితోఽహం మహాభాగ కర్మణా వా మహీతలే ॥ ౨౪ ॥

ధనాశా పురుషస్యేహ పరిభ్రమణకారణమ్ ।

సా మే నాస్తి తథాప్యత్ర సమ్ప్రాప్తోఽస్మి భ్రమాత్కిల ॥ ౨౫ ॥

నిరాశస్య సుఖం నిత్యం యది మోహే న మజ్జతి ।

నిరాశోఽహం మహాభాగ మగ్నోఽస్మిన్మోహసాగరే ॥ ౨౬ ॥

క్వ మేరుర్మిథిలా క్వేయం పద్భ్యాం చ సముపాగతః ।

పరిశ్రమఫలం కిం మే వఞ్చితో విధినా కిల ॥ ౨౭ ॥

ప్రారబ్ధం కిల భోక్తవ్యం శుభం వాప్యథవాశుభమ్ ।

ఉద్యమస్తద్వశే నిత్యం కారయత్యేవ సర్వథా ॥ ౨౮ ॥

న తీర్థం న చ వేదోఽత్ర యదర్థమిహ మే శ్రమః ।
 అప్రవేశః పురే జాతో విదేహో నామ భూపతిః ॥ ౨౯ ॥
 ఇత్యుక్త్యా విరరామాశు మౌనీభూత ఇవ స్థితః ।
 జ్ఞాతో హి ప్రతిహారేణ జ్ఞానీ కశ్చిద్ద్విజోత్తమః ॥ ౩౦ ॥
 సామపూర్వమువాచాసౌ తం క్షత్వా సంస్థితం మునిమ్ ।
 గచ్ఛ భో యత్ర తే కార్యం యథేష్టం ద్విజసత్తమ ॥ ౩౧ ॥
 అపరాధో మమ బ్రహ్మన్యన్నివారితవానహమ్ ।
 తక్షన్తవ్యం మహాభాగ విముక్తానాం క్షమా బలమ్ ॥ ౩౨ ॥
 శుక ఉవాచ ।
 కిం తేఽత్ర దూషణం క్షత్తః పరతస్త్రోఽసి సర్వదా ।
 ప్రభుకార్యం ప్రకర్తవ్యం నేవకేన యథోచితమ్ ॥ ౩౩ ॥
 న భూపదూషణం చాత్ర యదహం రక్షితస్త్వయా ।
 చోరశత్రుపరిజ్ఞానం కర్తవ్యం సర్వథా బుధైః ॥ ౩౪ ॥
 మమైవ సర్వథా దోషో యదహం సముపాగతః ।
 గమనం పరగేహే యల్లఘుతాయాశ్చ కారణమ్ ॥ ౩౫ ॥
 ప్రతీహార ఉవాచ ।
 కిం సుఖం ద్విజ కిం దుఃఖం కిం కార్యం శుభమిచ్ఛతా ।
 కః శత్రుర్హితకర్తా కో బ్రూహి సర్వం మమాద్య వై ॥ ౩౬ ॥
 శుక ఉవాచ ।
 ద్వైవిధ్యం సర్వలోకేషు సర్వత్ర ద్వివిధో జనః ।
 రాగీ వైవ విరాగీ చ తయోశ్చిత్తం ద్విధా పునః ॥ ౩౭ ॥
 విరాగీ త్రివిధః కామం జ్ఞాతోఽజ్ఞాతశ్చ మధ్యమః ।
 రాగీ చ ద్వివిధః ప్రోక్తో మూర్ఖశ్చ చతురస్తథా ॥ ౩౮ ॥
 చాతుర్యం ద్వివిధం ప్రోక్తం శాస్త్రజం మతిజం తథా ।
 మతిస్తు ద్వివిధా లోకే యుక్తాయుక్తేతి సర్వథా ॥ ౩౯ ॥
 ప్రతీహార ఉవాచ ।
 యదుక్తం భవతా విద్వన్నార్థజ్ఞోఽహం ద్విజోత్తమ ।
 తత్సర్వం విస్తరేణాద్య యథార్థం వద సత్తమ ॥ ౪౦ ॥

శుక ఉవాచ ।

రాగో యస్యాస్తి సంసారే స రాగీత్యుచ్యతే ధ్రువమ్ ।
దుఃఖం బహువిధం తస్య సుఖం చ వివిధం పునః ॥ ౪౧॥

ధనం ప్రాప్య సుతాన్దారాన్మానం చ విజయం తథా ।
తదప్రాప్య మహద్దుఃఖం భవత్యేవ క్షణే క్షణే ॥ ౪౨॥

కార్యస్తస్య సుఖోపాయః కర్తవ్యం సుఖసాధనమ్ ।
తస్యారాతిః స విజ్ఞేయః సుఖవిఘ్నం కరోతి యః ॥ ౪౩॥

సుఖోత్పాదయితా మిత్రం రాగయుక్తస్య సర్వదా ।
చతురో వైవ ముహ్యేత మూర్ఖః సర్వత్ర ముహ్యతి ॥ ౪౪॥

విరక్తస్యాత్మరక్తస్య సుఖమేకాన్తనేవనమ్ ।
ఆత్మానుచిన్తనం చైవ వేదాన్తస్య చ చిన్తనమ్ ॥ ౪౫॥

దుఃఖం తదేతత్సర్వం హి సంసారకథనాదికమ్ ।
శత్రవో బహవస్తస్య విజ్ఞస్య శుభమిచ్ఛతః ॥ ౪౬॥

కామః క్రోధః ప్రమాదశ్చ శత్రవో వివిధాః స్మృతాః ।
బన్ధుః సన్తోష ఏవాస్య నాన్యోఽస్తి భువనత్రయే ॥ ౪౭॥

సూత ఉవాచ ।

తచ్చుత్వా వచనం తస్య మత్వా తం జ్ఞానినం ద్విజమ్ ।
క్షత్తా ప్రవేశయామాస కణ్ఠం చాతిమనోరమామ్ ॥ ౪౮॥

నగరం వీక్షమాణః సంస్త్రివిధ్యజనసంఘులమ్ ।
నానావిపణీద్రవ్యాఢ్యం క్రయవిక్రయకారకమ్ ॥ ౪౯॥

రాగద్వేషయుతం కామలోభమోహాకులం తథా ।
వివదత్సుజనాకీర్ణం వసుపూర్ణం మహత్తరమ్ ॥ ౫౦॥

పశ్యన్ త్రివిధాః(ల్లోకాన్ప్రా)సరద్రాజమన్దిరమ్ ।
ప్రాప్తః పరమతేజస్వీ ద్వితీయ ఇవ భాస్కరః ॥ ౫౧॥

నివారితశ్చ తత్రైవ ప్రతీహారేణ కాష్ఠవత్ ।
తత్రైవ చ స్థితో ద్వారి మోక్షమేవానుచిన్తయన్ ॥ ౫౨॥

ఛాయాయామాతపే చైవ సమదర్శీ మహాతపాః ।
ధ్యానం కృత్వా తదైకాన్తే స్థితః స్థాణురివాచలః ॥ ౫౩॥

తం ముహూర్తాదుపాగత్య రాజ్ఞోఽమాత్యః కృతాఞ్జలిః ।
ప్రావేశయత్తతః కణ్ఠం ద్వితీయాం రాజవేశ్మనః ॥ ౫౪ ॥

తత్ర దివ్యం మనోరమ్యం పుష్పితం దివ్యపాదపమ్ ।
తద్దనం దర్శయిత్వా తు కృత్వా చాతిథిసక్తియామ్ ॥ ౫౫ ॥

వారముఖ్యాః స్త్రియస్తత్ర రాజసేవాపరాయణాః ।
గీతవాదిత్రకుశలాః కామశాస్త్రవిశారదాః ॥ ౫౬ ॥

తా ఆదిశ్య చ సేవార్థం శుకస్య మన్త్రిసత్తమః ।
నిర్గతః సదనాత్సామ్రాజ్యసపుత్రః స్థితస్తదా ॥ ౫౭ ॥

పూజితః పరయా భక్త్యా తాభిః స్త్రీభిర్యథావిధి ।
దేశకాలోపపన్నేన నానాన్నేనాతితోషితః ॥ ౫౮ ॥

తతోఽన్తఃపురవాసిన్యస్తస్యాన్తఃపురకాననమ్ ।
రమ్యం సందర్శయామాసురజ్గనాః కామమోహితాః ॥ ౫౯ ॥

స యువా రూపవాన్కాన్తో మృదుభాషీ మనోరమః ।
దృష్ట్వా తా ముముహుః సర్వాస్తం చ కామమివాపరమ్ ॥ ౬౦ ॥

జితేన్ద్రియం మునిం మత్త్వా సర్వాః పర్యచరంస్తదా ।
ఆరణేయస్తు శుద్ధాత్మా మాతృభావమకల్పయత్ ॥ ౬౧ ॥

ఆత్మారామో జితక్రోధో న హృష్యతి న తప్యతి ।
పశ్యంస్తాసాం వికారాంశ్చ స్వస్థ ఏవ స తస్థివాన్ ॥ ౬౨ ॥

తస్మై శయాన్యం సురమ్యాం చ దదుర్నార్యః సుసంస్కృతామ్ ।
పరార్ధ్యాన్తరణోపేతాం నానోపస్కరసంవృతామ్ ॥ ౬౩ ॥

స కృత్వా పాదశౌచం చ కుశపాణిరతన్ద్రితః ।
ఉపాస్య పశ్చిమాం సన్ధ్యాం ధ్యానమేవాన్వపద్యత ॥ ౬౪ ॥

యామమేకం స్థితో ధ్యానే సుష్వాప తదనన్తరమ్ ।
సుప్త్వా యామద్వయం తత్ర చోదతిష్ఠత్తతః శుకః ॥ ౬౫ ॥

పాశ్చాత్యం యామినీయామం ధ్యానమేవాన్వపద్యత ।
స్నాత్వా ప్రాతఃక్రియాః కృత్వా పునరాస్తే సమాహితః ॥ ౬౬ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే శుకస్య రాజమన్దిరప్రవేశవర్ణనం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౭ ॥

౧.౧౮ అష్టాదశోఽధ్యాయః । జనకోపదేశవర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

శ్రుత్వా తమాగతం రాజా మన్త్రిభిః సహితః శుచిః ।
పురః పురోహితం కృత్వా గురుపుత్రం సమభ్యగత్ ॥ ౧ ॥

కృత్వార్హణాం నృపః సమ్యగ్దత్తాసనమనుత్తమమ్ ।
పప్రచ్ఛ కుశలం గాం చ వినివేద్య పయస్వినీమ్ ॥ ౨ ॥

స చ తాం నృపపూజాం వై ప్రత్యగృహ్లాద్యథావిధి ।
పప్రచ్ఛ కుశలం రాజ్ఞే స్వం నివేద్య నిరామయమ్ ॥ ౩ ॥

కృత్వా కుశలసమ్ప్రశ్నముపవిష్టం సుఖాసనే ।
శుక వ్యాససుతం శాస్తం పర్యపృచ్ఛత పార్థివః ॥ ౪ ॥

కిం నిమిత్తం మహాభాగ నిఃస్పృహస్య చ మాం ప్రతి ।
జాతం హ్యేగమనం బ్రూహి కార్యం తన్మునిసత్తమ ॥ ౫ ॥

శుక ఉవాచ ।

వ్యాసేనోక్తో మహారాజ కురు దారపరిగ్రహమ్ ।
సర్వేషామాశ్రమాణాం చ గృహస్థాశ్రమ ఉత్తమః ॥ ౬ ॥

మయా నాగ్నేకృతం వాక్యం మత్త్వా బంధం గురోరపి ।
న బంధోఽస్తీతి తేనోక్తో నాహం తత్కృతవాస్తునః ॥ ౭ ॥

ఇతి సన్దిగ్ధమనసం మత్త్వా స మునిసత్తమః ।
ఉవాచ వచనం తథ్యం మిథిలాం గచ్ఛ మా శుచః ॥ ౮ ॥

యాజ్ఞోఽస్తి జనకస్తత్ర జీవన్ముక్తో నరాధిపః ।
విదేహో లోకవిదితః పాతి రాజ్యమకణ్ణకమ్ ॥ ౯ ॥

కుర్వన్ రాజ్యం తథా రాజా మాయాపాశైర్న బధ్యతే ।
త్వం బిభేషి కథం పుత్ర వనవృత్తిః పరస్తప ॥ ౧౦ ॥

పశ్య తం నృపశార్దూలం త్యజ మోహం మనోగతమ్ ।
కురు దారాన్మహాభాగ పృచ్ఛ వా భూపతిం చ తమ్ ॥ ౧౧ ॥

సన్దేహం తే మనోజాతం కథయిష్యతి పార్థివః ।

తచ్చుత్వా వచనం తస్య మామేహి తరసా సుత ॥ ౧౨॥

సమ్ప్రాప్తోఽహం మహారాజ త్వత్పురే చ తదాఙ్జయా ।

మోక్షకామోఽస్మి రాజేన్ద్ర బ్రూహి కృత్యం మమానఘ ॥ ౧౩॥

తపస్తీర్థవ్రతేజ్యాశ్చ స్వాధ్యాయస్తీర్థసేవనమ్ ।

ఙ్గానం వా వద రాజేన్ద్ర మోక్షం ప్రతి చ కారణమ్ ॥ ౧౪॥

జనక ఉవాచ ।

శృణు విప్రేణ కర్తవ్యం మోక్షమార్గాశ్రితేన యత్ ।

ఉపసీతో వసేదాదౌ వేదాభ్యాసాయ వై గురౌ ॥ ౧౫॥

అధీత్య వేదవేదాన్తాన్తత్త్వా చ గురుదక్షిణామ్ ।

సమావృత్తస్తు గార్హస్థ్యే సదారో నివసేన్మునిః ॥ ౧౬॥

న్యాయవృత్తిస్తు సన్తోషీ నిరాశీ గతకలమః ।

అగ్నిహోత్రాదికర్మాణి కుర్వాణః సత్యవాక్కుభిః ॥ ౧౭॥

పుత్రం పౌత్రం సమాసాద్య వానప్రస్థాశ్రమే వసేత్ ।

తపసా షడ్విప్రాఙ్జిత్యా భార్యాం పుత్రే నివేశ్య చ ॥ ౧౮॥

సర్వానగ్నిన్యథాన్యాయమాత్మన్యారోప్య ధర్మవిత్ ।

వసేత్తుర్యాశ్రమే శ్రాన్తః శుద్ధే వైరాగ్యసమ్భవే ॥ ౧౯॥

విరక్తస్యాధికారోఽస్తి సంన్యాసే నాన్యథా క్వచిత్ ।

వేదవాక్యమిదం తథ్యం నాన్యథేతి మతిర్మమ ॥ ౨౦॥

శుకాష్టవత్వారిశద్వై సంస్కారా వేదబోధితాః ।

చత్వారింశద్గృహస్థస్య ప్రోక్తాస్తత్ర మహాత్మభిః ॥ ౨౧॥

అష్టౌ చ ముక్తికామస్య ప్రోక్తాః శమదమాదయః ।

ఆశ్రమాదాశ్రమం గచ్ఛేదితి శిష్టానుశాసనమ్ ॥ ౨౨॥

శుక ఉవాచ ।

ఉత్పన్నే హృది వైరాగ్యే ఙ్గానవిఙ్గానసమ్భవే ।

అవశ్యమేవ వస్తవ్యమాశ్రమేషు వసేషు వా ॥ ౨౩॥

జనక ఉవాచ ।

ఇన్ద్రియాణి బలిష్ఠాని న నియుక్తాని మానద ।

అపక్వస్య ప్రకుర్వన్తి వికారాన్స్తాననేకశః ॥ ౨౪॥

భోజనేచ్ఛాం సుఖేచ్ఛాం చ శయ్యేచ్ఛామాత్మజస్య చ ।
యతీ భూత్వా కథం కుర్యాద్వికారే సముపస్థితే ॥ ౨౫॥

దుర్జరం వాసనాజాలం న శాన్తిముపయాతి వై ।
అతస్తచ్చమనార్థాయ క్రమేణ చ పరిత్యజేత్ ॥ ౨౬॥

ఊర్ధ్వం సుప్తః పతత్యేవ న శయానః పతత్యథః ।
పరివ్రజ్య పరిభ్రష్టో న మార్గం లభతే పునః ॥ ౨౭॥

యథా పిపీలికా మూలాచ్ఛాఖాయామధిరోహతి ।
శనైః శనైః ఫలం యాతి సుఖేన పదగామినీ ॥ ౨౮॥

విహజ్యస్తరసా యాతి విఘ్నశక్కౌముదస్య వై ।
శ్రాన్తో భవతి విశ్రమ్య సుఖం యాతి పిపీలికా ॥ ౨౯॥

మనస్తు ప్రబలం కామమజేయమకృతాత్మభిః ।
అతః క్రమేణ జేతవ్యమాశ్రమానుక్రమేణ చ ॥ ౩౦॥

గృహస్థాశ్రమసంస్థోఽపి శాన్తః సుమతిరాత్మవాన్ ।
న చ హృష్యేన్న చ తపేల్లాభాలాభే సమో భవేత్ ॥ ౩౧॥

విహతం కర్మ కుర్వాణస్త్యజంశ్చింతాన్వితం చ యత్ ।
ఆత్మలాభేన సన్తుష్టో ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౩౨॥

పశ్యాహం రాజ్యసంస్థోఽపి జీవన్ముక్తో యథానఘ ।
విచరామి యథాకామం న మే కిञ్చిత్ప్రజాయతే ॥ ౩౩॥

భుజ్జానో వివిధానోఽగ్రాన్కుర్వన్కార్యాణ్యనేకశః ।
భవిష్యామి యథాహం త్వం తథా ముక్తో భవానఘ ॥ ౩౪॥

కథ్యతే ఖలు యద్భృశ్యమదృశ్యం బధ్యతే కుతః ।
దృశ్యాని పఞ్చభూతాని గుణాస్తేషాం తథా పునః ॥ ౩౫॥

ఆత్మా గమ్యోఽనుమానేన ప్రత్యక్షో న కదాచన ।
స కథం బధ్యతే బ్రహ్మన్నిర్వికారో నిరజ్జనః ॥ ౩౬॥

మనస్తు సుఖదుఃఖానాం మహతాం కారణం ద్విజ ।
జాతే తు నిర్మలే హ్యస్మిన్నర్వం భవతి నిర్మలమ్ ॥ ౩౭॥

భ్రమన్సర్వేషు తీర్థేషు స్నాత్వా స్నాత్వా పునః పునః ।
 నిర్మలం న మనో యావత్తావత్సర్వం నిరర్థకమ్ ॥ ౩౮॥
 న దేహో న చ జీవాత్మా నేన్ద్రియాణి పరస్తప ।
 మన ఏవ మనుష్యాణాం కారణం బన్ధమోక్షయోః ॥ ౩౯॥
 శుద్ధో ముక్తః సదైవాత్మా న వై బధ్యేత కర్షిచిత్ ।
 బన్ధమోక్షో మనఃసంస్థా తస్మిన్మాన్వే ప్రశామ్యతి ॥ ౪౦॥
 శత్రుర్మిత్రముదాసీనో భేదాః సర్వే మనోగతాః ।
 ఏకాత్మత్వే కథం భేదః సమ్భవేద్వైతదర్శనాత్ ॥ ౪౧॥
 జీవో బ్రహ్మ సదైవాహం నాత్ర కార్యా విచారణా ।
 భేదబుద్ధిస్తు సంసారే వర్తమానా ప్రవర్తతే ॥ ౪౨॥
 అవిద్యేయం మహాభాగ విద్యా వైతన్నివర్తనమ్ ।
 విద్యావిద్యే చ విజ్ఞేయే సర్వదైవ విచక్షణైః ॥ ౪౩॥
 వినాతపం హి ఛాయాయా జ్ఞాయతే చ కథం సుఖమ్ ।
 అవిద్యాయా వినా తద్వత్కథం విద్యాం చ వేత్తి వై ॥ ౪౪॥
 గుణా గుణేషు వర్తన్తే భూతాని చ తథైవ చ ।
 ఇన్ద్రియాణీన్ద్రియార్థేషు కో దోషస్తత్ర చాత్మనః ॥ ౪౫॥
 మర్యాదా సర్వరక్షార్థం కృతా వేదేషు సర్వశః ।
 అన్యథా ధర్మనాశః స్యాత్సోగతానామివానఘ ॥ ౪౬॥
 ధర్మనాశే వినష్టః స్యాద్వర్ణాచారోఽతివర్జితః ।
 ఆతో వేదప్రదిష్టేన మార్గేణ గచ్ఛతాం శుభమ్ ॥ ౪౭॥
 శుక ఉవాచ ।
 సన్దేహో వర్తతే రాజన్న నివర్తతి మే క్వచిత్ ।
 భవతా కథితం యత్తచ్చృణ్వతో మే నరాధిప ॥ ౪౮॥
 వేదధర్మేషు హింసా స్యాదధర్మబహులా హి సా ।
 కథం ముక్తిప్రదో ధర్మో వేదోక్తో బత భూపతే ॥ ౪౯॥
 ప్రత్యక్షేణ త్వనాచారః సోమపానం నరాధిప ।
 పశూనాం హింసనం తద్వద్భక్షణం చామిషస్య చ ॥ ౫౦॥
 సౌత్రామణౌ తథా ప్రోక్తః ప్రత్యక్షేణ సురాగ్రహః ।

ద్యూతక్రీడా తథా ప్రోక్తా వ్రతాని వివిధాని చ ॥ ౫౧ ॥

శ్రూయతే స్మ పురా హ్యసీచ్యశబిస్తుర్పుషోత్తమః ।
యజ్ఞా ధర్మపరో నిత్యం వదాన్యః సత్యసాగరః ॥ ౫౨ ॥

గోష్ఠా చ ధర్మసేతూనాం శాస్తా చోత్పథగామినామ్ ।
యజ్ఞాశ్చ విహితాస్తేన బహవో భూరిదక్షిణాః ॥ ౫౩ ॥

చర్మణాం పర్వతో జాతో విన్ధ్యాచలసమః పునః ।
మేఘామ్బుష్టావనాజ్ఞాతా నదీ చర్మణ్యతీ శుభా ॥ ౫౪ ॥

సోఽపి రాజా దివం యాతః కీర్తిరస్యాచలా భువి ।
ఏవం ధర్మేషు వేదేషు న మే బుద్ధిః ప్రవర్తతే ॥ ౫౫ ॥

స్త్రీసజ్జేన సదా భోగే సుఖమాప్నోతి మానవః ।
అలాభే దుఃఖమత్యంతం జీవన్ముక్తః కథం భవేత్ ॥ ౫౬ ॥

జనక ఉవాచ ।

హింసా యజ్ఞేషు ప్రత్యక్షా సాహింసా పరికీర్తితా ।
ఉపాధియోగతో హింసా నాన్యథేతి వినిర్ణయః ॥ ౫౭ ॥

యథా చేన్దనసంయోగాదగ్నో ధూమః ప్రవర్తతే ।
తద్వియోగాత్తథా తస్మిన్నిర్ధూమత్వం విభాతి వై ॥ ౫౮ ॥

అహింసాం చ తథా విద్ధి వేదోక్తాం మునిసత్తమ ।
రాగిణాం సాపి హింసైవ నిఃస్పృహాణాం న సా మతా ॥ ౫౯ ॥

అరాగేణ చ యత్కర్మ తథాహజ్కారవర్జితమ్ ।
అకృతం వేదవిద్వాంసః ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౬౦ ॥

గృహస్థానాం తు హింసైవ యా యజ్ఞే ద్విజసత్తమ ।
అరాగేణ చ యత్కర్మ తథాహజ్కారవర్జితమ్ ॥ ౬౧ ॥

సాహింసైవ మహాభాగ ముముక్షూణాం జితాత్మనామ్ ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
ప్రథమస్కంధే శుకాయ జనకోపదేశవర్ణనం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౮ ॥

౧.౧౯ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । శుకస్య వివాహాదికార్యవర్ణనమ్ ।

శుక ఉవాచ ।

సన్దేహోఽయం మహారాజ వర్తతే హృదయే మమ ।
మాయామధ్యే వర్తమానః స కథం నిఃస్పృహో భవేత్ ॥ ౧॥

శాస్త్రజ్ఞానం చ సమ్రాప్య నిత్యానిత్యవిచారణమ్ ।
త్యజతే న మనో మోహం స కథం ముచ్యతే నరః ॥ ౨॥

అన్తర్గతం తమశ్చేత్తుం శాస్త్రాద్ధోధో హి న క్షమః ।
యథా న నశ్యతి తమః కృతయా దీపవార్తయా ॥ ౩॥

అద్రోహః సర్వభూతేషు కర్తవ్యః సర్వదా బుధైః ।
స కథం రాజశార్దూల గృహస్థస్య భవేత్తథా ॥ ౪॥

విత్తైషణా న తే శాస్త్రా తథా రాజ్యసుఖైషణా ।
జయైషణా చ సక్లౌమే జీవన్ముక్తః కథం భవేత్ ॥ ౫॥

చౌరేషు చౌరబుద్ధిస్తు సాధుబుద్ధిస్తు తాపసే ।
స్వపరత్వం తవాప్యస్తి విదేహస్త్యం కథం నృప ॥ ౬॥

కటుతీక్ష్ణకషాయామ్లరసాన్వేత్సి శుభాశుభాన్ ।
శుభేషు రమతే చిత్తం నాశుభేషు తథా నృప ॥ ౭॥

జాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తిశ్చ తవ రాజన్ భవన్తి హి ।
అవస్థాస్తు యథాకాలం తురీయా తు కథం నృప ॥ ౮॥

పదాత్యశ్వరథేభాశ్చ సర్వే వై వశగా మమ ।
స్వామ్యహం చైవ సర్వేషాం మన్యసే త్వం న మన్యసే ॥ ౯॥

మిష్టమత్సి సదా రాజన్ముదితో విమనాస్తథా ।
మాలాయాం చ తథా సర్పే సమదృక్ క్వ నృపోత్తమ ॥ ౧౦॥

విముక్తస్తు భవేద్రాజన్ సమలోష్ఠాశ్మకాఞ్చనః ।
ఏకాత్మబుద్ధిః సర్వత్ర హితకృతృర్వజన్తుషు ॥ ౧౧॥

న మేఽద్య రమతే చిత్తం గృహదారాదిషు క్వచిత్ ।
ఏకాకీ నిఃస్పృహోఽత్యర్థం చరేయమితి మే మతిః ॥ ౧౨॥

నిఃసక్తో నిర్మమః శాస్త్రః పత్రమూలఫలాశనః ।
మృగవద్విచరిష్యామి నిర్వన్ద్యో నిష్పరిగ్రహః ॥ ౧౩॥

కిం మే గృహేణ విత్తేన భార్యయా చ సురూపయా ।
 విరాగమనసః కామం గుణాతీతస్య పార్థివ ॥ ౧౪ ॥
 చిన్త్యనే వివిధాకారం నానారాగసమాకులమ్ ।
 దమోఘైః కిల తే భాతి విముక్తోఽస్మీతి భాషనే ॥ ౧౫ ॥
 కదాచిచ్ఛత్రజా చిన్తా ధనజా చ కదాచన ।
 కదాచిత్సైన్యజా చిన్తా నిశ్చిన్తోఽసి కదా నృప ॥ ౧౬ ॥
 సైఖానసా యే మునయో మితాహారా జితవ్రతాః ।
 తేఽపి ముహ్యన్తి సంసారే జానన్తోఽపి హ్యసత్యతామ్ ॥ ౧౭ ॥
 తవ వంశసముత్థానాం విదేహా ఇతి భూపతే ।
 కుటిలం నామ జానీహి నాన్యథేతి కదాచన ॥ ౧౮ ॥
 విద్యాధరో యథా మూర్ఖో జన్మాన్దస్తు దివాకరః ।
 లక్ష్మీధరో దరిద్రశ్చ నామ తేషాం నిరర్థకమ్ ॥ ౧౯ ॥
 తవ వంశోద్భవా యే యే శ్రుతాః పూర్వేషు మయా నృపాః ।
 విదేహా ఇతి విఖ్యాతా నామతః కర్మతో న తే ॥ ౨౦ ॥
 నిమినామాభవద్రాజా పూర్వం తవ కులే నృప ।
 యజ్ఞార్థం స తు రాజర్షిర్వసిష్ఠం స్వగురుం మునిమ్ ॥ ౨౧ ॥
 నిమన్తయామాస తదా తమువాచ నృపం మునిః ।
 నిమన్త్రితోఽస్మి యజ్ఞార్థం దేవేన్ద్రేణాధునా కిల ॥ ౨౨ ॥
 కృత్వా తస్య మఖం పూర్ణం కరిష్యామి తవాపి వై ।
 తావత్కురుష్య రాజేన్ద్ర సమ్భారం తు శనైః శనైః ॥ ౨౩ ॥
 ఇత్యుక్త్యా నిర్యయౌ సోఽథ మహేన్ద్రయజనే మునిః ।
 నిమిరన్యం గురుం కృత్వా చకార మఖముత్తమమ్ ॥ ౨౪ ॥
 తచ్చుత్వా కుపితోఽత్యర్థం వసిష్ఠో నృపతిం పునః ।
 శశాప చ పతత్వద్య దేహస్తే గురులోపక ॥ ౨౫ ॥
 రాజాపి తం శశాపాథ తవాపి చ పతత్వయమ్ ।
 అన్యోన్యశాపాత్పృతితో తావేవ చ మయా శ్రుతమ్ ॥ ౨౬ ॥

విదేహీన చ రాజేన్ద్ర కథం శస్త్రో గురుః స్వయమ్ |
వినోద ఇవ మే చిత్తే విభాతి నృపసత్తమ || ౨౭||

జనక ఉవాచ |

సత్యముక్తం త్వయా నాత్ర మిథ్యా కింఞ్చిదీదం మతమ్ |
తథాపి శృణు విప్రేన్ద్ర గురుర్మమ సుపూజితః || ౨౮||

పితుః సఖం పరిత్యజ్య త్వం వనం గన్తుమిచ్ఛసి |
మృగైః సహ సుసమ్భ్రవో భవితా తే న సంశయః || ౨౯||

మహాభూతాని సర్వత్ర నిఃసంఘః క్వ భవిష్యసి |
ఆహారార్థం సదా చింతా నిశ్చింతః స్యాః కథం మునే || ౩౦||

దణ్డాజినకృతా చింతా యథా తవ వనేఽపి చ |
తద్దైవ రాజ్యచింతా మే చింతయానస్య వా న వా || ౩౧||

వికల్పోపహతస్త్వం వై దూరదేశముపాగతః |
న మే వికల్పసన్దేహో నిర్వికల్పోఽస్మి సర్వథా || ౩౨||

సుఖం స్వపిమి విప్రాహం సుఖం భుజ్జామి సర్వథా |
న బద్ధోఽస్మితి బుద్ధ్యాహం సర్వదైవ సుఖీ మునే || ౩౩||

త్వం తు దుఃఖీ నదైవాసి బద్ధోఽహమితి శక్యయా |
ఇతి శక్యాం పరిత్యజ్య సుఖీ భవ సమాహితః || ౩౪||

దేహోఽయం మమ బద్ధోఽయం న మమేతి చ ముక్తతా |
తథా ధనం గృహం రాజ్యం న మమేతి చ నిశ్చయః || ౩౫||

సూత ఉవాచ |

తచ్చుగ్రత్వా వచనం తస్య శుకః ప్రీతమనాభవత్ |
ఆప్రవచ్ఛ్య తం జగమాశు వ్యాసస్యాశ్రమముత్తమమ్ || ౩౬||

ఆగచ్ఛంతం సుతం దృష్ట్వా వ్యాసోఽపి సుఖమాప్తవాన్ |
ఆలిక్ష్ణ్యోస్థ్రాయ మూర్ధానం పప్రచ్ఛ కుశలం పునః || ౩౭||

స్థితస్తత్రాశ్రమే రమ్యే పితుః పార్శ్వే సమాహితః |
వేదాధ్యయనసమ్పన్నః సర్వశాస్త్రవిశారదః || ౩౮||

జనకస్య దశాం దృష్ట్వా రాజ్యస్థస్య మహాత్మనః |
స నిర్వృతిం పరాం ప్రాప్య పితూరాశ్రమసంస్థితః || ౩౯||

పితృణాం సుభగా కన్యా పీవరీ నామ సున్దరీ ।
 శుకశృకార పత్నిం తాం యోగమార్గస్థితోఽపి హి ॥ ౪౦॥
 స తస్యాం జనయామాస పుత్రాంశ్చతుర ఏవ హి ।
 కృష్ణం గౌరప్రభం చైవ భూరిం దేవశ్రుతం తథా ॥ ౪౧॥
 కన్యాం కీర్తిం సముత్పాద్య వ్యాసపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।
 దదౌ విభ్రాజపుత్రాయ త్వణహాయ మహాత్మనే ॥ ౪౨॥
 అణుహస్య సుతః శ్రీమాన్బ్రహ్మాదత్తః ప్రతాపవాన్ ।
 బ్రహ్మజ్ఞః పృథివీపాలః శకకన్యాసముద్భవః ॥ ౪౩॥
 కాలేన కియతా తత్ర నారదస్యోపదేశతః ।
 జ్ఞానం పరమకం ప్రాప్య యోగమార్గమనుత్తమమ్ ॥ ౪౪॥
 పుత్రే రాజ్యం నిధాయాథ గతో బదరికాశ్రమమ్ ।
 మాయాబీజోపదేశేన తస్య జ్ఞానం నిరర్గలమ్ ॥ ౪౫॥
 నారదస్య ప్రసాదేన జాతం సద్యో విముక్తిదమ్ ।
 కైలాసశిఖరే రమ్యే త్యక్త్వా సజ్గం పితుః శుకః ॥ ౪౬॥
 ధ్యానమాస్థాయ విపులం స్థితః సజ్గపరాజ్ముఖః ।
 ఉత్పాత గిరేః శృంఖ్లాత్సిద్ధిం చ పరమాం గతః ॥ ౪౭॥
 ఆకాశగో మహాతేజా విరరాజ యథా రవిః ।
 గిరేః శృంఖ్లాం ద్విధా జాతం శుకస్యోత్పతనే తదా ॥ ౪౮॥
 ఉత్పాతా బహవో జాతాః శుకశ్చాకాశగోఽభవత్ ।
 అన్తరిక్షే యథా వాయుః స్తూయమానః సురర్షిభిః ॥ ౪౯॥
 తేజసాతివిరాజన్వై ద్వితీయ ఇవ భాస్కరః ।
 వ్యాసస్తు విరహాక్రాంతః క్రన్దస్పత్రేతి చాసకృత్ ॥ ౫౦॥
 గిరేః శృంఖ్లే గతస్తత్ర శుకో యత్ర స్థితోఽభవత్ ।
 క్రన్దమానం తదా దీనం వ్యాసం మత్వా శ్రమాకులమ్ ॥ ౫౧॥
 సర్వభూతగతః సాక్షీ ప్రతిశబ్దమదాత్తదా ।
 తత్రాద్యాపి గిరేః శృంఖ్లే ప్రతిశబ్దః స్ఫుటోఽభవత్ ॥ ౫౨॥
 రుద్రస్తం తం సమాలక్ష్య వ్యాసం శోకసమన్వితమ్ ।
 పుత్ర పుత్రేతి భాషన్తం విరహేణ పరిప్లుతమ్ ॥ ౫౩॥

శివస్తత్ర సమాగత్య పారాశర్యమబోధయత్ ।

వ్యాస శోకం మా కురు త్వం పుత్రస్తే యోగవిత్తమః ॥ ౫౪॥

పరమాం గతిమాపన్నో దుర్లభాం చాకృతాత్మభిః ।

తస్య శోకో న కర్తవ్యస్త్యయాశోకం విజానతా ॥ ౫౫॥

కీర్తిస్తే విపులా జాతా తేన పుత్రేణ చానఘ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

న శోకో యాతి దేవేశ కిం కరోమి జగత్పతే ॥ ౫౬॥

అత్యప్తే లోచనే మేఽద్య పుత్రదర్శనలాలసే ।

మహాదేవ ఉవాచ ।

ఛాయాం ద్రక్ష్యసి పుత్రస్య పార్శ్వస్థాం సుమనోహరామ్ ॥ ౫౭॥

తాం వీక్ష్య మునిశార్ధూల శోకం జహి పరస్తప ।

సూత ఉవాచ ।

తదా దదర్శ వ్యాసస్తు ఛాయాం పుత్రస్య సుప్రభామ్ ॥ ౫౮॥

దత్త్వా వరం హరస్మస్మై తత్రైవాన్తరథీయత ।

అన్తర్థితే మహాదేవే వ్యాసః స్వాశ్రమమభ్యగాత్ ॥ ౫౯॥

శుకస్య విరహేణాపి తప్తః పరమదుఃఖితః ॥ ౬౦॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం ప్రథమస్కంధే

శుకస్య వివాహాదికార్యవర్ణనం నామైకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౧౯ ॥

౧.౨౦ వింశోఽధ్యాయః । ధృతరాష్ట్రాగ్రీనాముత్పత్తివర్ణనమ్ ।

ఋషయః ఉచుః ।

శుకస్తు పరమాం సిద్ధిమాప్తవాన్దేవసత్తమః ।

కిం చకార తతో వ్యాసస్తన్నో బ్రూహి సవిస్తరమ్ ॥ ౧॥

సూత ఉవాచ ।

శిష్యా వ్యాసస్య యేఽప్యాసన్వేదాభ్యాసపరాయణాః ।

ఆజ్ఞామాదాయ తే సర్వే గతాః పూర్వం మహితలే ॥ ౨॥

అసితో దేవలశ్చైవ వైశమ్పాయన ఏవ చ ।

జ్ఞైమినిశ్చ సుమన్తుశ్చ గతాః సర్వే తపోధనాః ॥ ౩॥

తానేతాస్విక్ష్య పుత్రం చ లోకాన్తరితమప్యత ।

వ్యాసః శోకసమాక్రాంతో గమనాయాకరోన్మతిమ్ ॥ ౪॥

సస్మార మనసా వ్యాసస్తాం నిషాదసుతాం శుభామ్ ।

మాతరం జాహ్నువీతీరే ముక్తాం శోకసమన్వితామ్ ॥ ౫॥

స్మృత్వా సత్యవతీం వ్యాసస్త్వక్వాః తం పర్వతోత్తమమ్ ।

ఆజగమ మహాతేజా జన్మస్థానం స్వకం మునిః ॥ ౬॥

ద్వీపం ప్రాప్యాథ పప్రచ్ఛ క్వ గతా సా వరాననా ।

నిషాదాస్తం సమాచఖ్యుర్దత్తా రాజ్ఞే తు కన్యకా ॥ ౭॥

దాశరాజోఽపి సమూజ్య వ్యాసం ప్రీతిపురఃసరమ్ ।

స్వాగతేనాభిసత్కృత్య ప్రోవాచ విహితాఙ్ఘ్రిః ॥ ౮॥

దాశరాజ ఉవాచ ।

అద్య మే సఫలం జన్మ పావితం నః కులం మునే ।

దేవానామపి దుర్ధర్శం యజ్ఞాతం తవ దర్శనమ్ ॥ ౯॥

యదర్థమాగతోఽసి త్వం తద్బ్రూహి ద్విజసత్తమ ।

అపి దారా ధనం పుత్రాస్త్యదాయత్తమిదం విభో ॥ ౧౦॥

సరస్వత్యాస్తతే రమ్యే చకారాశ్రమమణ్డలమ్ ।

వ్యాసస్తపఃసమాయుక్తస్తత్ప్రవాస సమాహితః ॥ ౧౧॥

సత్యవత్యాః సుతౌ జాతౌ శన్తనోరమితద్యుతేః ।

మత్వా తౌ భ్రాతౌ వ్యాసః సుఖమాప వనే స్థితః ॥ ౧౨॥

చిత్రాంగదః ప్రథమజో రూపవాఙ్ఘ్రతాపనః ।

భద్రూవ నృపతేః పుత్రః సర్వలక్షణసంయుతః ॥ ౧౩॥

విచిత్రవీర్యనామాసౌ ద్వితీయః సమజాయత ।

సోఽపి సర్వగుణోపేతః శన్తనోః సుఖవర్ధనః ॥ ౧౪॥

గాఙ్గేయః ప్రథమస్తస్య మహావీరో బలాధికః ।

తద్రైవ తౌ సుతౌ జాతౌ సత్యవత్యాం మహాబలౌ ॥ ౧౫॥

శన్తనుస్తాన్సుతాస్విక్ష్య సర్వలక్షణసంయుతాన్ ।

అమన్తాజయ్యమాత్మానం దేవాదీనాం మహామనాః ॥ ౧౬॥

అథ కాలేన కియతా శస్తనుః కాలపర్యయాత్ |
 తత్యాజ దేహం ధర్మాత్మా దేహీ జీర్ణమివామ్బరమ్ || ౧౭ ||
 కాలధర్మగతే రాజ్ఞు భీష్మశ్చక్రే విధానతః |
 ప్రేతకార్యాణి సర్వాణి దానాని వివిధాని చ || ౧౮ ||
 చిత్రాంగదం తతో రాజ్యే స్థాపయామాస వీర్యవాన్ |
 స్వయం న కృతవాన్ రాజ్యం తస్మాద్దేవవ్రతోఽభవత్ || ౧౯ ||
 చిత్రాంగదస్తు వీర్యేణ ప్రమత్తః పరదుఃఖదః |
 బభూవ బలవాన్విరః సత్యవత్యాత్మజః శుచిః || ౨౦ ||
 అధైకదా మహాబాహుః సైన్యేన మహతావృతః |
 ప్రచచార వనోద్దేశాత్పశ్యన్వధ్యాన్మృగాన్ రురూన్ || ౨౧ ||
 చిత్రాంగదస్తు గన్ధర్వో దృష్ట్వా తం మార్గగం నృపమ్ |
 ఉత్తతరాస్త్రికం భూమేర్విమానవరమాస్థితః || ౨౨ ||
 తత్రాభూచ్చ మహద్భుధం తయోః సదృశవీర్యయోః |
 కురుక్షేత్రే మహాస్థానే శ్రీణి వర్షాణి తాపసాః || ౨౩ ||
 ఇన్ద్రలోకమవాపాశు గన్ధర్వేణ హతో రణే |
 భీష్మః శ్రుత్వా చకారాశు తస్యోర్వ్యధైహికం తదా || ౨౪ ||
 గాజ్ఞేయః కృతశోకస్తు మన్త్రిభిః పరివారితః |
 విచిత్రవీర్యనామానం రాజ్యేశం చ చకార హ || ౨౫ ||
 మన్త్రిభిర్బౌధితా పశ్చాద్గురుభిశ్చ మహాత్మభిః |
 స్వపుత్రం రాజ్యగం దృష్ట్వా పుత్రశోకహతాపి చ || ౨౬ ||
 సత్యవత్యతినస్తుష్టా బభూవ వరవర్ణినీ |
 వ్యాసోఽపి భ్రాతరం శ్రుత్వా రాజానం ముదితోఽభవత్ || ౨౭ ||
 యావనం పరమం ప్రాప్తః సత్యవత్యాః సుతః శుభః |
 చకార చింతాం భీష్మోఽపి వివాహార్థం కనీయసః || ౨౮ ||
 కాశిరాజసుతాస్త్రిన్ః సర్వలక్షణసంయుతాః |
 తేన రాజ్ఞా వివాహార్థం స్థాపితాశ్చ స్వయంవరే || ౨౯ ||

రాజానో రాజపుత్రాశ్చ సమాహూతాః సహస్రతః ।
 ఇచ్ఛాన్వయంవరార్థం వై పూజ్యమానాః సమాగతాః ॥ ౩౦॥
 తత్ర భీష్మో మహాతేజాస్తా జహార బలేన వై ।
 నిర్మథ్య రాజకం సర్వం రథేనైకేన వీర్యవాన్ ॥ ౩౧॥
 స జిత్వా పార్థివాన్సర్వాన్స్తాశ్చాదాయ మహారథః ।
 బాహువీర్యేణ తేజస్వీ హ్యోససాద గజాహ్వాయమ్ ॥ ౩౨॥
 మాతృవద్భగినీవచ్ఛ పుత్రీవచ్ఛిన్తయన్కిల ।
 తిస్రః సమానయామాస కన్యకా వామలోచనాః ॥ ౩౩॥
 సత్యవత్స్యై నివేద్యాశు ద్విజానాహూయ సత్వరః ।
 దైవజ్ఞాన్వేదవిదుషః పర్యవృచ్ఛచ్ఛుభం దినమ్ ॥ ౩౪॥
 కృత్వా వివాహసమ్భారం యదా వై భ్రాతరం నిజమ్ ।
 విచిత్రవీర్యం ధర్మిష్ఠం వివాహయతి తా యదా ॥ ౩౫॥
 తదా జ్యేష్ఠాప్యువాచేదం కన్యకా జాహ్నావీసుతమ్ ।
 లజ్జమానాసితాపాక్లీ తిస్రణాం చారులోచనా ॥ ౩౬॥
 గంగాపుత్ర కురుశ్రేష్ఠ ధర్మజ్ఞ కులదీపక ।
 మయా స్వయంవరే శాల్వో వృతోఽస్తి మనసా నృపః ॥ ౩౭॥
 వృతాహం తేన రాజ్ఞా వై చిత్తే ప్రేమసమాకులే ।
 యథాయోగ్యం కురుష్యాద్య కులస్యాస్య పరస్తప ॥ ౩౮॥
 తేనాహం వృతపూర్వాఽస్మి త్వం చ ధర్మభృతాం వరః ।
 బలవానసి గాఙ్గేయ యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౩౯॥
 సూత ఉవాచ ।
 ఏవముక్తస్తయా తత్ర కన్యయా కురునన్దనః ।
 అపృచ్ఛత్ బ్రాహ్మణాన్వృద్ధాన్మాతరం సచివాన్స్తథా ॥ ౪౦॥
 సర్వేషాం మతమాజ్ఞాయ గాఙ్గేయో ధర్మవిత్తమః ।
 గచ్ఛేతి కన్యకాం ప్రాహ యథారుచి వరాననే ॥ ౪౧॥
 విసరితాథ సా తేన గతా శాల్వనికేతనమ్ ।
 ఉవాచ తం వరారోహో రాజానం మనసేప్పితమ్ ॥ ౪౨॥
 వినిర్ముక్తాస్మి భీష్మేణ త్వన్మనస్కేతి ధర్మతః ।

ఆగతాస్మి మహారాజ గృహాణాద్య కరం మమ ॥ ౪౩॥

ధర్మపత్నీ తవాత్యస్తం భవామి నృపసత్తమ ।

చిన్తితోఽసి మయా పూర్వం త్వయాహం నాత్ర సంశయః ॥ ౪౪॥

శాల్య ఉవాచ ।

గృహీతా త్వం వరారోహ భీష్మేణ పశ్యతో మమ ।

రథే సంస్థాపితా తేన న గ్రహీష్యే కరం తవ ॥ ౪౫॥

పరోచ్ఛిష్టాం చ కః కన్యాం గృహ్లాతి మతిమాన్నరః ।

అతోఽహం న గ్రహీష్యామి త్యక్తాం భీష్మేణ మాతృవత్ ॥ ౪౬॥

రుదతీ విలపంతి సా త్యక్తా తేన మహాత్మనా ।

పునర్భిష్టం సమాగత్య రుదతీ చేదమబ్రవీత్ ॥ ౪౭॥

శాల్వో ముక్తాం త్వయా వీర న గృహ్లాతి గృహాణ మామ్ ।

ధర్మజ్ఞోఽసి మహాభాగ మరిష్యామ్యన్యథా హ్యహమ్ ॥ ౪౮॥

భీష్మ ఉవాచ ।

అన్యచిత్తాం కథం త్వాం వై గృహ్లామి వరవర్ణిని ।

పితరం స్వం వరారోహే వ్రజ శీఘ్రం నిరాకులా ॥ ౪౯॥

తథోక్తా సా తు భీష్మేణ జగామ వనమేవ హి ।

తపశ్చకార విజనే తీర్థే పరమపావనే ॥ ౫౦॥

ద్వే భార్యే చాతిరూపాడ్యే తస్య రాజ్ఞో బభూవతుః ।

అమాల్బికా చామ్బికా చ కాశిరాజసుతే శుభే ॥ ౫౧॥

రాజా విచిత్రవీర్యోఽసౌ తాభ్యాం సహ మహాబలః ।

రేమే నానావిహారైశ్చ గృహే చోపవనే తథా ॥ ౫౨॥

వర్షాణి నవ రాజేన్ద్రః కుర్వన్ క్రీడా మనోరమామ్ ।

ప్రాపాసౌ మరణం భూయో గృహీతో రాజయక్షుణా ॥ ౫౩॥

మృతే పుత్రేఽతిదుఃఖార్తా జాతా సత్యవతీ తదా ।

కారయామాస పుత్రస్య ప్రేతకార్యాణి మన్త్రిభిః ॥ ౫౪॥

భీష్మమాహ తదైకాన్తే వచనం చాతిదుఃఖితా ।

రాజ్యం కురు మహాభాగ పితున్తే శన్తనోః సుత ॥ ౫౫॥

భ్రాతుర్భార్యాం గృహాణ త్వం వంశఞ్చ పరిరక్షయ ।

యథా న నాశమాయాతి యయాతేర్వంశ ఇత్యుత ॥ ౫౬ ॥

భీష్మ ఉవాచ ।

ప్రతిజ్ఞా మే శ్రుతా మాతః పిత్రర్థే యా మయా కృతా ।
నాహం రాజ్యం కరిష్యామి న చాహం దారసంక్లహమ్ ॥ ౫౭ ॥

సూత ఉవాచ ।

తదా చింతాతురా జాతా కథం వంశో భవేదితి ।
నాలసాద్ధి సుఖం మహ్యం సముత్పన్నే హ్యరాజకే ॥ ౫౮ ॥

గాఢేయస్తామువాచేదం మా చింతాం కురు భామిని ।
పుత్రం విచిత్రవీర్యస్య క్షేత్రజం చోపపాదయ ॥ ౫౯ ॥

కులీనం ద్విజమాహూయ వధ్వా సహ నియోజయ ।
నాత్ర దోషోఽస్తి వేదేఽపి కులరక్షావిధౌ కిల ॥ ౬౦ ॥

పాత్రం చైవం సముత్పాద్య రాజ్యం దేహి శుచిస్మితే ।
అహం చ పాలయిష్యామి తస్య శాసనమేవ హి ॥ ౬౧ ॥

తచ్చుత్వా వచనం తస్య కానీనం స్వసుతం మునిమ్ ।
జగామ మనసా వ్యాసం ద్వైపాయనమకల్మషమ్ ॥ ౬౨ ॥

స్మృతమాత్రస్తతో వ్యాస ఆజగామ స తాపసః ।
కృత్వా ప్రణామం మాత్రేఽథ సంస్థితో దీప్తిమాన్మునిః ॥ ౬౩ ॥

భీష్మేణ పూజితః కామం సత్యవత్యా చ మానితః ।
తస్థౌ తత్ర మహాతేజా విధూమోఽగ్నిరివాపరః ॥ ౬౪ ॥

తమువాచ ముని మాతా పుత్రముత్పాదయాధునా ।
క్షేత్రే విచిత్రవీర్యస్య సున్దరం తవ వీర్యజమ్ ॥ ౬౫ ॥

వ్యాసః శ్రుత్వా వచో మాతురాప్తవాక్యమమన్యత ।
ఓమిత్సుక్త్యా స్థితస్తత్ర ఋతుకాలమచిన్తయత్ ॥ ౬౬ ॥

అమ్బికా చ యదా స్నాతా నారీ ఋతుమతీ తదా ।
సంక్లం ప్రాప్య మునేః పుత్రమసూతాన్దం మహాబలమ్ ॥ ౬౭ ॥

జన్మాన్దం చ సుతం వీక్ష్య దుఃఖితా సత్యవత్యపి ।
ద్వితీయాం చ వధూమాహ పుత్రముత్పాదయాశు వై ॥ ౬౮ ॥

ఋతుకాలేఽథ సమ్ప్రాప్తే వ్యాసేన సహ సంజతా ।

తథా చామ్బాలికా రాత్రౌ గర్భం నారీ దధార సా ॥ ౬౯ ॥

సోఽపి పాణ్డుః సుతో జాతో రాజ్యయోగ్యో న సమృతః ।

పుత్రార్థే ప్రేరయామాస వర్షాన్తే చ పునర్వధూమ్ ॥ ౭౦ ॥

ఆహూయ చ తతో వ్యాసం సమ్సృజ్య మునిసత్తమమ్ ।

ప్రేషయామాస రాత్రౌ సా శయనాగారముత్తమమ్ ॥ ౭౧ ॥

న గతా చ వధూస్తత్ర ప్రేష్యా సమేప్పుషితా తయా ।

తస్యాం చ విదురో జాతో దాస్యాం ధర్మాంశతః శుభః ॥ ౭౨ ॥

ఏవం వ్యాసేన తే పుత్రా ధృతరాష్ట్రాదయస్త్రయః ।

ఉత్పాదితా మహావీరా వంశరక్షణహేతవే ॥ ౭౩ ॥

ఏతద్వః సర్వమాఖ్యాతం తస్య వంశసముద్భవమ్ ।

వ్యాసేన రక్షితో వంశో భ్రాతృధర్మవిదానఘాః ॥ ౭౪ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

ప్రథమస్కంధే ధృతరాష్ట్రాదీనాముత్పత్తివర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౧.౨౦ ॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే ప్రథమస్కంధః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

—
1 Shrimaddevibhagavatamahapurane Prathamah Skandhah

pdf was typeset on March 31, 2024

—
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

